

TARIM VE MÜHENDİSLİK

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIN ORGANI

SAYI: 99-100/2012

ISSN-1300-0071

İTHALAT ALARM VERİYOR! GIDA KRİZİ

MÜJDE ŞİMDİ DE OT VE
SAMAN İTHAL EDECEĞİZ!..

ZEYTİNLİKLER TALANA AÇILDI

ÇAY TARIMINDA SORUNLAR

ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ

ZİRAAT FAKÜLTELERİ

GIDA DENETİM HİZMETLERİ

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	2
ÖZLÜK HAKLARIMIZ	8
İTHALAT ALARM VERİYOR!	12
GIDA KRİZİ DÜNYAYI SARIYOR	17
ŞİMDİ DE OT VE SAMAN İTHAL EDECEĞİZ!	20
TÜRKİYE'DE HAYVANCILIK İFLAS ETTİ	23
ZEYTİNLİKLER TALANA AÇILDI	25
ÇAY TARIMINDA SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	27
ATATÜRK'TEN EMANET ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ-AOÇ	29
ARTIK HİÇBİR İLDE ZİRAAT FAKÜLTESİ AÇILMAMALI	32
GIDA DENETİM HİZMETLERİ	37
PAZARCILARIN İŞİ İYİCE ZORLAŞMIŞ DURUMDA	39
BASINDA YER ALAN YANILTICI GDO HABERLERİ ÜZERİNE	41
GEÇMİŞİYLE "TÜRK KAHVESİ"	43

SUNUŞ

Merhaba Sevgili Meslektaşlarım,

Tarım ve Mühendislik Dergisi'nin 100. sayısı ile sizlerle yeniden buluşmaktan büyük mutluluk duyuyoruz. Hepinize, şahsım ve Yönetim Kurulu Üyesi arkadaşlarım adına, içtenlikle sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Sevgili üyelerimiz, ODA'mızın **43. Dönem Olağan Genel Kurulu** 10-11 Mart 2012 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. İlk gün çalışmaları Kocatepe Kültür Merkezi'nde yapılan Genel Kurulumuza, **CHP Genel Başkan Yardımcısı ve Önceki Dönem ODA Başkanımız Doç. Dr. Gökhan GÜNAYDIN**, **CHP Bursa Milletvekili ve Önceki Dönem Bursa Şube Başkanımız İlhan DEMİRÖZ**, **Ordu Ziraat Odası Başkanı Nejat AVCI**, **Ziraatçılar Derneği Başkanı İbrahim YETKİN**, ODA'mız Genel Merkez yöneticileri, Onur Kurulu ve Denetleme Kurulu üyeleri, TMMOB temsilcimiz, şube başkanlarımız, il temsilcilerimiz, önceki dönem yöneticilerimiz, üyelerimiz ve meslektaşlarımız katılım sağlamışlardır.

Genel Kurulda, gerekli koşulları sağladığı anlaşılan Malatya İl Temsilciliğimiz verilen önerge ile Şube yapılmıştır. ZMO Ana Yönetmelik Değişikliği ile bazı Yönetmelik ve Yönerge taslakları görüşülerek kabul edilmiştir. Bazıları Resmi Gazete'de de yayımlanan söz konusu düzenlemeleri dergimiz aracılığıyla sizlerin bilgisine sunuyoruz. Büyük ilgi gören Genel Kurulumuzda, pek çok delege de söz olarak görüş ve önerilerini dile getirmiştir.

Genel Kurul kapsamında ODA Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu, Onur Kurulu ve TMMOB delegeliği için seçimler, 11 Mart 2012 Pazar günü ODA Lokalizmizde yapılmıştır. “Çağdaş Ziraat Mühendisleri Grubu” ve “Çağdaş Ziraat Mühendisleri - Atılım Grubu” olmak üzere iki ayrı liste ve 1 bağımsız adayın katıldığı seçimleri **Dr. Turhan TUNCER** ve arkadaşlarının yer aldığı Çağdaş Ziraat Mühendisleri Grubu kazanmıştır.

Yeni Yönetim Kurulu'nun, 14 Mart 2012 Çarşamba günü Divan Başkan Yardımcısı Ferit CİNER başkanlığında yaptığı ilk toplantısında da görev dağılımı belirlenmiş ve Dr. Turhan TUNCER'i yeniden TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Başkanlığı'na getirilmiştir. Doç. Dr. Melahat AVCI BİRSİN'in II. Başkan, Caner AKSAKAL'ın Yazman, Hamdi ARPA'nın Sayman, Özden GÜNGÖR, Murat ASLAN ve Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK'un da Üye olarak görev aldığı yeni Yönetim Kurulumuzun, ülkemiz, tarım sektörü ve mesleğimiz adına hayırlı olmasını diliyorum.

Yeni Yönetim Kurulumuz, 58 yıllık onurlu bir geçmişe sahip olan ODA'mızı, gurur duyacağımız yeni başarılarla gelecek günlere taşıyacaktır. Bu vesileyle Genel Kurul'a katılarak, ODA'mızın yeni yönetiminin belirlenmesinde söz sahibi olan tüm delegelerimize sonsuz teşekkürlerimi iletiyorum.

Genel Kurulumuz sonrasında, ODA'mızın yeni Yönetim Kurulu, tanışma ve görüş alışverişinde bulunmak amacıyla Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı M. Mehdi EKER'i ziyaret etmiştir. Ziyaret sırasında, meslektaşlarımız açısından büyük önem taşıyan, sorumlu yöneticilik, zirai mücadele, özlük hakları, tarımsal yapı ve projelerdeki yetkilerimiz ile personel alımları konularında hazırladığımız, sorunlar ve taleplerimizi içeren dosya da sayın Bakan'a iletilmiştir. Söz konusu dosya, 99 sayılı Haber Bülteni ve www.zmo.org.tr adresli web sayfamızdan edinilebilir.

Değerli Üyelerimiz, ODA'mız fiziki kapasitesini artırma çalışmaları kapsamında, Çorum İl Temsilciliğimiz hizmet bürosu, 10 Nisan 2012 günü törenle açılmıştır. Açılışa Çorum Belediye Başkan Yardımcısı Zeki GÜL, İl Defterdarı Yaşar Ahmet ÖZKAN, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü Orhan SARI, siyasi partiler, meslek odaları ve sendikaların temsilcileri katılmıştır. Açılış kapsamında, İl Temsilciliğimiz tarafından Hitit Üniversitesi birlikte “Üretimden Tüketime Kooperatifçilik” konulu bir panel düzenlenmiştir.

ODA'mız Genel Merkezi de bulunduğu binanın 6. katındaki daireyi satın almıştır. Söz konusu daire gerekli düzenlemelerin yapılmasının ardından üyelerimizin hizmetine açılacaktır.

Sevgili Meslektaşlarımız, geçtiğimiz dönemde tarım sektörü ve ziraat mühendisliği alanında yaşanan önemli gelişmeler ve ODA'mızın yürüttüğü çalışmalarını sizlerle paylaşmak istiyorum.

Samsun, Ordu, Amasya, Trabzon, Rize, Giresun, Artvin, Şanlıurfa, Gaziantep, Kahramanmaraş, Hatay, Adana, Mersin, Rize, Kayseri, Nevşehir ve Yozgat'ta ODA yöneticilerimiz, üyelerimiz ve meslektaşlarımızın katılımıyla bölge toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Süt konusunda son dönemde yürütülen olumsuz kampanyalara karşı sütün yararlarını anlatmak için hazırlanan "Üretimden Tüketime Süt ve Sağlık; Sorular ve Yanıtlar" konulu broşürü tanıtmak amacıyla Ankara Tabip Odası ve Gıda Mühendisleri Odası ile birlikte 21 Mart 2012 günü ortak bir basın toplantısı düzenlenmiştir.

TBMM'den 18 Nisan 2012 tarihinde geçen ve kamuoyunda 2B kanunu olarak bilinen "Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun" ile ilgili olarak, 20 Nisan 2012 tarihinde TMMOB'da basın toplantısı yapılmıştır.

TMMOB 41. Dönem 4. Danışma Kurulu toplantısı 5 Mayıs 2012 tarihinde Ankara'da 75. Yıl Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir.

TMMOB Yönetim Kurulu'nun, 42. Dönem Çalışma Programıyla ilgili görüş alışverişinde bulunmak üzere 23 Haziran 2012 tarihinde Oda yöneticileri ile yaptığı toplantıya katılım sağlanmıştır.

Geride bıraktığımız dönemde, Gıda ve Kimya Mühendisleri Odası ile periyodik toplantılara devam edilmiştir. Toplantılarda, Dünya Gıda Günü etkinliği, istihdamı zorunlu personel ücretleri ve gıda güvenliği uygulamaları ele alınmış, Dünya Gıda Günü 2012 etkinliğinin "Gıda Güvencesinin Yapı Taşları Tarımsal Kooperatifler" teması ile 13 Ekim 2012 tarihinde düzenlenmesine karar verilmiştir.

Meslek İçi Eğitim Merkezimiz, çalışmalarını etkin biçimde sürdürmektedir.

ODA'mız Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi ile işbirliği içinde 19 - 23 Mart 2012 tarihleri arasında Tarım Alet ve Makinaları Projelendirme Eğitimi düzenlemiştir.

ZMO MİEM Mehmet Yüceler Eğitim Salonu'nda 14 Nisan 2012 günü "Sebze Hastalık ve Zararlıları Eğitimi" gerçekleştirilmiştir.

ODA'mız tarafından, 28-29 Nisan 2012 tarihleri arasında "Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği ve Besleme Eğitimi" yapılmıştır.

ODA'mızca 19-20 Mayıs 2012 tarihleri arasında GlobalGAP / İyi Tarım Uygulamaları Semineri düzenlenmiştir.

Genel Merkezimizde 8-11 Haziran 2012 tarihleri arasında da Mera Geri Dönüşüm Projesi Eğitimi gerçekleştirildi.

Değerli Üyelerimiz,

Bitki koruma ürünleri alanında 2007 yılında yürürlüğe konulan yönetmelikler ile meslektaşlarımıza getirilen sınav zorunluluğu ve reçeteli sistemden kaynaklanan sıkıntılar konusunda mücadeleimiz sürerken, geride bıraktığımız dönemde çıkartılan

SUNUŞ

yeni yasal düzenlemelerle bitki koruma ürünlerinin eczanelerde, konu uzmanı olmayan eczacılar tarafından satılmasına olanak sağlanmıştır. Ayrıca eczacılara bitki koruma bayisi açma yetkisi de verilmiştir.

Halk sağlığını tehdit eden bu uygulamaya karşı, 2 Haziran 2012 günü ZMO Yönetim Kurulu, Şube Başkanları ve İl Temsilcileri ile birlikte bir basın toplantısı düzenlenerek kamuoyu uyurulmuştur.

Bitki hastalık ve zararlıları ile yabancı otlarla mücadelede vazgeçilemez bir araç olan bitki koruma ürünleri, bilinçsiz ve yanlış kullanıldığında, çevre kirliliği ve doğal dengenin bozulmasının yanı sıra insan ve hayvan yaşamını tehlikeye atacak sonuçlara yol açabilmektedir. Bu nedenle bitki koruma ürünleri mutlaka bu alanda eğitim almış uzman kişiler olan ziraat mühendisleri tarafından satılmalı ve yine ziraat mühendislerinin gözetiminde kullanılmalıdır.

Hukuki olmayan birtakım yasal düzenlemelerle bitki koruma ürünlerinin eczacılar tarafından satılmasının sağlanmasını, meslek alanımıza yapılmış doğrudan bir müdahale olarak gören ODA'mız tarafından ilgili yönetmelik değişikliklerine karşı hukuki süreç başlatılmıştır.

Öte yandan, İzmir İl Müdürlüğü'nün bitki koruma ürün bayilerine yönelik denetimleri sonucu uygulanan cezalar, barkod sistemi ve reçeteli satış konusunda, 26 Haziran 2012 günü İzmir'de ODA yöneticilerimiz ve bayi meslektaşlarımızın katılımıyla basın açıklaması yapılmıştır. Ayrıca İzmir Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü Ahmet GÜLDAL ve İl Müdür Vekili Günay ANAKÖK ziyaret edilerek, bitki koruma ürünü bayi meslektaşlarımızın yaşadıkları sorunlar ve çözüm yolları konusunda görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Genel Merkez Yönetim Kurulumuz, 4 Temmuz 2012 günü, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'ne atanan Prof. Dr. İrfan EROL'u da ziyaret ederek, hem yeni görevinde başarı dileklerini iletmış, hem de meslektaşlarımızın zirai mücadele alanında yaşadıkları sorunları dile getirmiştir.

Konuyla ilgili gelişmeler ODA'mız tarafından yakından takip edilmektedir.

ZMO, **tarım topraklarının korunması** yönündeki çalışmalarını da kararlılıkla sürdürmektedir. Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun amacı doğrultusunda uygulanması, bu kapsamda toprak ve arazi varlığına ilişkin temel belirlemelerin yapılması, bu belirlemelere dayalı arazi sınıflamalarının gerçekleştirilmesi ve tarım arazilerinin korunarak amacı yönünde kullanılması konuları Toprak Koruma Kurulları'ndaki temsilcilerimiz aracılığıyla gündemde tutulmaktadır.

Ülke genelinde Toprak Koruma Kurullarının işleyişindeki sıkıntılar ve tarım arazilerine yönelik kamu yararına aykırı yanlış kullanım kararlarını etkinlikle izleyen ODA'mız, hukuki platformda da gerekli mücadeleyi vermektedir. Bu kapsamda ODA'mızın açtığı davalar sonucunda, Adana, Afyon, Antalya, Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, Düzce, İstanbul, İzmir ve Muğla'da tarım arazilerini yapılaşmaya açan kararlar mahkemeler tarafından iptal edilmiştir.

Ankara'da Gazi Yerleşkesi'nin Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı ilan edilmesine karşı dava açılmıştır. Zeytinciliğin Islahı, Yabancılarının Aşılattırılmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğe karşı da yargı yoluna gidilmiştir. Çanakkale Şube Başkanımız Hicri NALBANT'ın söz konusu düzenlemenin yaratacağı olumsuzluklara ilişkin yazısını Dergimizde bulabilirsiniz.

Ancak, geçtiğimiz dönemde Erzurum Teknik Üniversitesi'nin, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ne tahsisli tarım arazisinde kurulmak istenmesine karşı açtığımız dava ve Yalova Atatürk TİGEM arazisinin, Yalova Üniversitesi için tahsis edilmesi işlemine karşı açtığımız dava mahkemeler tarafından reddedilmiştir.

Samsun'un verimli Terme Ovası'nın yapılaşmaya açılmasına onay veren mahkeme kararı Danıştay tarafından bozulmuş, ancak mahkeme ilk kararında direnerek, ikinci kez yapılaşmaya onay vermiştir. ODA'mız bu karara da itiraz etmiştir.

Sevgili Arkadaşlarım,

Tarımsal yükseköğretime yönelik etkinliklerimiz kapsamında, 16 Nisan 2012 günü Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Kariyer Günleri etkinliğine katılım sağlanmıştır.

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi 6. Mezunlar Buluşması, 27 Mayıs 2012 Pazar günü Dışkapı Yerleşkesi'nde yapılmıştır.

Değerli Meslektaşlarım,

DİSK, KESK, TMMOB ve TTB'nin, 4+4+4 yasa teklifine karşı "Okulumuza, çocuklarımıza ve geleceğimize sahip çıkıyoruz" sloganıyla 15 Mart 2012 tarihinde Mimar Kemal İlköğretim Okulu'nun çevresinde düzenlediği insan zinciri eylemine katılım sağlanmıştır.

Ankara Kocatepe Kültür Merkezi'nde 17 Mart 2012 tarihinde gerçekleştirilen TMMOB Demokrasi Kurultayı'nda ODA'mız temsil edilmiştir.

Sulama Birlikleri Derneği'nin (SUBİRDER) 26 Mart 2012 Pazartesi günü düzenlediği Tarımsal Sulama Kongresi'ne katılım sağlanmıştır.

ODA Başkanımız tarafından 13 Nisan 2012 günü ODTÜ'de "Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar ve Türkiye'nin Tarım Ekonomisine Etkileri" konulu bir konferans verilmiştir.

DİSK, KESK, TMMOB ve TTB'nin, 12 Eylül'ün halen sürdürülen toplumsal düzeni ve darbecilerle hesaplaşmak için 3 Nisan 2012 günü düzenlediği yürüyüşe katılım sağlanmıştır.

Türkiye Ziraatçiler Derneği Genel Merkezi'nin 14 Nisan 2012 günü yapılan 39. Olağan Genel Kurulu'nda ODA'mız temsil edilmiştir.

1 Mayıs, Yönetim Kurulumuz, Genel Merkez yöneticilerimiz, çalışanlarımız ve üyelerimiz ile birlikte Ankara Sıhhiye Meydanı'nda kutlanmıştır.

İstanbul'da 3-4 Mayıs 2012 tarihlerinde yapılan 3. Gıda Güvenliği Kongresi'ne katılım sağlanmıştır.

Selçuk Üniversitesi Gıda Mühendisliği Bölümü, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası ve TMMOB Gıda Mühendisleri Odası'nın birlikte düzenledikleri "III. Geleneksel Gıdalar Sempozyumu", 10-11 Mayıs 2012 tarihleri arasında Selçuk Üniversitesi Süleyman Demirel Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir.

KESK'in kamu emekçilerinin toplu sözleşme görüşmelerinde talep edeceği haklara ilişkin olarak 23 Mayıs 2012 günü yapılan iş bırakma eylemine TMMOB pankartı altında destek verilmiştir.

Tire Süt Kooperatifi'nin 26 Mayıs'ta Tire Organize Sanayi Bölgesi'nde yapılan Genel Kurul ve Yeni Tesis Açılışına katılım sağlanmıştır.

E.Ü. Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Derneği ve E.Ü. Mühendislik Fakültesi tarafından 25 Mayıs 2012 tarihinde düzenlenen "Başka Bir Teknoloji Mümkün mü?" Çalıştayı'nda ODA'mız temsil edilmiştir.

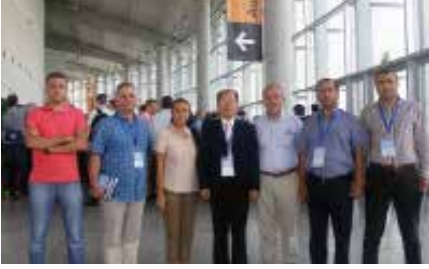
SUNUŞ

Kişisel Gelişim Uzmanı Abdülkadir ÖZBEK tarafından, 30 Mayıs 2012 günü ODA'mızda "Hafıza Teknikleri" konulu bir konferans verilmiştir.

2 Temmuz 1993'te yaşanan Sivas katliamını lanetlemek için Ankara'da düzenlenen mitinge katılım sağlanmıştır.

Avrupa Ziraat Mühendisleri Topluluğu (EurAgEng) ve Uluslararası Ziraat ve Biyosistem Mühendisliği Komisyonu (CIGR) tarafından 6-12 Temmuz 2012 tarihleri arasında İspanya'da düzenlenen kongreye Türkiye Delegasyonu ile birlikte katılım sağlanmıştır. Delegasyonun yoğun çalışmaları sonunda Kongrenin 2018 yılındaki toplantısının ODA'mızın önderliğinde, Akdeniz-Ege Üniversiteleri Ziraat Fakülteleri desteği ile Antalya'da yapılmasına karar verilmiştir.

GDO'ya Hayır Platformu önümüzdeki dönemde yapılacak çalışmaları planlamak üzere 14 Temmuz 2012 tarihinde ODA'mızda bir toplantı yapılmıştır.

ODA'mız tüm demokratik kitle örgütleri, siyasi partiler ve kamu yönetimi organları ile ilişkilere de gereken önemi vermektedir.

CHP Genel Başkan Yardımcısı ve Önceki Dönem ODA Başkanımız Doç. Dr. Gökhan GÜNAYDIN ile CHP Bursa Milletvekili ve Önceki Dönem Bursa Şube Başkanımız İlhan DEMİRÖZ, 19 Haziran 2012 günü ODA'mızı ziyaret ederek, görüş alışverişinde bulunmuşlardır.

Kahramanmaraş Narlı Kartalkaya Sol Sahil Sulama Birliği (SUBİRDER) Başkanı Mehmet ERGÜCEN, 12 Mart 2012 günü ODA'mızı ziyaret ederek, yeni Yönetim Kurulumuza başarılar dilemiştir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü Bitki Sağlığı ve Karantina Dairesi Başkanı Nevzat BİRİŞİK ve Şube Müdürü Murat ŞAHİN, 26 Mart 2012 günü ODA'mızı ziyaret ederek, çeşitli ürünlere ait entegre mücadele teknik talimatlarını içeren 16 ayrı kitabı ODA'mıza armağan etmişlerdir.

ODA Başkanımız ve Saymanımız 4 Nisan 2012 günü Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürü Dr. Gürsel KÜSEK'i ziyaret ederek, görüş alışverişinde bulunmuşlardır.

Çevre Mühendisleri Odası Başkanı Baran BOZOĞLU, Saymanı Gökşin TEKİNDOR ve Genel Sekreter Yardımcısı Ozan ÇITIR, 17 Nisan 2012 günü ODA'mızı ziyaret etmişlerdir.

CHP Halkla İlişkiler Genel Başkan Yardımcılığı 5+1 Projesi Mühendis ve Mimar Meslek Grubu Yürütme Kurulu Başkanı Tevfik KIZGINKAYA ve beraberindeki heyet, 19 Nisan 2012 günü ODA'mızı ziyaret ederek, görüş alışverişini yapmışlardır.

Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Makinaları Bölüm Başkanı Prof. Dr. İbrahim AKINCI ve beraberindeki akademisyenler 5 Haziran 2012 günü ODA'mızı ziyaret etmişlerdir.

Tek Gıda-İş Sendikası Genel Başkan Danışmanı Fuat KARATAŞ, 21 Haziran 2012 günü ODA'mızı ziyaret ederek, Tekel işçilerinin direnişine verdiğimiz destekten dolayı ODA'mıza bir anı heykelciği ve teşekkür belgesi sunmuştur.

Geçtiğimiz dönemde ODA'mız tarafından Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürü Dr. Necmi BEŞER ziyaret edilerek, görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Ayrıca İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Dekanlığı görevine getirilen İstanbul Şube Yönetim Kurulu Üyemiz ve ZMO Su Ürünleri ve Balıkçılık MEDAK Başkanı Prof. Dr. Meriç ALBAY ziyaret edilerek, başarı dileklerimiz iletilmiştir.

Değerli Meslektaşlarım,

Dergimizin 99. sayısında, tarımsal ithalatta yaşanan patlamaya ilişkin kapsamlı çalışmamızı sizlerle paylaşıyoruz. Bu dosya ile bağlantılı olarak dünyada yaşanan gıda krizi ve Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tayfun ÖZKAYA'nın konuyla ilgili değerlendirmesini Dergimizde bulabilirsiniz.

Ülkemiz hayvancılığı konusunda Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI'nın değerlendirmesini yayınlıyoruz.

Çay üretimi konusunda Rize Şube Başkanımız Muhammet PERTEK'in; hayvancılık sektöründe yaşanan krizle ilgili de Bursa Şube Başkanımız Ertuğrul AKSOY'un yazılarına yer veriyoruz.

Dergimiz aracılığıyla ODA'mız Önceki Dönem Başkanı ve eski Muğla Milletvekili Prof. Dr. Gürol ERGİN'in Atatürk Orman Çiftliği'ndeki talanı gözler önüne seren titiz çalışmasını sizlerin beğenisine sunuyoruz.

Son dönemde tarımsal yükseköğretim alanında kurulan yeni fakülteler ve bölümler hakkında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Cemalettin Yaşar ÇİFTÇİ ile yapılan röportajı da Dergimizde bulabilirsiniz.

ODA'mız Yönetim Kurulu Üyesi Murat ASLAN'ın gıda denetimleri konusundaki yazısı ile Tolunay SANDIKÇIOĞLU'nun "Geçmişle Türk Kahvesi" başlıklı makalesine yer veriyoruz. Ayrıca son dönemde GDO konusunda basında çıkan bazı yanıltıcı haberlere karşı yaptığımız açıklamayı da sizlere iletiyoruz.

Sayın Meslektaşlarım,

Önümüzdeki dönemde, 21-23 Eylül 2012 tarihlerinde Mersin'de "43. Dönem I. Danışma Kurulu" yapılacaktır.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, ODA'mızda düzenlenecek etkinlikle kutlanacaktır.

ODA'mızın geleneksel hale getirdiği 8. Öğrenci Kurultayı Kasım ayında gerçekleştirilecektir.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, 58 yıllık birikimiyle, bilimin ışığında, mesleki – teknik bir temelde, yurtsever ve kararlı tutumunu sürdürmektedir. ZMO bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da, tarım sektörünün sorunlarının çözümü; Oda ve üye hukukunun korunması ve geliştirilmesi için çalışmalarına kararlılıkla devam edecektir.

Selam ve saygılarımla,

Dr. Turhan TUNCER

Başkan

ÖZLÜK HAKLARIMIZ

14 Nisan 2012 CUMARTESİ

Resmî Gazete

Sayı : 28264

YÖNETMELİK

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odasından:

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI MESLEKİ DENETİM VE ASGARI ÜCRET YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

MADDE 1 – 23/5/2008 tarihli ve 26884 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası Meslekî Denetim ve Asgari Ücret Yönetmeliğinin 19 uncu maddesine aşağıdaki ikinci fıkra eklenmiştir.

“(2) Ancak bu ücret, her yıl ilan edilen asgari ücret tarifesindeki hesaplamalarla belirlenecek ücretten daha düşük olamaz.”

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu yürütür.

Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete’nin

Tarihi 23/5/2008

Sayısı 26884

14 Nisan 2012 CUMARTESİ

Resmî Gazete

Sayı : 28264

YÖNETMELİK

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odasından:

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BİLİRKİŞİLİK YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

MADDE 1 – 13/7/2010 tarihli ve 27640 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası Bilirkişilik Yönetmeliğinin 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“a) Birinci fıkranın (a), (b), (c), (ç) ve (d) bentlerindeki kısıtlar dikkate alınmaz,”

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin 15 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) Birinci fıkrada sayılan nedenlerle görevden alınan bilirkişiler beş yıl süre ile bilirkişilik görevi yapamazlar.”

MADDE 3 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4 – Bu Yönetmelik hükümlerini Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu yürütür.

Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete’nin

Tarihi 13/7/2010

Sayısı 27640

TÜRK MÜHENDİS ve MİMAR ODALARI BİRLİĞİ ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BİLİM, HİZMET, TESVİK ve ÖZEL ÖDÜL YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç ve Kapsam

Amaç

Madde 1 - (1) Bu yönerge, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası'na kayıtlı Ziraat, Su Ürünleri, Balıkçılık Teknolojisi ve Tütün Teknolojisi Mühendislerinin bilimsel, teknik, sosyal ve kültürel alanlarda üstün başarılarını değerlendirmek ve ödüllendirmek üzere uygulanacak esasları düzenler.

Kapsam

Madde 2 - (1) Bu Yönerge; tarım kesiminde bilimsel ve teknik çalışmalar sonucu yeni bir tür, çeşit, ırk elde eden, üretim tekniklerinin geliştirilmesi, yeni bir teknoloji yaratılması, ya da var olan teknolojinin ileri bir düzeye ulaştırılmasını sağlayan, üretimde verimliliği artırıcı, kaliteyi yükseltici ve maliyeti düşürücü yeni bir yöntem geliştiren, bir icatta bulunan, bilim ve meslek adamlarını yetiştiren, tarımsal kurum ve kuruluşun kurulmasında, kurumsallaşmasında ve gelişmesinde önemli katkıda bulunan, ülke üreticisine, ülke tarımına ve ekonomisine, Ziraat, Su Ürünleri, Balıkçılık Teknolojisi ve Tütün Teknolojisi mühendisliğine bilim ve hizmet katkıları sunan, sosyal, kültürel alanlarda, gerek kişiliği ve gerek yaşam biçimiyle örnek alınacak çalışmalarda bulunan Ziraat, Su Ürünleri, Balıkçılık Teknolojisi ve Tütün Teknolojisi Mühendislerine verilecek bilim, hizmet, teşvik ödülleri ile Ziraat Mühendisleri Odası Özel Ödülü'nü kapsar.

Tanımlar

Madde 3

Oda: Ziraat Mühendisleri Odasını,

OYK: Ziraat Mühendisleri Odası Genel Merkez Yönetim Kurulu'nu,

Ödül: Bilim Ödülü, Hizmet Ödülü, Teşvik Ödülü ve Ziraat Mühendisleri Odası Özel Ödülünü

Mühendis: Ziraat Tütün Teknolojisi Mühendisi, Su Ürünleri Tütün Teknolojisi Mühendisi, Balıkçılık Teknolojisi Tütün Teknolojisi Mühendisi ve Tütün Teknolojisi Mühendisini ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Ödüller, Başvurular

Ödüller

Madde 4 - (1) Mühendislerin temel ve uygulamalı alanlardaki seçkin araştırma, çalışma ve her türlü hizmetlerini değerlendirmek, üstün niteliklerini onayarak kamuoyuna duyurmak ve teşvik unsuru olmak üzere, Oda tarafından aşağıdaki ödüller verilir.

- Bilim Ödülü,
- Hizmet Ödülü,
- Teşvik Ödülü,
- ZMO Özel Ödülü

(2) ZMO Özel Ödülü dışındaki ödüller, yalnızca Oda üyelerine verilir.

Bilim Ödülü

Madde 5 - (1) Mühendislerinden bilimsel araştırmalarıyla ülke tarımına evrensel ya da ulusal düzeyde önemli katkılarda bulunmuş, hayatta olan bilim insanlarına verilir.

(2) Bilim ödülü, bilime belirli bir alandaki katkılar için verilebileceği gibi, eserlerin tümü için de verilebilir.

(3) ZMO Bilim ödüllerinin verilmesinde, TÜBİTAK Bilim Ödülü esasları dikkate alınır.

Hizmet Ödülü

Madde 6 - (1) Hizmet ödülü, aşağıdaki nitelikleri taşıyan mühendislere verilir.

- Bilim adamı yetiştirmiş,
- Tarımın kurumsallaşması için çalışmalar yapmış,
- Tarımla ilgili kurum ve kuruluşlar kurmuş veya kurulmasında önemli ölçüde katkıda bulunmuş,
- Geliştirdiği/geliştirilmiş her türlü yeni tarımsal faaliyetlerin yaygın uyarlanması sonucunda ülke ekonomisine artı değer kazandırmış,

(d) Tarım kesiminde verimliliğin artırılması, tarımsal araştırma, ıslah, yayım, teknik gücün geliştirilmesi ve değerlendirilmesi gibi ülkemiz tarımının ve Odaya üye verebilen meslek disiplinlerinin sosyal ve mesleki konularından birinde veya birkaç dalında veya bütününde başarılı olmuş üstün hizmetleriyle ülkemizdeki tarımın gelişmesine önemli ve belirgin katkılarda bulunmuş olanlara verilir. Hizmet Ödülü için yasıyor olmak koşulu aranmaz.

Teşvik Ödülü

Madde 7 - (1) Uygulamaya aktarım potansiyeli yüksek olan tarımsal araştırma ve/veya geliştirme çalışmalarıyla patent almış veya sonuçları uygulamaya aktararak ilgili sektörde verimliliğin artırılması, kalitenin yükseltilmesi, maliyetlerin düşürülmesi, piyasalarda rekabet gücü olan daha nitelikli ürün geliştirilmesi veya ülke ekonomisinde katma değer yaratılması, doğayla dost üretim yöntemlerinin geliştirilmesi gibi somut yararları belirlenmiş bilimsel araştırma-geliştirme çalışmaları yapmış olup 40 yaşından gün almamış, hayatta olan mühendislere verilir.

(2) Ortak çalışmalarıyla Teşvik Ödülünün koşullarını gerçekleştirmiş olanlara, ortak bir ödül de verilebilir.

(2) Teşvik Ödülü, ödül koşullarını ortak çalışmalarıyla gerçekleştirmiş olanlara, birlikte verilebilir.

Ziraat Mühendisleri Odası Özel Ödülü

Madde 8 - (1) Ziraat Mühendisleri Odası Ana Yönetmeliği'nin "Oda'nın Amaç ve Görevleri" başlıklı 6. maddesinde sayılan olguların yasama geçmesi için olumlu sonuçlar doğuran çalışmalar içinde olmuş, Ziraat Mühendisleri Odası'nın is ve işlemlerinin kolaylaşmasına ve etkinleşmesine katkı sağlamış, mühendislerin istihdamını artırıcı çalışmalar yürütmüş, tarım

sektörünün üretici ve tüketici hak ve yararlarına gelişimi için anlamlı katkılar üretmiş, olumlu bir kamuoyu oluşması çalışmalarına destek sağlamış, yasamı ve uygulamalarıyla örnek oluşturan, mühendisler veya diğer gerçek ve tüzel kişilere verilir.

Ödül Başvuruları

Madde 9 - (1) OYK, her yıl Mayıs ayı içinde, ödül başvurularının başladığını ilgili kişi ve kuruluşlara duyurur.

Oda, önceki dönem Oda Başkanları ve aktif çalışma yaşamını tamamlamış olan; uzmanlık alanında öne çıkmış akademisyenler, araştırmacılar, dekanlık veya rektörlük yapmış üyeler ile kamu veya özel sektörde yöneticilik yapmış veya başarılı çalışma yaşamına sahip olmuş üyelerden belirlediği Aday Önerme Kurulunu, **her yıl Ekim ayında özel bir çağrı ile toplar**. Bu toplantıda, katılımcıların, ödüllere yönelik adayları not edilir. Ayrıca Aday Önerme Kurulu, OYK'na ulaşmış diğer tüm adaylar hakkında da değerlendirmelerini yapar. Aday Önerme Kurulu **en az on, en çok onbes üyeden oluşur**.

3) Ödüller için, Odaya üye mühendislerin, çalıştığı örgütün en yetkili organları, Aday Önerme Kurulu üyeleri ile OYK aday gösterebilir

(4) Aday önerilerinin her yıl **en geç Eylül ayının son iş günü** Odaya ulaşmış olması ve işleme konulabilmesi için aşağıdaki bilgi ve belgeleri içermesi gerekmektedir.

- Adayın ayrıntılı özgeçmişi,
 - Yayımların veya hizmetlerin dökümü,
 - Önemli yayımların birer örneği,
 - Hangi nedenle hangi ödüle aday gösterildiğini içeren gerekçeli bir sunuş yazısı
- (5) Aday Önerme Kurulu, Seçici Kurul, Oda Yönetim, Denetim, Onur Kurulu üyeleri ve TMMOB Organlarında görev alanlar görevleri süresince bu ödüllere aday gösterilemezler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Seçici Kurul'un Oluşturulması, Toplanması, Çalışma Esasları ve Ödüller

Seçici Kurul'un Oluşturulması

Madde 10

(1) Bilim, Hizmet ve Teşvik Ödülü adayları arasından seçim yapmak üzere oluşacak Seçici Kurul OYK tarafından aşağıdaki şekilde belirlenir.

(a) Odayı temsilen 5 kişi, (ODA'mız Bilim Kurulu Başkanı da dahil)

(b) Akademik dünyayı temsilen Ziraat, Su ürünleri, Balıkçılık Teknolojisi, tütün Teknolojisi Mühendisliği Fakültelerinden saptanacak 5 kişi

c) Tarımla ilgili sivil toplum kuruluşlarının temsilen 1 kişi olmak üzere toplam 11 kişiden oluşur.

(2) Seçici Kurullarda Sivil Toplum Örgütleri temsilcisi dışındaki tüm üyelerde, Oda'ya üye olma koşulu aranır.

10 (3) ZMO Özel Ödülü adayı OYK tarafından belirlenir.

(4) Seçici Kurullarda Sivil Toplum Örgütleri temsilcisi dışındaki tüm üyelerde, Oda'ya üye olma koşulu aranır.

(5) ZMO Özel Ödülü adayı OYK tarafından belirlenir.

Seçici Kurul Toplanması ve Çalışma Esasları

Madde 11

(1) Oda, aday önerilerini Kasım ayının ilk yarısı içinde, her yıl belirlenen ilgili Seçici Kurul üyelerine gönderir.

(2) Oda, Aralık ayı içinde **Seçici Kurulu** toplantıya çağırır. **Seçici Kurulun** raportörlük hizmetleri Oda tarafından yürütülür.

(3) Seçici Kurul üyelerinin yarısından bir fazlasının katılımıyla toplanır. **Seçici Kurul başkanlığını ZMO Bilim Kurulu Başkanı Yürütür**.

(4) **Seçici Kurul**, birden fazla kişiyi ödüle layık görebileceği gibi, ödül verilmemesine de karar verebilir.

Ödüllerin Verilmesi

Madde 12 - (1) Ödüller, her yıl Ocak ayında tarımsal öğretim yıldönümü törenlerinde sahiplerine verilir.

(2) Ödül kazanan Mühendislere ödülün türüne göre bir onurluk verilir. Teşvik ödülünü kazananlara ayrıca OYK tarafından her yıl belirlenecek miktarda para ödülü verilir.

(3) Hizmet Ödülü kazanan vefat etmiş veya Bilim ve Teşvik Ödülüne önerildikten sonra vefat etmiş Mühendislerin ödülleri yasal mirasçılara verilir.

(4) Ortak çalışmalarıyla Teşvik Ödülünün koşullarını gerçekleştirmiş olan her adaya birer plaket verilir, para ödülü ise adaylar arasında eşit olarak paylaşılır.

(5) Seçici Kurul ile ödül kazanmış olanların ulaşım konaklama ve diğer giderleri Oda tarafından karşılanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlükten Kaldırılan Hükümler

Madde 13 - (1) TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu'nun 6/5/1997 tarih, 212 sayılı Kararı ile kabul edilen Ödüllandirme Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 14 - (1) Bu Yönerge Ziraat Mühendisleri Odası 43. Olağan Genel Kurulunca onaylanmış ve yürürlüğe girmiştir.

Yürütme

MADDE 15 - Bu Yönerge TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu tarafından yürütülür.

YÖNETMELİK

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odasından:

**TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ ZİRAAT MÜHENDİSLERİ
ODASI ANA YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 6/4/2005 tarihli ve 25778 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası Ana Yönetmeliğinin 7 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“27/1/1954 tarihli ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 17 nci maddesi gereğince TMMOB Yönetim Kurulu kararı ile Odaya üye olması kararı alınan lisans programı mezunları, birinci fıkradaki esaslar dâhilinde üye olurlar.”

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin 8 inci maddesinin (d) bendinin ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“7 nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında lisans eğitimi alan öğrenciler bu bend kapsamında öğrenci üye olabilirler.”

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin (b) ve (g) bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b) T.C. kimlik numarası beyanı,”

“g) Adres beyanı.”

MADDE 4 – Aynı Yönetmeliğin 19 uncu maddesinin (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“a) Oda Genel Kurulu illerden seçilen delegeler, Oda Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu ve Onur Kurulunun asıl üyeleri ile Oda adına TMMOB Yönetim, Denetleme ve Onur Kurullarında görev almış üyelerden oluşur. İllerden seçilecek delege sayısı, o ildeki üye sayısının delege katsayısı ile çarpımı sonucu bulunur. Delege katsayısı, 450 sayısının Oda üye sayısına bölünmesi ile bulunan sayıdır. Delege katsayısının ildeki üye sayısı ile çarpımı sonucu bulunan değer 0.50 ve üzerinde olan küsuratları yukarı yuvarlanır. Bu hesaplama sonucu delege çıkarmayacak olan illerden, üye sayısına bakılmaksızın ili temsilen bir delege seçilir.”

MADDE 5 – Aynı Yönetmeliğin 45 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları yürürlükten kaldırılmış, aynı maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Danışma Kurulunun yapılacağı ile yakın olan illerdeki il temsilcileri, yönetim kurulu bulunan illerin temsilcileri ve Oda organlarında görev alanlar Oda Yönetim Kurulunca Danışma Kuruluna çağırılabilirler.

Danışma Kurulu, gerekli görüldüğü zaman ve yerde, yılda en fazla iki kez Oda Yönetim Kurulunca toplantıya çağırılır.

Oda Yönetim Kurulu, gerekli gördüğü zaman ve yerde, bölgesel toplantılar düzenleyebilir.”

MADDE 6 – Aynı Yönetmeliğin 47 nci maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yeni Şube açılmasına Oda Genel Kurulu karar verir. Genel Kurulca şube açılmasına karar verilen illerde, seçilmiş olan temsilcilik yönetim kurulu ilk yapılacak olağan Genel Kurula kadar Oda Yönetim Kurulu tarafından kurucu şube yönetim kurulu olarak atanır.”

MADDE 7 – Aynı Yönetmeliğin 67 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “İl Seçim Kuruluna” ibaresi “o yer ilçe seçim kuruluna” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 8 – Aynı Yönetmeliğin 71 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Emekli ve maluliyet aylığı alan üyeler ile gelir getirici bir işte çalışmadan lisansüstü eğitim görmekte olan üyelerden ödenti alınmaz.”

“Birikmiş ödenti borçlarını bir yılı aşmayan süreyle yapılandıran ve bu doğrultuda ödeyen üyelerin borçları, yapılandırma süresince sabitlenir. Ancak yapılandırmaya uygun davranılmaması halinde kalan borçların tümünün tahsilâtı, içinde bulunulan yılın ödenti miktarına göre gerçekleştirilir.”

MADDE 9 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 10 – Bu Yönetmelik hükümlerini Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu yürütür.

İTHALAT ALARM VERİYOR!

AKP iktidarının iş başında olduğu son 10 yıldır, üreticilerin yararına ya da tarım sektörünü geliştirici hiçbir hizmet yapılmadığı gibi, IMF, Dünya Bankası ya da çokuluslu şirketlerin istekleri doğrultusunda uygulanan politikalarla Türk çiftçisi desteksiz ve yalnız bırakılmış; bunun sonucunda üretimin düşmesiyle ithalatta patlama yaşanmıştır. Son 10 yılın 7'sinde tarım ürünleri ithalatı ihracatı geçerken, 2011 yılında tarım ürünleri dış ticaretimiz yaklaşık 3.6 milyar dolar açık vermiştir.

AKP iktidarı döneminde TEKEL İçki ve Sigara fabrikaları özelleştirilmiş, satın alanlar fabrikaları kapatmış, TİGEM arazileri özel sektöre kiralanmış, şeker fabrikaları satışa çıkarılmış, Atatürk Orman Çiftliği talan edilmiştir. Tarım arazileri ve meraların amaçları dışında kullanılmasının yolu açılmış; yabancıların edinebileceği taşınmaz miktarı artırılmış, 2B'ler ile Hazineye ait tarım arazilerinin satışına olanak veren yasalar yapılmıştır. Akarsularımız ve derelerimizin ölü HES projeleriyle kesilmiştir.

Yanlış ve yetersiz desteklemeler nedeniyle topraktan geçimini sağlayamayan 2 milyon çiftçi üretimden kopmuş ve tarım istihdamı %37,6'dan %25,2'ye düşmüştür. Tüm bu olumsuzlukların sonucu olarak üretimin azalması nedeniyle, Türkiye aslında kendi topraklarında rahatlıkla yetiştirebileceği ürünleri satın almak için son yıllarda milyarlarca doları yurtdışına transfer etmeye başlamıştır. 2001-2011 dönemi tarım ürünleri dış ticaret rakamları Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1: Tarım Ürünleri Dış Ticareti

(Uluslararası Standart Sanayi Sınıflamasına ISIC, Rev.3 göre Milyon \$)

Yıllar	İhracat	İthalat	Denge
2001	2.006	1.410	596
2002	1.806	1.704	102
2003	2.201	2.538	-336
2004	2.645	2.765	-120
2005	3.468	2.826	643
2006	3.611	2.935	676
2007	3.883	4.672	-789
2008	4.177	6.433	-2.256
2009	4.536	4.625	-89
2010	5.091	6.490	-1.399
2011	5.353	8.944	-3.591

Kaynak: TÜİK

TÜİK rakamları, son çeyrek yüzyılda hızlı nüfus artışına karşın tarımsal üretimde herhangi bir gelişme kaydedilemediğini açıkça ortaya koymaktadır. Ülkemiz nüfusunun 53 milyon olduğu 1988 yılında 20.5 milyon ton buğday üretilirken nüfusumuzun 74 milyonu aştığı 2011 yılında ancak, 21.8 milyon ton buğday üretilenmiştir. 23 yılda yalnızca 1 milyon tonluk üretim artışı sağlanabilmiştir! Buğday ekim alanları ise 94.3 milyon dekadardan 80.9 milyon dekara gerilemiştir (Tablo 1).

Tablo 2: Türkiye'nin Buğday Üretimi

Yıl	Ekim Alanı (da)	Üretim (Ton)
1988	94 350 000	20 500 000
1990	94 500 000	20 000 000
1995	94 000 000	18 000 000
2000	94 000 000	21 000 000
2001	93 500 000	19 000 000
2002	93 000 000	19 500 000
2003	91 000 000	19 000 000
2004	93 000 000	21 000 000
2005	92 500 000	21 500 000
2006	84 900 000	20 010 000
2007	80 977 000	17 234 000
2008	80 900 000	17 782 000
2009	81 000 000	20 600 000
2010	81 034 000	19 674 000
2011	80 960 000	21 800 000

Kaynak: TÜİK

Üretimin düşmesi üzerine buğday ihtiyacı zorunlu olarak dışalım ile kapatılmaya çalışılmıştır. AKP hükümetinin iş başında olduğu 2003 yılından, 2012 Mayıs ayına kadar toplam 21 milyon ton buğday ithal edilerek, 6.1 milyar dolar ödenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3: Türkiye'nin 2003-2012 Yılları Arası Buğday İthalatı

Yıl	Miktar (ton)	Değer (1000\$)
2003	1.846.284	277.543
2004	1.065.389	221.868
2005	135.596	25.031
2006	239.874	52.624
2007	2.147.107	570.390
2008	3.708.003	1.483.190
2009	3.392.692	901.858
2010	2.554.189	655.044
2011	4.754.682	1.623.089
2012*	1.177.729	336.595
TOPLAM	21.021.545	6.147.232

Kaynak: TÜİK * 2012 yılı Mayıs ayı itibariyle.

1990 yılında 300 milyon doların üzerine çıkan ihracat değeriyle dünyanın en büyük **bakliyat** ihracatçısı olan Türkiye, siyasi çıkarlar ve sadece günü kurtarmayı amaçlayan yanlış tarım politikaları sonucu bugün bakliyatta ithalatçı ülke konumuna gerilemiştir. 1988-2011 bakliyat üretimi Tablo 4'te verilmektedir. Görüldüğü üzere bakliyat üretimi inanılmaz derecede azalmıştır. Yeşil mercimek % 87, bakla % 74, kırmızı mercimek % 54, nohut % 31 ve kuru fasulye üretimi % 4 oranında düşmüştür.

Tablo 4: Türkiye'nin 1988-2011 Bakliyat Üretimi (Ton)

Yıl	Bakla	Bezelye	Nohut	K. Fasulye	K. Mercimek	Y. Mercimek
1988	78 000	4 500	777 500	211 000	829 000	211 000
1990	75 000	4 500	860 000	210 000	630 000	216 000
1995	49 000	3 900	730 000	225 000	515 000	150 000
2000	37 000	3 100	548 000	230 000	280 000	73 000
2001	35 000	2 700	535 000	225 000	460 000	60 000
2002	32 000	4 000	650 000	250 000	500 000	65 000
2003	33 000	3 500	600 000	250 000	485 000	55 000
2004	30 000	3 500	620 000	250 000	480 000	60 000
2005	28 000	3 600	600 000	210 000	520 000	50 000
2006	21 316	4 373	551 746	195 970	580 298	42 326
2007	21 043	3 503	505 366	154 243	508 378	26 803
2008	20 668	3 920	518 026	154 630	106 361	24 827
2009	21 150	3 604	562 564	181 205	275 050	27 131
2010	19 898	3 200	530 634	212 758	422 000	25 400
2011	19 678	3 628	487 477	200 673	380 000	25 952

Kaynak: TÜİK

Üretimdeki azalmaya bağlı olarak ülke gereksinimini karşılamak üzere bakliyat ithalatı fırlamıştır. Örneğin AKP hükümetinin iş başında olduğu 2003 yılından 2012 yılı Mayıs ayına kadar toplam 938 bin ton mercimek ithal edilerek, yaklaşık 1.1 milyar dolar ödenmiştir (Tablo 5).

Tablo 5: Türkiye'nin 2003-2012 Dönemi Mercimek İthalatı (Ton)

Yıl	Miktar (ton)	Değer (1000\$)
2003	16.909	8.118
2004	5.557	2.658
2005	64.281	29.162
2006	69.071	30.660
2007	30.979	18.464
2008	191.683	243.967
2009	141.541	133.519
2010	210.289	193.831
2011	309.561	205.555
2012*	118.051	72.813
TOPLAM	1.157.922	938.747

Kaynak: TÜİK * 2012 yılı Mayıs ayı itibariyle.

Başta yem hammaddesi olmak üzere, tarım-sanayi entegrasyonunun en önemli unsurlarından biri olan **mısır** üretiminde son yıllarda yaşanan artış ise sevindiricidir. (Tablo 6).

Tablo 6: Türkiye'nin 1988-2010 Mısır Üretimi

Yıl	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)
1988	5 000 000	2 000 000
1990	5 150 000	2 100 000
1995	5 150 000	1 900 000
2000	5 550 000	2 300 000
2001	5 500 000	2 200 000
2002	5 000 000	2 100 000
2003	5 600 000	2 800 000
2004	5 450 000	3 000 000
2005	6 000 000	4 200 000
2006	5 360 000	3 811 000
2007	5 175 000	3 535 000
2008	5 950 000	4 274 000
2009	5 920 000	4 250 000
2010	5 940 000	4 310 000
2011	5 890 000	4 200 000

Kaynak: TÜİK

Mısır ithalatı, dünyanın en büyük ihracatçı ülkelerinin GDO'lu üretim yaptıkları göz önüne alındığında; ulusal kaynaklarımızın yurtdışına aktarılmasına neden olmanın ötesinde, büyük tehlikeler de içermektedir. Buna rağmen ülkemiz tarafından 2003 yılı ile 2012 yılı Mayıs ayı arasında toplam 7.1 milyon ton mısır ithal edilerek, 1.7 milyar dolar ödenmiştir (Tablo 7). 2012 yılının ilk 5 ayında, 2011 yılının tamamından daha fazla mısır ithalatı yapılması da dikkat çekici bir unsurdur.

Tablo 7: Türkiye'nin 2003-2011 Yılları Arası Mısır İthalatı (Ton)

Yıl	Miktar (ton)	Değer (1000\$)
2003	1.818.458	276.182
2004	1.049.744	190.477
2005	218.059	47.335
2006	30.579	12.702
2007	1.128.456	269.337
2008	1.151.407	381.938
2009	485.130	135.136
2010	452.362	124.157
2011	381.293	136.119
2012*	399.006	128.181
TOPLAM	7.114.494	1.701.564

Kaynak: TÜİK * 2012 yılı Mayıs ayı itibariyle

Bir diğer ürün olan **çeltik** konusunda, Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü tarafından geliştirilen Osmançık 97 ve Gala çeşitleri ile verim artışının sağlanması ve ekim alanlarındaki artış üretimi yükseltmiştir (Tablo 8).

Tablo 8: Türkiye'nin 1988-2011 Çeltik Üretimi

Yıl	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)
1988	510 000	262 500
1990	530 000	230 000
1995	500 000	250 000
2000	580 000	350 000
2001	590 000	360 000
2002	600 000	360 000
2003	650 000	372 000
2004	700 000	490 000
2005	850 000	600 000
2006	991 000	696 000
2007	939 000	648 000
2008	995 000	753 325
2009	967 541	750 000
2010	990 000	860 000
2011	994 000	900 000

Kaynak: TÜİK

Verim ve üretimde sağlanan artışa karşın çeltik halen Türkiye'nin tarımsal ithalatında büyük yer tutmaya devam etmektedir. 2003 yılından, 2012 yılı Mayıs ayına kadar 1.2 milyar dolar karşılığında, 2.6 milyon ton çeltik ithal edilmiştir. (Tablo 9).

Tablo 9: Türkiye'nin 2003-2012 Yılları Arası Çeltik İthalatı

Yıl	Miktar (ton)	Değer (1000\$)
2003	248.442	55.639
2004	165.866	62.025
2005	302.813	97.186
2006	272.611	89.105
2007	195.768	112.750
2008	239.999	172.790
2009	226.709	135.271
2010	535.106	264.540
2011	349.568	152.439
2012*	121.370	52.061
TOPLAM	2.658.252	1.193.806

Kaynak: TÜİK * 2012 yılı Mayıs ayı itibariyle

Türkiye'nin özellikle yağ bitkilerinde büyük açığı bulunmaktadır. Örneğin yıllık **soya** gereksinimimiz 1.5 milyon tona yakinken, 2002 yılında 75 bin ton olan soya üretimi uygulanan yanlış politikalar nedeniyle 2005 yılında 29 bin tona gerilemiş, 2009'da da 38 bin ton düzeyinde gerçekleşmiştir. 2010'da soya için ödenen destekleme priminin yükseltilmesiyle birlikte üretim 86 bin tona çıkmış, 2011 yılında ise 102 bin ton rakamına ulaşılmıştır. Oysa 22 yıl önce yani daha 1990

yılındayken 162 bin tonluk üretim yapıldığı düşünüldüğünde, soya üretimindeki gerileme tüm çıplaklığıyla gözler önüne serilmektedir (Tablo 12).

Tablo 12: Türkiye'nin 1988-2011 Soya Üretimi

Yıl	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)
1988	660 000	150 000
1990	740 000	162 000
1995	310 000	75 000
2000	150 000	44 500
2001	170 000	50 000
2002	255 000	75 000
2003	270 000	85 000
2004	140 000	50 000
2005	86 000	29 000
2006	119 186	47 300
2007	86 747	30 666
2008	94 444	34 461
2009	105 210	38 442
2010	234 727	86 540
2011	264 209	102 260

Kaynak: TÜİK

Soya ithalatına ilişkin veriler Tablo 13'de verilmektedir. Ülkemiz tarafından 2003 yılından 2012 Mayıs ayına kadar toplam 10.1 milyon ton soya ithal edilerek, 3.9 milyar dolar ödenmiştir. Soya ithalatı ağırlıklı olarak ABD, Arjantin ve Brezilya'dan gerçekleştirilmektedir. Söz konusu ülkelerde GDO'lu üretim yapıldığı için mısırdaki olduğu gibi, soya ithalatı da GDO'lu içerik nedeniyle büyük tehlike yaratmaktadır.

Tablo 13: Türkiye'nin 2003-2011 Yılları Arası Soya İthalatı

Yıl	SOYA	
	Miktar (ton)	Değer (1000\$)
2003	831.454	226.525
2004	681.964	226.828
2005	1.154.504	328.533
2006	1.016.907	264.797
2007	1.230.908	409.656
2008	1.239.065	647.900
2009	973.574	429.299
2010	1.756.065	742.426
2011	1.297.770	687.498
2012*	412.933	209.186
TOPLAM	10.182.211	3.963.462

Kaynak: TÜİK * 2012 yılı Mayıs ayı itibariyle

Yağlı tohumlardan **ayçiçeği** konusunda ise son yıllarda iyi bir üretim artışı yakalanmasına karşın, ithalat da devam etmektedir. Uygulanan yanlış politikaların yarattığı tahribat ayçiçeği üretiminde de net bir şekilde görülmektedir. Ekim alanları hızla daralmış ve 1988 yılındaki 1.150 bin tonluk üretim düzeyi, verimin yükseltilmesiyle ancak 22 yıl sonra yakalanabilmiştir (Tablo 14).

Tablo 14: Türkiye'nin 1988-2010 Ayçiçeği Üretimi

Yıl	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)
1988	7 500 000	1 150 000
1990	7 160 000	860 000
1995	5 850 000	900 000
2000	5 420 000	800 000
2001	5 100 000	650 000
2002	5 500 000	850 000
2003	5 450 000	800 000
2004	5 500 000	900 000
2005	5 660 000	975 000
2006	5 854 000	1 118 000
2007	5 546 778	854 407
2008	5 800 000	992 000
2009	5 840 000	1 057 125
2010	6 414 000	1 320 000
2011	6 557 000	1 335 000

Kaynak: TÜİK

Yağlık ayçiçeği ithalatı Tablo 15'te verilmektedir. Buna göre ülkemiz tarafından 2003 yılı ile 2012 yılı Mayıs ayı arasında toplam 5.4 milyon ton yağlık ayçiçeği ithal edilerek, yaklaşık 2.6 milyar dolar ödenmiştir.

Tablo 15: Türkiye'nin 2003-2012 Yılları Arası Ayçiçeği İthalatı

Yıl	AYÇİÇEĞİ	
	Miktar (ton)	Değer (1000\$)
2003	540.852	153.335
2004	481.703	157.376
2005	491.325	161.759
2006	372.408	116.520
2007	596.147	260.166
2008	455.995	365.145
2009	468.277	240.620
2010	648.612	349.690
2011	905.686	589.577
2012*	469.002	266.896
TOPLAM	5.430.007	2.661.084

Kaynak: TÜİK * 2012 yılı Mayıs ayı itibariyle.

İthalatı yapılan ürünlerin tümünün, ülke gereksinimlerini karşılayacak miktarlarda Türkiye içinde yetiştirilmeleri mümkündür. Ancak, bunun için doğru tarım politikalarının kurgulanarak, uygun bütçe büyüklükleri ve etkin bir kamu yönetimi ile tarımın yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

GIDA KRİZİ DÜNYAYI SARIYOR

Dünyanın en büyük mısır ve soya üreticilerinden ABD’de yaşanan son 50 yılın en sert kuraklığı, uluslararası piyasalarda tahıl fiyatlarını rekor seviyeye çıkartırken, uzmanlar da 2008 yılından daha büyük bir gıda krizinin kapıda olduğu uyarısında bulunuyor. Küresel ısınmanın etkisiyle Türkiye dahil birçok tahıl üreticisi ülkede rekorte kayıpları beklenirken, siyasi otoriteler tarafından krizin etkilerinin asgari düzeye çekilebilmesi için biran önce önlem alınması gerektiği bildiriliyor.

Ölçümlere göre, ABD’de 1895 yılından bu yana en sıcak Haziran ayı yaşandı. Kuraklık nedeniyle bu yıl ABD’nin mısır ve soya hasadında % 17’lik bir azalma meydana geleceği tahmin ediliyor. Bunun arkasından Dünya Bankası da, Haziran-Ağustos 2012 döneminde buğday fiyatının % 50, mısır fiyatının % 45, soya fiyatının da % 30 dolayında arttığını duyurdu.

Krizin dünya çapında etkisini göstermeye başlaması üzerine G-20 ülkeleri de harekete geçti. Artan fiyatların yanında gıdanın yiyecek olarak kullanılması yerine biyoyakıtta çevrilmesinin de krizin adım adım yaklaşmasında etkili olduğu kaydedilirken uzmanlar tarafından 2008’den daha büyük bir açlık krizinin kapıda olduğu uyarısı yapıldı.

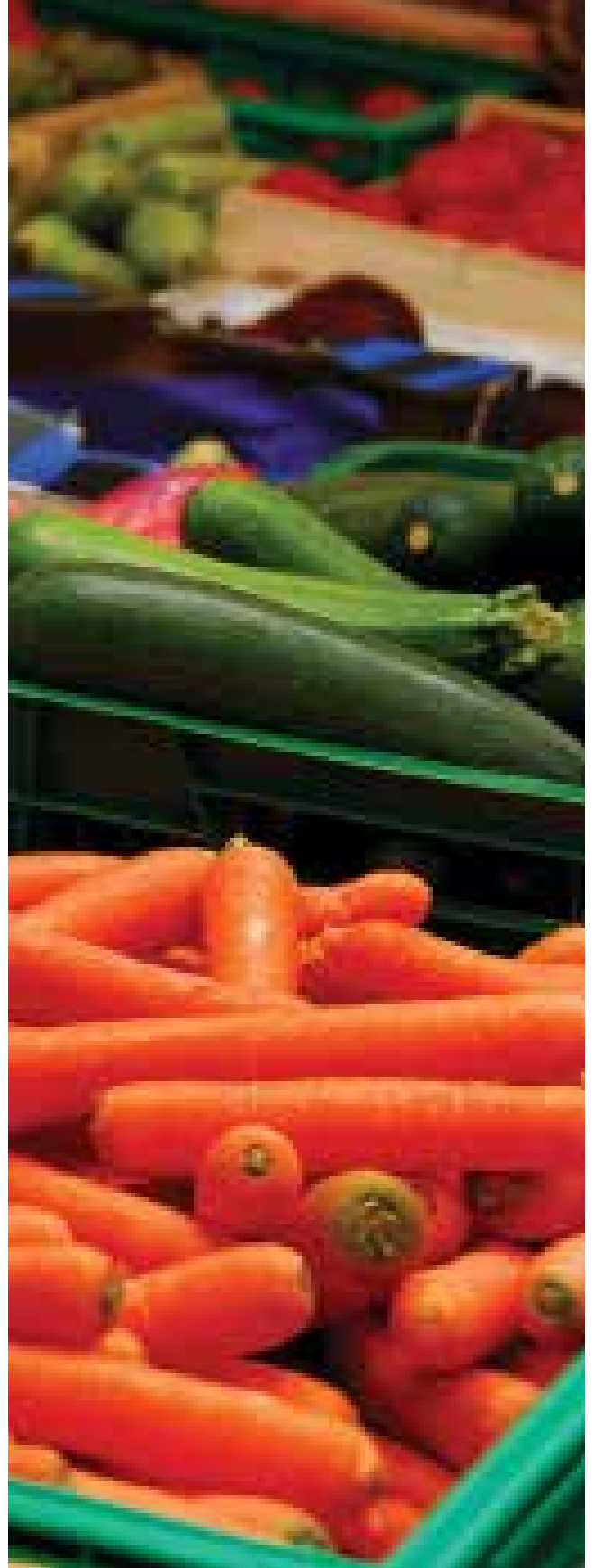
Dünyanın en kalabalık ülkelerinden Hindistan’da da kuraklık nedeniyle bu sene mahsul alımında büyük düşüşler beklendiği belirtildi. Normalde kendi gıda ihtiyacını kendisi karşılayabilen Hindistan’ın, bu sene yaşanan kuraklık nedeniyle gıda ithalatını artırabileceği, bunun da gıda fiyatlarını daha da yükseltebileceği vurgulandı.

Öte yandan küresel ısınmanın Türkiye’de de rekorte kayıplarına yol açtığı biliniyor. ABD Tarım Bakanlığı’nca (USDA) hazırlanan raporda, düşük verim nedeniyle Türkiye’nin buğday üretiminin 0.8 milyon ton, buğday ihracatının ise 0.5 milyon ton azaldığı kaydedildi. Ayrıca raporda, Türkiye’nin canlı hayvan üretiminin 2012’de azalmasının beklendiği belirtildi.

Yerli üreticiler de fiyat artışlarının et ve süt ürünlerini pahalılaştıracağına dikkat çekerken, aşırı sıcaklar nedeniyle özellikle Doğu Anadolu Bölgesi’nde hayvan yemi sıkıntısı yaşandığına işaret ettiler. Yem fiyatlarındaki artışa karşın, süt fiyatlarının çok düşük kalması nedeniyle maliyetini karşılayamayan üreticilerin süt hayvanlarını kesime göndermeye başladığı belirtildi. Ancak, kesilecek hayvan sayısının azalmasıyla et fiyatlarının tekrar tırmanışa geçerek 2009 yılındaki gibi bir krize yol açmasından endişe edilirken, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’ndan, “sap ve saman” ithaline olanak sağlanacağı açıklaması geldi.

“Tarım ülkesi” olmakla övündüğümüz Türkiye’nin, yanlış tarım politikaları sonucunda bugün samanı bile ithal etmek zorunda kalması üzüntü verici bir tablodur!

Yeni gıda krizini ve Türkiye’nin bu krizi en az hasarla atlatabilmesi için neler yapılması gerektiğini Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tayfun ÖZKAYA ile konuştuk. Söz konusu söyleyişi ekte bulabilirsiniz.

Soru: Gıda krizinin temelinde yatan nedenleri anlatır mısınız? Bu yeni krizde, 2008 yılında olduğu gibi, küresel ısınma ve kuraklık bir yana spekülâtif hareketlerin de bir etkisi var mıdır?

Tayfun ÖZKAYA: Gıda krizi tarım ürünlerindeki spekülâtif hareketler, küresel iklim değişikliği ve tarım ürünlerinin yakıt olarak kullanılmasının birlikte bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Kamu gıda stoklarının özelleştirmelerle azalması sonucu stokların artık çok uluslu şirketlerin elinde olması bu aşırı fiyat oynamalarında çok belirleyici olmaktadır. Gıda krizi dediğimiz gelişmeler aslında dünyadaki genel ekonomik krizin bir devamıdır. Spekülâtif hareketlerin rolü büyük olmuştur. Konut sektöründeki balonun çöküşü sonucu boşta kalan spekülâtif sermayenin bir kesimi tarım ürünlerine akmıştır. Finansal fonlar, hedge fonları tarım ürünlerine kaymıştır. Dünya’da, çoğu gelişmiş ülkelerde oturan ve elini hiç buğdaya veya pirince değdirmeden borsalardan bilgisayarlarının başında gelecekte gerçekleşecek alımlar ve satışlar yapanlar vardır. Bunlar yeni av alanları olarak gıda ürünlerini seçtiler. Bu çevreler koşullar uygun olduğunda istedikleri rüzgârı estirebiliyorlar. Bazı tahminlere göre yatırım fonları dünyanın önemli ürün piyasalarında ticareti yapılan buğdayın %50-60’ını kontrol etmektedir. Bir firmanın tahminine göre yatırımcıların pirinç veya buğday gibi, ürünü fiziksel olarak hiç alıp satmadıkları, yalnızca fiyat hareketleri üzerine bahisler yaptıkları vadeli işlemler ve opsiyon piyasalarında dönen spekülâtif para 2000 yılında 5 milyar dolar iken, 2007’de bu 175 milyar dolara çıkmıştır. (kaynak: Grain, 2008, Making a Killing From Hunger, [Http://www.grain.org/articles/?id=39](http://www.grain.org/articles/?id=39))

Şüphesiz küresel iklim değişikliği ve özellikle mısırın tarımsal yakıt olarak kullanılmasının da bu gıda krizinde payı vardır. Etanol denilen bu yakıtın sevimli bir ad taktılar, biyoyakıt demekteler. Aslında ABD Tarım Bakanlığının bir raporu bile mısırdan elde edilen etanolün doğayı koruma bağlamında hiç de bir işe yaramadığını ortaya koyuyor. Çünkü mısır üretiminde de petrol kullanılıyor. Mısırdan etanol üretilirken karbondioksit de açığa çıkıyor. “İşte bu noktada etanolün yeşil etiketi kararmaya başlıyor”. Cornell Üniversitesinden Davit Pimentel “biyoyakıtlarla uğraşmak boşuna zaman kaybı ve bizi aslında yapmak istediğimiz şeyden, çevre korumadan saptırıyor” diyor. (National Geographic Türkiye, 2007, s.108-129)

Kimyasal gübre ve ilaçların da çoğunun petrolden üretildiğini unutmayalım. Mısırdan etanol üretirken de enerji kullanıyorsunuz. Bir depo etanolü üretmek için gereken tahılın bir kişinin bir yıllık yiyeceği olduğu hesaplanıyor. Brezilya’daki şeker kamışına dayalı etanol ise enerji hesabında daha iyi ise de yeni tarım alanları açmak için yağmur ormanlarının yok edildiği biliniyor. Bu ise yeni bir felakete gidiş demek. Mısır; hayvan yemi, insan yiyeceği ve mısır şurubu üretiminde kullanılıyor. Etanole giden üretim arttıkça, mısır fiyatı artıyor. Mısır ekim alanı artınca buğday ekim alanları azalıyor. Bu defa buğday fiyatları da artıyor. Mısır, buğday fiyatları arttıkça pirinç fiyatları da bundan etkileniyor. **Kısacası ABD’nin etanol üretme çabaları sadece büyük şirketlerin bir avuç hissedarı çıkarına çalışan ABD hegemonyasını sürdürüebilmek için.**

Soru: Kriz Türkiye’yi nasıl etkiler? Bitkisel üretim ve hayvancılık açısından bu seneyi nasıl değerlendiriyorsunuz? Sap ve saman ithalatı kararı alınmasını doğru buluyor musunuz?

Tayfun Özkaya: Bu sene Kars’ta kuraklık nedeniyle yeterli ot elde edemeyeceklerini gören hayvan yetiştiricilerinin samana 65 kuruş ödemek zorunda kaldıklarını gördük. Dünyada eskiden de kuraklıklar olurdu. Eski medeniyetlerin tahıl stokları yaptıklarını biliyoruz. Ancak 1980 sonrası küreselleşme politikaları ile TMO gibi kamu kuruluşları birçok gelişmekte ve az gelişmiş ülkede ya tamamen özelleştirildi ya da Türkiye’de olduğu gibi zayıflatıldı. Tahıllarda kamu stokları olmayınca, fiyatlardaki artışı tutmak mümkün olamayabilecektir. Bundan önce ABD’li büyük çokuluslu şirketler sonra da ülkemizdeki büyük şirketler yararlanacak.

Küresel iklim değişikliğini hafife alan ve önlem almayan bir ülke olarak sonunda saman ve sap ithal etmek zorunda kalmamız acıdır. Samanın özel sektör eliyle ithal edileceğinin açıklanması bu alanda da pek hayırlı bir sonucun çıkmayacağını gösteriyor. Yem darlığı nedeniyle hayvansal ürün fiyatlarının artacağı ileri sürülebilir. Ancak şu an süt ve ürünleri sanayinde ve et sanayinde oldukça yüksek düzeyde bir tekelleşme söz konusudur. Bu durum halen çiftçi eline geçen fiyatların düşük, tüketicinin ödediği fiyatların da yüksek olmasına neden olmaktadır. Bu alanda bir iyileştirme düşünenlerin bu tekelleşmeyi önlemek için de bir şeyler yapmaları gerekmektedir.

Soru: Krize karşı ulusal ve uluslararası platformlarda ne gibi önlemler alınmalıdır?

Tayfun Özkaya: Ülkesel stoklar kadar uluslararası ortak tarım stokları da oluşturulabilir. Çiftçilerin de kooperatifler vb. kuruluşlar aracılığı ile yerel stoklar oluşturmaları konusunda yardıma ihtiyaçları vardır. Ancak ulusal veya uluslararası gıda stokları konusunu, çokuluslu şirketlere hizmet eden bilim çevreleri tartışmak bile istememektedirler. Bu alanda neoliberal dogmalar etkili olmaktadır. Buna karşılık Japonya, Güney Kore ve Çin 2011’den bu yana pirinçte önemli düzeylerde güvenlik stoku oluşturmuştur.

Dünya Ticaret Örgütü tarımdan elini çekmelidir. Gelişmekte olan ülkeler tarımlarını özgürce geliştirmeye hakkına sahip olmalıdır. Gelişmiş ülkelerin gıda tekelleri, Dünya Ticaret Örgütü, IMF, Dünya Bankası gibi örgütleri arkasına alarak ülkeleri birbiri ile yarıştırmak ve pazarlarını alabildiğine açarak kendileri için pazarlar yaratmaya çalışmaktadırlar. Bu bütün ülkelerin üreticileri, tüketicileri ve tarım sistemleri için yıkım anlamına gelmektedir. Buna karşı gıda egemenliği kavramını ileri sürmeliyiz. Ülkelerin kendi tarım politikalarını belirleyebilme ve dampingli gelişmiş ülke tarım ürünlerine karşı gümrük vergisi koyma dâhil önlemler alma haklarına engel olunmamalıdır. Tarım ürünlerinde her ülke yeterli kamu stoku yapabilmelidir. Ülkemizde Toprak Mahsulleri Ofisi gibi kuruluşların temel gıda ürünlerinde yeterli stoklar yapmasını gerçekleştirecek şekilde önlemler alınmalıdır. Tarım satış ve diğer kooperatiflere ürün alımı için düşük faizli kredi verilmeli. Toprak Mahsulleri Ofisi’ne yeterli alım gücü sağlanmalıdır.

Küresel iklim değişikliğini durdurmak için tarımda da yapılacak şeyler vardır. Endüstriyel tarım küresel ısınmada çok büyük bir paya sahiptir. Yerel üret, yerel tüket anlayışını hâkim kılabilmek için küçük ve orta tarım işletmelerinin yok olmasını önleyecek önlemler alınmalıdır. Bu işletmelerin doğrudan pazarlama veya kooperatif pazarlama sistemleri kurmalarına yardımcı olunmalıdır. Tarımsal desteklemeler küresel şirketlerin hegemonyasını önleyecek tarzda tasarlanmalıdır.

İkinci konu ise küresel iklim değişikliğinin orta vadede durdurulamayacağı gerçeği karşısında buna uyum gösterme çabalarının gerekmesidir. Yerel tohumlara önem verme, su hasadı gibi yöntemlerle bunu yapmak mümkün iken 2006 yılında çıkarılan Tohum Kanunu ile yerel tohumların köylülerce satışına yasak getirildiğini görüyoruz. Hâlbuki bu alanda birçok uluslararası kuruluş ve araştırmacı çok uzun yıllardır agro-ekolojik yöntemlere dayanan tarım sistemi üzerinde yayınlar yapıyor ve ürettiği bilgiyi herkesle paylaşıyor. Ülkemizde küresel iklim değişikliği konusunda laf üretmekten başka acaba ne yapılıyor?

Öncelikle kimyasal ilaç ve kimyasal gübre ve ağır makinelerle yoğun su kullanımına dayalı ve çokuluslu şirketlerin hegemonyasındaki endüstriyel tarım sistemine karşı mücadele edilmelidir.

MÜJDE

ŞİMDİ DE OT VE SAMAN İTHAL EDECEĞİZ!

Doç. Dr. Ertuğrul AKSOY*

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker “Türkiye 2002’de 23 milyar dolarlık tarım hasılası ile dünyada 11. sırada yer alıyordu; 2010’da 61.8 milyar dolar ile 7. sıraya yükseldik. Fransa, İtalya ve İspanya’yı geride bıraktık. Şu anda Avrupa’nın 1. büyük tarım hasılasına sahip ülkesi, dünyanın da 7. tarım ekonomisiyiz. 2023’te ilk 5’e girme hedefi koyduk” diyor.

Acaba bu sözler gerçekleri yansıtıyor mu? Biraz yakından bakalım.

2007-2008 yıllarında iki yıl üst üste yaşanan büyük kuraklık önce sütte, sonra da ette krize yol açtı. Hükümet krizin çözümü için iç piyasayı ithalatla terbiye etme yolunu seçti ve 2010’da canlı hayvan ve et ithalatına karar verdi. Bu süreçte Et ve Balık Kurumu (EBK) aracılığı ile besicilerin elinden et maliyetinin altında satın alındı. Girdi maliyetlerine yetişemeyen birçok dev işletme ile küçük besiciler sektörden çıkmaya başladılar.

Et ithalatının Türkiye’ye faturası büyük oldu. 2010 yılında et ithalatına izin verilmesinden günümüze kadar ülkeye yaklaşık 3 milyon baş sığır, koyun ve keçi girdi; ithal edilen canlı hayvan, et ve et ürünlerine ödenen bedel 2.6 milyar dolara ulaştı. Yapılan ithalatın amacının tüketiciye ucuz ve kaliteli et sağlamak olduğu iddia edilmesine karşılık, yurt dışından üçüncü sınıf et ithal edildi. Tüketici, yurtdışından kilosu 8 liradan ithal edilen eti 24-25 liradan tüketmek zorunda kaldı; kısacası et ucuzlamadı.

Öte yandan Ülkemizde zaten kısıtlı mera alanları hızla başka amaçlarla kullanılarak azaltılmaktadır. Mülga Köy Hizmetleri’nin 1971 yılı verilerine göre 21.7, 1991 Genel Tarım Sayımı Sonuçlarına göre 12.3, Tarım Bakanlığı’nın 2012 yılı verilerine göre ise 8.9 milyon hektar mera arazisi bulunmaktadır. 1935 yılından bu yana mera alanlarının yaklaşık dörtte üçü kaybedilmiştir. Bu azalışta meraların bitkisel üretime açılmalarının yanı sıra, erken ve aşırı, başka bir deyişle denetimsiz ve bilinçsiz otlatmanın da rolü büyüktür.

Türkiye’de 2010 yılı itibarı ile yaklaşık 2.2 milyon hektar yem bitkileri ekim alanı bulunmaktadır. Aynı yıl toplam tarım alanlarının 39 milyon hektar, işlenen alanların ise 24.4 milyon hektar olduğu dikkate alınırsa; yem bitkisi alanının toplam tarım alanlarının %5.6’sı, işlenen alanların ise %9’unu oluşturduğu ortaya çıkmaktadır. Oysa bu oran üyesi olmaya çalıştığımız AB ülkelerinden Almanya, Danimarka, Hollanda ve İtalya gibi ülkelerde %30’un üzerinde bulunmaktadır.

Öte yandan 2002 yılında 9.4 milyon hektar olan buğday üretim alanları 2011 yılında 8.1 milyon hektara gerilemiş; yani 1.3 milyon hektarlık buğday tarlası üretim dışı kalmıştır. 1 hektar buğday tarlasından yaklaşık 3 ton saman elde edildiği dikkate alındığında; 1.3 milyon alandan kayıp yaklaşık 4 milyon ton samandır.

Bu verilerden şu noktaya varmak mümkündür: Ülkemizde hayvancılığın temel girdilerinden kaliteli kaba yem üretimi yetersiz olup; yaklaşık 13-14 milyon ton kaliteli kaba yem açığı bulunmaktadır.

Hayvancılık için verilen krediler görece olarak artmasına karşın, bu süreçte büyük işletmelere ayrıcalık tanınmış; 2002-2011 yıllarını kapsayan dönemde 50'den fazla büyükbaş hayvanı bulunan işletme sayısı, 4.300'den yaklaşık 24 bine yükselmiştir.

Ülkemizde 2009 yılındaki toplam hayvan sayısı 37.7 milyon baş idi. Et krizinin ardından verilen sıfır faizli kredi ile kurulan binlerce işletme için hayvan ithal edildi. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın 2012 yılı verileri doğru ise, bu rakam 44.8 milyon başa yükseldi. Hayvan sayısının hızla artmasına karşın kaba yem üretimi aynı oranda artırılmadığı için arz talebi karşılayamadı. Geçen 5 yılda yem bitkilerine yapılan destekler birkaç kuruşluk artışlar dışında sabit kaldı, yani yem bitkileri üretimi yeterli ölçüde teşvik edilmedi. Üstelik Ürdün, Libya, Suudi Arabistan gibi ülkelere kaba yem ihracatı yapıldı.

Sonuçta kaba yem fiyatları patladı. Geçen yıl kilosu 10-15 kuruş olan samanın fiyatı 50 kuruşa; 30 kuruşa satılan yoncanın kilosu 65 kuruşa satılır hale geldi. Geçen yıl 25 kiloluk balyası 2-3 liraya satılan saman balyası ise 10 liraya yükseldi.

Bunun üzerine hükümet yine iç piyasayı ithalatla terbiye etme yolunu seçiyor. Bitki Karantinası Yönetmeliğinde yapılan değişiklik 9 Ağustos 2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı. Bu değişiklikle ithalatı yasak ürünler kapsamında olan kuru ot, sap ve saman bu kapsamdan çıkarılarak, ithal edilebilir hale getirildi.

Ülke insanının ihtiyacı olan canlı hayvan ve et ithal ediliyor. Kurban olarak kesilecek hayvanlar bile ithal ediliyor. Şimdi de bu hayvanlara yedirilecek olan ot ve saman ithal edilecek. Sonra da çıkıp, "Türkiye dünyanın yedinci, Avrupa'nın bir numaralı tarım ülkesidir" denilecek. Bu sözlerin ne ölçüde doğru olduğunu halkımızın sağduyusuna bırakıyoruz.

Sorunun çözümü; ithalatı teşvik eden politikalar yerine, akılcı bir politikayla Ülkemizin Türkiye'nin tarım potansiyelini değerlendirerek üretimi desteklemekten; araziyi suyla buluşturarak suyu verimli kullanmaktan geçmektedir.

Kısacası tek çözüm yolu; iflas eden ithalata dayalı hayvancılık politikaları yerine üretim odaklı politikalar uygulamaktır.

TÜRKİYE'DE HAYVANCILIK İFLAS ETTİ

Prof.Dr.Mustafa KAYMAKÇI

Türkiye'de hayvancılık iflas etti.Aslında,tarımsal üretimin bütünüyle iflasın eşiğine geldiği görülüyor. Bu nedenle öncelikle tarımın iflasına yol açan dinamikleri kısaca irdelemek gerekiyor.Neredeyse tarımsal ürünleri, sebze ve meyve dışında hepsini dışarıdan alıyoruz. Bu durumu, yalnız iç dinamiklerle açıklamak olası değildir. Günümüzde uygulana gelen tarım politikalarında dış dinamiklerin, bir başka deyişle Batı'nın rolü, daha ağırlıklı bir şekilde ortaya çıkmış bulunuyor. Batı (ABD/AB ülkeleri), doğayı, iç ve dış emeği aşırı bir şekilde sömürerek gereksinmesinden daha çok tarımsal ürün ve girdi stokları oluşturdu. Bunlara pazar bulmak için çevre ülkelerinin tarımlarını çökertiyor, çökertmeye devam ediyor. Bu şekilde onların gıdalarını denetliyor ve tam bağımlılık yaratıyor. Amacına erişmek için dampingler yapıyor ve ekonomik tetikçiler kullanıyor. Batı, gerektiği zaman da işgal ediyor ve savaşlar çıkartıyor.

Türkiye'de hayvancılık da, bu uygulamaların sonucu olarak iflas etti, daha doğrusu ettirildi. Bunun için, çiftçilerin büyük bir çoğunluğunu oluşturan küçük ve orta ölçekli işletmeler para kazanamaz duruma getirildi. Hayvan sayısı hızla düştü. Örneğin otuz yıl önce,bir insana bir koyun düşerken,şimdi dört insana bir koyun düşer duruma getirildik. Eskiden yetmez olan meralarımız hayvansız kaldı.

Türkiye ithalat sarmalına nasıl sokuldu?

Hayvan kalmayınca ithalatçılara gün doğdu. İthalat kapısı ardına kadar açıldı. Hayvancılık böyle kalkınır fikri, herkese aşılınmaya çalışıldı. Bu bağlamda hayvancılığın kalkındırılması için sığırılık öne çıkarıldı,koyun ve keçi yetiştiriciliği kendi haline bırakıldı. Dünya Bankası'nın sağladığı kredilerle,Batı'da stok durumuna gelmiş olan sığırlar ithal edildi. Bu şekilde Türkiye İthalat sarmalına sokuldu.Bunların sonucunda süt üretimi artar duruma geldi.Ancak daha sonra yeni bir oyun sergilendi.,Batı, bu kez süt tozu stoklarını da eritmek için , 2008'in ikinci yarısından itibaren yeni bir damping politikasını devreye soktu ve süt tozu fiyatlarını düşürdü. Türkiye'deki sanayici ithal süt tozuna yönelince, dahildeki çiğ süt fiyatları,maliyetinin çok altına ,35 kuruşa düşürüldü. İflasın eşiğine gelen çiftçiler, 1 milyona yakın hayvanını kasaba göndermek zorunda kaldılar. Bunun sonucu kırmızı et bunalımı ortaya çıkarıldı. Kırmızı et ve süt üretimi azalınca referandum öncesi ani bir kararla, 1 Ağustos 2010 günlü bir kararnameyle ise sıfır faizli krediler devreye sokuldu. Ancak bu kredilerden de gerçek çiftçilerin yararlanamadığı bildiriliyor. İç piyasada hayvan bulamayan yeni çiftçiler ise dış piyasadadan hayvan toplamaya yönelmişlerdir. Bu şekilde,hayvan ithalatı sürekli bir duruma gelmiş bulunuyor. Özetle hayvancılıkta, Doldur-Boşalt politikası egemen kılınmıştır. Türkiye, gebe düve, canlı hayvan, karkas et, dondurulmuş et, çiğ süt, süt tozu, krema gibi Batı'nın elinde bulunan ve sorun olan ürünlerin pazarı oldu. Bir zamanlar, yurtseverlerin gerekli önlemler alınmaz ise dile getirdikleri öngörülerini maalesef gerçekleştirdi. Onlar ortak, biz Pazar olduk. Kısaca, girdi maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle sektör, 2009 yılında ağır bedeller ödemişti.

Ot Krizi Spekülatörlerin İşi Mi?

Günümüzde de benzer bir oyun, bu kez ot fiyatları gerekçe gösterilerek yeniden sahneye konuluyor Örneğin, yurdumuz süt sığırıcılığının en önemli merkezlerinden biri olan İzmir/Ödemiş'in Hayvan Pazarı'nda bu oyun yaşanıyor.Ödemiş'te de son aylarda kaba yem fiyatları yüzde 100'ün üzerinde artış göstermiştir. Üretici çiğ sütün litresini 80 kuruş olarak pazarlarken, otun kilosu 65, samanın ise 55 kuruşa yükselmiştir. Yem karaborsası ortaya çıkmıştır. Ot ve samanda spekülatif hareketlerin olması, ot ticaretiyle uğraşan kişilerin bu ticaretten çok büyük rant sağlamasına neden olmuştur. Girdi fiyatlarının aşırı yükselmesiyle para kazanamayan üreticiler, ellerindeki hayvanları yeniden elden çıkarma durumuna gelmiştir. Üstelik bir yıl önce krediyle 7000 TL alınan inekler, pazarda 3000-3500 TL'ye zor satılır olmuştur. Gıda,Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ise spekülatif hareketleri engelleme erkine sahip olamadığı için,bu kez de ot ithaline yönelmiştir

Çıkış Yolu Var Mı?

Gıda,Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın uyguladığı tarım politikaları, hayvancılık dahil iflas etmiştir. Ancak bu sorumluluk, salt Bakan'a ve bürokratlara yüklenemez. Onlar sadece sistemin uygulayıcısı olmuşlardır. Sistemi,daha doğrusu Batı'nın uyguladığı emperyal politikaları sorgulayamadığımız ve gerekli önlemleri almadığımız sürece çıkış yolu bulunamaz. Ortaya çıkan bu görünüm, çiftçiler aleyhine uygulanan liberal politikaların bir sonucudur. Liberal politikalar salt çiftçilerimizi fakirleştirmemiş, tüketicilerimizin de tarım ürünlerini daha pahalıya edinmelerine neden olmuştur.

Çıkış yolu, sisteme, bir başka deyişle dışa bağımlı politikalara tavır göstermek ve ulusal tarım politikalarını uygulamaktan geçiyor.

Bunlar neler? Biraz açalım;

Sıfır faizli krediler, tarım dışı sektöre ve büyük çiftçilere değil, küçük ve orta ölçekli işletmelere verilmelidir. Çünkü, Türkiye'deki çiftçilerin büyük bir çoğunluğu, bunlardan oluşuyor.

Çiftçilerin kullandığı girdilerden KDV ve ÖTV alınmamalıdır.

Kooperatif örgütlenmeyi teşvik edecek ve güçlendirecek önlemler alınmalı, kooperatiflerin ürettikleri malların KDV'leri düşürülmelidir. Kooperatifler aracılığıyla üreticileri sanayici yapmalıdır. Katma değer ,ancak bu şekilde üretende kalabilir. Aksi durumda üreticilerin oligopol duruma gelmiş sanayicilerle başa çıkmaları olası olamaz.

Çiftçilerin kooperatifler aracılığıyla mallarını pazarlamaları için tüketim merkezlerinde satış yerleri açmaları sağlanmalıdır.

Desteklemelerde sığır kadar, koyun ve keçi öne çıkarılmalıdır. Çünkü, Türkiye'nin meraları ,yapısal özelliklerinden dolayı koyun ve keçiye daha uygundur.

Özelleştirilen Tarımsal Kit'ler yeniden kamulaştırılmalıdır. Bir başka deyişle, üreticilerin korunması amacıyla, devlet piyasaya müdahale etmelidir. Kaba yem fiyatlarındaki spekülasyon artışları için de "Yem Ofisi" kurulmalıdır.

Güneydoğu'da kooperatifleşmeyle birlikte toprak reformu yapılmalı, burada özellikle koyunculığa ayrı bir önem verilmelidir.

Kayıt dışı ekonomiyle etkin mücadele yapılmalıdır.

Hayvan ve ot dahil her türlü tarımsal ürünlerin ithalatı engellenmelidir.

Özet; Bir zamanlar Buğday ile Koyun, Gerisi Oyun dediğimiz güzel ve yalnız ülkemize yazık olmuştur, Türkiye gıda egemenliğini kaybetmiştir. Bunları sorumluları, yıllarca liberal politikaları uygulayanlar, hala uygulamaya devam edenlerdir. Liberal politikalar salt çiftçilerimizi fakirleştirmemiş, Türkiye'yi de fakirleştirmiştir. Üstelik gelir dağılımını da ulusal birliğimize zarar verecek şekilde bozmuştur.

ZEYTİNLİKLER TALANA AÇILDI

Hicri NALBANT*

Zeytin dünyanın çok dar bir alanında (Akdeniz ve çevresi) yetiştirilmekte, üretimin % 90'ı bu bölgeden sağlanmakta, tüketimin de % 80'lere varan bölümü yine bu alanda gerçekleştirilmektedir.

Ülkemiz de zeytinin üretilbildiği ender yerlerdendir. Üretimin büyük bölümü Akdeniz, Ege ve Marmara'nın **denize** yakın alanlarında gerçekleştirilmektedir. Yine ülkemizde 826.199 hektar alanda, 156.157.000 adet ağaçta, 324.000 işletmede zeytin tarımı ve işletmeciliği yapılmakta, toplam 1.415.000 tonluk üretim elde edilmektedir. Ayrıca ülkemizde zeytinliklerin % 90'ı susuz, % 75'i de engebeli alanlardır. Bu alanlarda zeytinin yerine ikame edilebilecek bir başka ürün yoktur.

Görüldüğü gibi zeytin ülkemiz için çok önemlidir.

Zeytinin kendisi ve zeytinden elde edilen gıdadan kozmetiğe ürünlerin tamamı insanlığın yararına olan, hemen hemen çevreye zararlı hiçbir atık bırakmayan çok değerli bir üründür. Ayrıca zeytinyağı yağ değil, yağ olarak da kullanılabilen meyve suyudur. İnsan sağlığı açısından en değerli besindir.

Zeytinlikler yaz-kış her dem yeşildir. Bu nedenle önemli karbon yutak alanı ve oksijen üretim sahalarıdır. Ancak 6.000 yıldır insanlığın hizmetinde olan mitolojide; barışın, bereketin ve sağlığın simgesi olarak bilinen zeytin ağacı bugün yeni bir saldırıyla karşı karşıyadır.

3573 sayılı "Zeytinciliğin İslahı ve Yabanilerinin Aşlaltırılması"na dair yasanın 20. maddesi şöyledir:

"Zeytinlik sahaları içinde ve bu sahalara en az 3 kilometre mesafede zeytinyağı fabrikası hariç zeytinliklerin vegetatif ve generatif gelişmesine mani olacak kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesis yapılamaz ve işletilemez. Bu alanlarda yapılacak zeytinyağı fabrikaları ile küçük ölçekli tarımsal sanayi işletmeleri yapımı ve işletilmesi Tarım ve Köyşleri Bakanlığının iznine bağlıdır.

Zeytincilik sahaları daraltılamaz. Ancak, belediye sınırları içinde bulunan zeytinlik sahalalarının imar hudutları kapsamı içine alınması halinde altyapı ve sosyal tesisler dahil toplam yapılaşma, zeytinlik alanının % 10'unu geçemez. Bu sahalardaki zeytin ağaçlarının sökülmesi Tarım ve Köyşleri Bakanlığının fenni gerekçeye dayalı iznine tabidir. Bu iznin verilmesinde, Tarım ve Köyşleri Bakanlığına bağlı araştırma enstitülerinin ve mahallinde varsa ziraat odasının uygun görüşü alınır. Bu halde dahi kesin zaruret görülmeyen zeytin ağacı kesilemez ve sökülemez, İzinsiz kesenler veya sökenlerden ağaç başına

*Ziraat Mühendisleri Odası Çanakkale Şube Başkanı

iki milyon liradan beş milyon liraya kadar hafif para cezası alınır. Kesilen ve sökülen ağaçlar müsadere edilir.

Bu Kanunun yayımından önce zeytinlik alanlarına ilişkin kesinleşmiş imar planları geçerlidir.”

Yasa bu haliyle hem zeytinlikleri hem de çevresini dünyanın en kirli sanayilerinden korumakta, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşanmasını mümkün kılmaktadır.

Bugüne kadar Zeytincilik Yasası'nın bu maddesini değiştirmek üzere özellikle altın tekelleri ve diğer kirli sanayi temsilcileri tarafından 4 kez girişimde bulunulmuş, girişimlerin tümü duyarlı insanlar ve ODA'mız başta olmak üzere sivil toplum örgütlerinin mücadelesi sonucu engellenmiştir.

Şimdi ise, 3 Nisan 2012 gün ve 28253 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “ZEYTİNCİLİĞİN ISLAHI, YABANİLERİN AŞILATTIRILMASINA DAİR YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK” madde 1 ile 25 dekarın altındaki sahalara zeytinlik olmaktan çıkarılmıştır. Söz konusu madde ile Zeytinlik Saha, “Orman sınırları dışında bulunan ve Devletin hüküm ve tasarrufunda olan yabancı zeytinlik, antepfıstığı ve harnupluklar ve her nevi sakız çeşitleri veya şahıs arazisi olan tapuda bu şekilde kayıtlı sahalara ile orman sınırları dışında olup da 17/10/1983 tarihli ve 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında bulunmayan zeytin yetiştirmeye elverişli makilik ve fundalıklardan oluşan en az 25 dekarlık alan,” olarak tanımlanmıştır.

Ülkemizde zeytinliklerin ortalama işletme büyüklüğü 12 dekadır. Bu tanımlama ile zeytinliklerimizin yaklaşık % 70'i yok sayılmaktadır. Herhangi bir işleme gerek kalmaksızın tüm madenlerin, kirli sanayilerin ve çarpık yapılaşmanın talanına açılmıştır.

Aynı Yönetmeliğin 23 üncü maddesi de aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 23– Zeytinlik sahaları içinde ve bu sahalara en az üç kilometre mesafede zeytin ağaçlarının bitkisel gelişimini ve çoğalmalarını engelleyecek kimyevi atık, toz ve duman çıkaran tesis yapılamaz ve işletilemez. Bu alanlarda yapılacak zeytinyağı fabrikaları ile küçük ölçekli tarımsal işletmelerin yapımı ve işletilmesi Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın iznine bağlıdır. Ancak; alternatif alan bulunmaması ve Çevresel Etki Değerlendirme Raporu'na (ÇED) uygun olması, bitkilerin vegetatif ve generatif gelişimine zarar vermeyeceği Bakanlık araştırma enstitüleri veya üniversiteler tarafından belirlenmesi durumunda;

- a) Jeotermal kaynaklı teknolojik sera yatırımları,
- b) Bakanlıklarca kamu kararı alınmış plan ve yatırımlar,
- c) Yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesisleri,
- ç) İlgili Bakanlıkça kamu kararı alınmış madencilik faaliyetleri petrol ve doğal gaz arama ve işletme faaliyetleri,
- d) Savunmaya yönelik stratejik ihtiyaçlar,

için, yukarıda belirtilen faaliyetlerde bulunmak isteyenler, ilgili Bakanlıkların onaylı belgeleri ile mahallin en büyük mülki amirine başvurur. Müracaat sahibi, çevrede oluşabilecek ÇED raporu ile belirlenmiş zararları önleyecek tedbirleri almak koşulu ve dikim normlarına uygun, eşdeğer büyüklükte il/ilçe müdürlüğüne uygun görülecek alanda zeytin bahçesi tesis eder.

Olumsuz cevap başvuru sahibine yazı ile tebliğ edilir. İzin alınmaksızın yapılan faaliyetlerin yürütülmesi yetkililerce men edilerek, umumi hükümlere göre kanuni takibat yapılır.

Bu madde kapsamında valiliklerce verilen kararlara yapılan itirazlar, Bakanlık tarafından değerlendirilerek karara bağlanır.”

Böylece zeytinliklerin tamamı tartışmalı ÇED raporu (bugüne kadar yapılan başvuruların % 99'dan fazlası olumlu ÇED almıştır) ve yine tartışmalı kamu yararı kararına dayanarak talana açılmaktadır.

Yasayı değiştiremeyenler şimdi yönetmelik değişikliği ile hukukun arkasından dolanmaya çalışmaktadırlar. Açıkça suç işlenmektedir. Bu yönetmelik değişikliği yargıdan dönecektir. Ancak korkarız ki, yargıdaki işlemler sonuçlanıncaya kadar zeytinlikler zarar görecektir.

Zeytinlikleri korumakla görevli bir bakanlığın, yönetmelik değişikliğini hazırlayıp yürürlüğe koyması, bakanlık tarihinde kara bir leke olarak yer alacaktır. Bugün yönetimde bulunanlar kutsal ağaç zeytine karşı bu sorumluluğun altında ezileceklerdir.

Bugüne kadar olduğu gibi bundan böyle de Ziraat Mühendisleri Odası olarak mücadelemiz bu konuda duyarlı halkımızla birlikte

ÇAY TARIMINDA SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Muhammet PERTEK*

Ülkemiz çay tarımı ve kuru çay üretimi açısından dünyada önemli bir yere sahiptir. Türkiye sahip olduğu 750 bin dekar çaylık alan ile dünyada 5. sırada yer almaktadır. Çaylık alanların tamamı Doğu Karadeniz Bölgesinde bulunmaktadır. Çay sektörü bölge ekonomisinin can damarı konumundadır.

Çay sektörü bugün yetiştiricilik, üretim, pazarlama ve yönetim bakımından birçok sorunla karşı karşıyadır. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Rize Şubesi'nin çay tarımı ile ilgili olarak tespit ettiği en önemli sorunlar ve çözüm önerileri bu yazının içeriğini oluşturmaktadır.

1. Ülkemizdeki çay bahçeleri tohumla tesis edilmiştir. Çay bahçelerinin tohumla tesis edilmesi demek bahçelerde binlerce farklı tip ve genetik özelliğe sahip çay tiplerinin oluşması anlamına gelir. Durum böyle olunca çay sanayicisi işlediği hammaddenin yapısını bilmemektedir. Normal şartlarda farklı genetik özelliklere sahip hammaddeler için farklı çay işleme yöntemleri uygulanması gerekirken ülkemizdeki tüm yaş çay ürünü için aynı imalat yöntemi uygulanmaktadır. Bunun sonucunda doğal olarak üretilen kuru çayın kalitesi de olumsuz etkilenmektedir. Sorunun çözümü, ileride anlatılacağı şekilde yeni bahçelerin tohum yerine çelikle tesis edilmesidir.

2. Ülkemizdeki çay bahçeleri yaşlanmıştır. Çay bahçesinin ekonomik ömrü 50-60 yıldır. Ülkemizde ilk çay bahçeleri 1940 yıllarında tesis edilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla günümüzde artık ekonomik ömrünü doldurmuş çay bahçeleri bulunmaktadır. Ekonomik ömrünü dolduran çay bahçelerinin miktarı da her yıl artmaktadır. Ekonomik ömrü dolan bahçelerden kaliteli hammadde elde etmek imkansızdır. Kaliteli kuru çay imalatı için en önemli unsurun kaliteli hammadde olduğu göz önüne alınırsa ekonomik ömrünü dolduran bu bahçelerin bir an önce yenilenmesi gerektiği anlaşılır. Bu gün artık her platformda dile getiren eski çay bahçelerinin rehabilite edilerek yerlerine yeni bahçelerin tesis edilmesi fikri bir an önce proje aşamasına getirilip uygulamaya sokulmalıdır. Bu proje uygulanırken hiçbir şekilde üreticilerin mağdur edilmemesi gerekmektedir. Bunun için halen uygulanmakta olan budama projesindeki gibi bir tazminat sisteminin oluşturulması ve üreticilerin gelir kaybının telafi edilmesi gereklidir. Diğer taraftan eski çay bahçelerinin sökülmesi işleminin zorluğu dikkate alınarak üreticilerin sökülecek alan miktarı konusunda zorlanmaması için her yıl sökülecek alan miktarının uygulanabilir bir seviyede tutulmasına dikkat edilmesi gerekmektedir.

3. Bölgemizde üstün verime ve kaliteye sahip yeteri kadar çay çeşidi tespit edilememiştir. Kaliteli bir çay ancak kaliteli bir hammaddeden üretilir. Bugün çay tarımı ve sektöründe gelişmiş olan ülkeler kendi toprak ve iklim şartlarına uygun kaliteli ve yüksek verime sahip çay çeşitlerini bulmak için uzun yıllar süren seleksiyon çalışmaları yapmışlar ve bu çalışmalara halen devam etmektedirler. Seleksiyonla bulunan bu üstün verim ve kaliteye sahip çay çeşitleri çelikle çoğaltılarak bahçelerin tesis edilmesinde kullanılmış ve böylece tüm çay bahçelerinin büyük bir bölümü aynı genetik özelliklere sahip bu çay tiplerinden tesis edilmiştir. Ülkemizde bu çalışmalar uzun yıllar önce başlatılmış ancak çok sınırlı kalmıştır. Neticede bu çalışma sonuçları üreticiye intikal etmemiş ve ülkemizdeki çay bahçelerinin tamamı tohumla tesis edilmek zorunda kalmıştır. Çay bahçelerinin yenilenmesi projesi kapsamında projeye başlamadan önce gerekli seleksiyon çalışmalarının hızla yapılarak tesis edilecek yeni bahçeler için aynı genetik özelliklere sahip

üstün verimli ve kaliteli tiplerden elde edilmiş yeteri kadar çelik üretilmeli ve üreticilere dağıtılmalıdır. Seleksiyon çalışması ve çelik üretimi konusunda özel sektör de teşvik edilmelidir.

4. Çay tarımı yapılan topraklardaki asitlik artmıştır. Çay bitkisi için en uygun toprak pH'sı 4,5-6 aralığıdır. Ülkemizdeki çay alanlarının büyük bölümünde uzun yıllar tek taraflı gübre kullanımı sonucunda pH değeri 4-4,5 seviyelerine düşmüştür. Bunun sonucunda çay tarımı için elverişli bir asitliğe sahip bölge toprakları, artık çay tarımı için uygun olmayan bir asitlik seviyesine ulaşmıştır. Dolayısıyla yaş çay verimi ve kalitesi de olumsuz yönde etkilenmektedir. Toprakların yapısının düzeltilmesi için artık terk edilmiş olan bir uygulamanın yani hayvansal gübre kullanımının tekrar başlatılmasına gerek vardır. Bunun için eskiden bölgede yaygın olan hayvancılık tekrar yaygınlaştırılmalı ve buradan elde edilecek olan hayvansal gübreler çay tarım alanlarında kullanılmalıdır. Bunun yanında özellikle budama yapılan alanlarda yeşil gübre kullanılması için üreticiler teşvik edilmelidir. Gerekirse üreticilere ücretsiz olarak soya fasulyesi, bezelye, bakla ve mısır tohumu verilmeli bunların budama yapılan alanlara ekilerek yeşil gübre olarak kullanılması sağlanmalıdır. Toprakların yapısının düzeltilmesi ve organik madde ihtiyacının karşılanması için bir diğer kaynağın da çay üretimi sırasında ortaya çıkan çay atıkları olduğu unutulmamalıdır. Uzun yıllardan beri bir türlü ekonomik olarak değerlendirilemeyen bu atıkların en nihayetinde organik gübre haline dönüştürülerek çay tarım alanlarında kullanılması sağlanmalıdır. Bunu için çay atıklarını değerlendirerek organik gübreye dönüştüren projeler uygulanmaya sokulmalı ve elde edilen organik gübrenin üreticiler tarafından zorunlu olarak kullanılması için gerekli yasal altyapı hazırlanmalıdır.

5. Yaş çay üreticisi yeteri kadar örgütlenememiştir. Çay üreticilerinin bağlı olduğu kooperatifler günümüzde sadece üreticilerin gübre ihtiyacını karşılamadaki organizasyonu sağlayan kurumlar olarak faaliyet göstermektedirler. Kooperatiflerin üreticilerin güvenilebileceği ve her konuda bilgi alabileceği, ayrıca çayını satması konusunda kendisine destek olacak ve koruyacak bir yapıya dönüşmesi gerekmektedir.

6. Yaş çay fiyatları meselesinde de üreticinin temel sorunu ÇAYKUR'un verdiği fiyatların özel sektör tarafından verilmemesidir. Bu durumu biraz açmalıyız...

1000 kg yaş çayın sadece toplama ve satış maliyeti 550 TL civarındadır. Hal böyle iken 2012 Mayıs ayında bazı özel sektör firmaları 1000 kg yaş çayı 660 TL fiyata üreticilerden almıştır. Temelde bu fiyat dalgalanmalarının ana nedeni tüm çay alanlarından aynı zaman diliminde çay hasadının doğal olarak yapılmasıdır.

Genelde Mart ve Nisan aylarında sahil kesimlerinde fazla miktarda sis olması ve hava sıcaklıklarının soğuk gitmesi nedeni ile hasat olgunluğuna, yüksek kesimlerle aynı anda girmesi sonucunda tüm çay alanlarında aynı günlerde hasat başlaması ve tüm kapasitenin yeterli olmaması sonucu yoğunluk yaşanmaktadır.

Bu yoğunluğu fırsata çeviren bazı özel sektör firmaları fiyat kırmakta ve bu kaostan faydalanmaktadır. Yaş çay fiyatlarını yıllar itibarıyla değerlendirecek karşımıza aşağıdaki tablo çıkmaktadır:

YILLAR İTİBARIYLA YAŞ ÇAY KG FİYATLARI 1995-2012

YILLAR	(ÇAYKUR) Fiyat (TL)	Artış Oranı %	Destekleme Primi (TL)	Destekleme Net (TL)
1995	0.012	-	0.000	0.0000
1996	0.025	108.33	0.000	0.0000
1997	0.050	100.00	0.000	0.0000
1998	0.082	64.00	0.000	0.0000
1999	0.118	43.90	0.000	0.0000
2000	0.162	37.71	0.000	0.0000
2001	0.250	53.85	0.000	0.0000
2002	0.320	28.00	0.000	0.0000
2003	0.400	25.00	0.050	0.0490
2004	0.460	15.00	0.065	0.0637
2005	0.515	11.96	0.070	0.0686
2006	0.570	10.68	0.080	0.0784
2007	0.640	12.28	0.090	0.0882
2008	0.737	15.16	0.1017	0.0997
2009	0.790	7.19	0.115	0.1127
2010	0.885	12.03	0.115	0.1127
2011	0.980	10.74	0.120	0.1176
2012	1.100	12.24	0.120	0.1176

Fiyat dalgalanmalarının temelinde yatan unsur, üretici birliklerinin konuya müdahil olmamaları ve en zayıf halkanın üretici olması sonucu her zaman çay üreticisinin zarar görmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Çay çok yıllık bir bitki olduğundan çay üretiminde üretim planlaması yapılamamaktadır. Üretim planlaması yapılamaması ve arz talep dengesindeki bozulma, fiyatın düşmesine sebep olmaktadır.

Güncellenmeyen Çay Kanunu mevcut yapısıyla sektöre fayda sağlamamaktadır. Sermaye yapıları sektöre fayda getirmeyen ve üretici gelirlerini desteklemeyen aktörlerin bu sektörden arındırılması gerekir. Üretici, sanayici ve tüketici üçgeninde değerlendirme yapılarak, yeni kanun düzenlemelerine biran önce başlanmalıdır. Özellikle bu sektörde zayıf halka olan üretici, çay sektörünün gelecekte de sürdürülebilmesi için mutlaka desteklenmelidir

ATATÜRK'TEN EMANET ATATÜRK

ORMAN ÇİFTLİĞİ-AOÇ

Prof. Dr. Gürol ERGİN

Bu yazımda önce AKP iktidarı döneminde AOÇ'yi talan etme konusunda yapılanları kısaca anlatacağım ve AOÇ'nin, aziz Atatürk'ün milletine emanetinin, nasıl doğru değerlendirilmesi gerektiği konusunda düşüncelerimi açıklayacağım.

Aslında Türkiye'mizin geldiği bu noktada yalnızca AOÇ'ye ilişkin düşüncelerimizi aktarmanın fazla bir anlamı kalmadığı için de AKP'nin AOÇ'yi de içine alan genel talan anlayışı ve genel politik anlayışı ile sözlerimi sürdüreceğim.

AOÇ, Türkiye Cumhuriyeti için çağdaşlaşmanın, teknolojik yeniliklere açılmanın, Türk insanına saygının ve yaratılan bir mucizenin adıdır.

Büyük Atatürk, AOÇ'yi halkına emanet ederken kendisine teşekkür telgrafi çeken TBMM Başkanı Abdülhalik Renda'ya şu yanıtı veriyor:

“Yapılan bir vazifedir.”

Bu üç sözcüklük cümle dün ile bugünün farkını ortaya koyuyor.

Atatürk, **11 Haziran 1937**'de çiftlikleri Türk halkına bırakırken, iki konuyu özellikle öne çıkartma düşüncesindeydi. Bunlardan biri yapamadığı toprak reformu konusunda Türk insanına işaret vermek, bunun yapılmasını istediğini belirtmek; diğeri ise namuslu siyasetçi için mal – mülk edinme diye bir kavramın hiç önemi olmadığını göstermekti.

Bugün öyle mi? büyük Atatürk öldü, tüm varlığı Türk Ulusu'na kaldı. 90'lı yıllarda bir siyasi parti başkanı öldü, çocukları kalan malın paylaşım kavgasına düşüp mahkemelik oldu. Geçtiğimiz yıllarda bir başka siyasi parti genel başkanı da rahmetlik oldu, bugün de onun çocukları mal – mülk paylaşım kavgasında.

AOÇ'nin AKP iktidarı dönemindeki serüvenine gelirse, AKP'nin AOÇ'yi ele geçirme anlayışı ilk olarak **2006** yılında Ankara Milletvekili sayın Salih KAPUSUZ'un TBMM Başkanlığı'na verdiği bir kanun teklifi ile başladı.

Teklifi veren sayın KAPUSUZ'du ama, teklifi yazıp, onun eline tutuşturulan kolayca tahmin edileceği gibi Ankara'nın “şanssızlığı” olan Melih GÖKÇEK idi.

Bu teklife göre, AOÇ arazileri bütünüyle Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne tahsis ediliyor ve belediyeye AOÇ'nin yüzde 5'i kadar alana kapalı tesis yapma hakkı tanınıyordu. Bu öneri kabul edilemezdi. TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda yapılan uzun tartışmalardan sonra Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne **yalnızca ve üst ölçekli plan ile koruma amaçlı imar planına uygun olma koşuluyla, yol, meydan, alt ve üst geçit ile raylı toplu taşıma araçları, yer altı tünelleri için, ayrıca dere ıslahı yapılması planlanan araziler için bedelsiz intifa hakkı verildi. Hayvanat Bahçesi'nin yeniden düzenlenmesi için de 10 yılı geçmemek üzere intifa hakkı tanındı.** Kanuna şu madde de eklendi: **“AOÇ arazileri üzerinde konut, ticaret**

ve sanayi amaçlı yapı yapılamaz.” Tabii bu yasa GÖKÇEK’in isteğini de, AKP’nin arzularını da tam karşılamadı.

Bu yasadaki sonra 2008 yılında AOÇ’nin 258 dönüm arazisi, çıkarılan bir yasa ile çiftlikten koparıldı. Yasanın gerekçesi, çiftliğin kuruluşundaki temel amaçlardan biri olan kentliye spor yapacağı bir alan yaratılmasıydı. Oysa bu alan tamamen amacı dışında kullanıma açıldı.

AOÇ arazisi 1992’de tarihi ve doğal SİT olarak belirlendi ve 1993 yılında sınırları çizildi. 1998’de ise 1. derece tarihi ve doğal SİT olarak tespit ve ilan edildi. Ağustos 2011’de Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararı ile bu arazi içerisindeki 460 dönümlük Orman Genel Müdürlüğü Gazi Tesisleri alanının tarihi SİT statüsü kaldırıldı ve doğal SİT niteliği de 3. dereceye düşürüldü. Çünkü 1. derece tarihi ve doğal SİT alanı olan arazide hiçbir yapılaşma mümkün değildi. Son karar ile AOÇ arazisi tamamen ve her türlü yapılaşmaya açılmış oldu.

Burada her şeyden vahim olan bu alanın tarihi SİT olmadığı ve 1. derece doğal SİT olmadığı kararını Orman Genel Müdürlüğü’nün kendisinin istemiş olmasıdır. Başbakan’dan gelen emre, Genel Müdür “Başüstüne efendim” yanıtını vererek, Gazi alanının yapılaşmaya açılmasına neden olmuştur.

Şimdi vaktiyle Büyük Atatürk’ün ve İsmet Paşa’nın bizzat ağaç diktikleri bu arazide, padişahlara yakışacak şaşaalı bir saray yükselecektir!

Geçtiğimiz yılın Kasım ayında yürürlüğe giren bir yasayla da çiftliğin 167 dönüm arazisi toptancı hali yapılması için Ankara Büyükşehir Belediyesi’ne verildi. Bu konudaki kanuna şöyle de bir madde eklendi: **“Ancak bu arazi, adalet hizmetlerinde veya Bakanlar Kurulu’na belirlenecek diğer kamu hizmetlerinde de kullanılabilir.”**

Haziran ayı başlarında Hürriyet Gazetesi’nin bir haberinden öğrendik ki, AOÇ yağmasından milletvekilleri de pay alacak! Başbakan’ın talimatıyla verilen 50 dönüm arazide Meclis Başkanlığı sosyal tesisler yapacak.

Aslında AKP’nin göz diktiği yalnızca AOÇ değil.

Bakınız yeni bir yasa çıkardılar, adı **“Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun.”** Diğer bir ifadeyle, **“Kentsel Dönüşüm Yasası.”** Oysa bu yasanın kendisi AFET yaratıyor. Çünkü bu yasaya göre eğer vatandaş oturduğu veya kullandığı mekan için risk tespitini kendi yaptırmazsa, bu tespiti TOKİ veya Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yapıyor. Risk tespit ettirmeye, mülk sahibine “Evinizi 60 gün içinde yıkın. Eğer bu süre içinde yıkmazsanız, evinizi TOKİ ya da Bakanlık olarak biz yıkacağız, bedelini sizden alacağız” diyor. Mülk sahibi ise yıkıma karşı yürütmeyi durdurma amaçlı dava bile açamıyor.

Demokratik bir ülkede ya da yönetimi faşizm olmayan bir ülkede böyle bir yasal uygulama olabilir mi? Böyle bir düzenlemeye gönüllü kentsel dönüşüm uygulaması denebilir mi?

Aslında Türkiye’de ilk kentsel dönüşüm uygulamasını sosyal demokrat belediyeler başlattı. Ama bunların yaptıkları gibi değil. O uygulamaların içinde ne polis, ne jandarma, ne de gözyaşı vardı. Bunun yerine yalnızca gönüllü uygulamalar vardı. **Dikmen Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi; Portakal Çiçeği Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi** büyük bir anlayışla ve halkla birlikte yapıldı. Peki, iktidar niye böyle bir anlayışla değil de, despot, faşizan bir anlayışla hareket ediyor? Bunun tek bir yanıtı var. İktidar için önemli olan halk değil, sadece rant! Amaç rant olunca da, halkı karşısına alanlar, jandarma, polis, buldozer ve biber gazı olmadan amaçlarına ulaşamıyorlar.

Bu yasaya bir madde daha eklemişler; **“Bu kanunun uygulanmasına zorluk çıkaran olursa, bunlar hakkında Türk Ceza Kanunu’nun ilgili hükümleri uyarınca suç duyurusunda bulunulur.”** Bu madde neden konulmuş? Halkı sindirmek, korkutmak ve yıldırma için. İktidarın halkı ezme anlayışı bu maddede daha da belirginleşiyor.

Ayrıca bu yasayla, TOKİ’ye ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na Atatürk Kültür Merkezi alanında bulunan tesis ve binalar ile ilgili her türlü tasarrufla bulunma yetkisi de veriliyor. **Atatürk Kültür Merkezi alanı, Atatürk Kültür Merkezi yanında 1. ve 2. Meclisi, Devlet Opera ve Balesi’nin kullandığı eski Sergievi Binasını, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Binasını, 19 Mayıs Stadyumunu, Hipodromu ve Atatürk Heykeli’nin bulunduğu alanı kapsıyor.**

Bu yasa artık net olarak gösteriyor ki, iktidar ülkeyi parça parça ele geçirmeyi bırakmış, ülkenin tamamına göz koymuş durumdadır.

Bu nedenle AOÇ’de de artık parsel parsel talan etme yetkisi iktidarı doyurmuyor. Afet Yasası ile AOÇ’yi bütünüyle yok etme yetkisi alınıyor. Çünkü Afet Yasası ile hukuki süreç ortadan kaldırılıyor ve Türkiye’deki tüm yaşam alanları imara açılıyor. Bu yasaya göre hükümet istediği her yeri risk alanı olarak belirleyebilir, istediği zaman yıkabilir, istediği yapılaşmaya gidebilir.

Bu yasa demokratik bir ülkede uygulanabilir bir yasa değildir. Bu yasayı uygulayacak yönetimin adı ancak faşist yönetimdir. Bu yasa tüm ülke topraklarını, deprem korkusunu kullanarak inşaat sermayesine, yandaş sermayeye açma projesidir. Bu yasayla, tapu ve özel mülkiyet hakkı tamamen ortadan kaldırılmakta, tüm yetkiler TOKİ’ye aktarılmaktadır.

Tekrar AOÇ’ye dönersek, AOÇ’nin yapılaşmaya açılmasıyla Büyük Atatürk’ün emanetine ihanet edildiği gibi, halkın sağlığıyla da oynanmaktadır. Çünkü AOÇ Ankara’nın akciğerleridir ve Ankara’nın hava sirkülasyonunu sağlamaktadır. AOÇ’nin yapılaşmasıyla, **astım nöbetlerinin alevlenmesi, akut solunum hastalıklarının ve kronik akciğer hastalıklarının artması**

ve sonuçta akciğer nedenli ölümlerin çoğalması görülecektir. Çünkü AOÇ'nin yapılması ile hava akımının engellenmesi, hava kirliliğinin yükselmesi, havada **kükürtoksit, azotoksit** gibi kirlenmelerin yoğunlaşmasına yol açacaktır. Peki AOÇ'yi korumak, emanete sahip çıktığımızı göstermek için ne yapılmalıdır?

Yapılacakları şöyle sıralayabiliriz:

- Çiftlikte uygun ölçekte ve çağdaş uygulamalar ile bitkisel ve hayvansal üretim yapılarak, çocuğu ve genciyle Ankara halkının tarımla tanışması, buluşması sağlanmalıdır.
- Botanik bahçeleri, doğal yetişme ortamları yaratılmalıdır.
- İlk çağlardan günümüze tarımın gelişim amaçlarını sergileyen büyük çaplı bir Tarım Müzesi kurulmalıdır.
- Doğa ve çevre ile uyumlu büyük çaplı göller oluşturulmalıdır.
- Seyir tepeleri ve kır kahveleri düzenlenerek, Ankara halkının yeşil alan gereksinimi karşılanmalıdır.
- Çok büyük, görkemli ormanlık alanlar oluşturulmalıdır.
- Ekvator iklimi, Akdeniz iklimi, çöl iklimi ve kutup iklimi gibi değişik iklim tiplerinin bitki türlerini örnekleyen bir dünya serası yapılmalıdır.
- Var olan Hayvanat Bahçesi genişletilip, geliştirilmelidir.
- Atatürk'ü, Bağımsızlık Savaşımızı genç kuşaklara daha iyi anlatabilecek kültür ortamları yaratılmalıdır.
- Ankara'nın maket görüntüsü oluşturulup, bu alanı gezenlere tüm Ankara'yı topluca görebilme şansı yaratılmalıdır.
- Sanat galerileri, tiyatro, sinema salonları, kütüphaneler yapılmalıdır.
- Hem diğer ülkelerin, hem de tüm illerimizin folklorik, otantik, kültürel değerlerini yansıtan ortamlar oluşturulmalıdır.
- Halkın yararlanacağı değişik spor branşları için, açık kapalı tesisler kurulmalıdır.
- Süt, yoğurt, şarap gibi ürünleri işleyen fabrikalar geliştirilmeli, Ankara balı üretimi artırılmalıdır.
- Ayrıca süt işletmesi genişletilerek, okul sütü projesinin tüm sütü AOÇ tarafından hem ucuz, hem sağlıklı olarak sağlanabilmelidir.

Elbette AOÇ'yi bugünden sonra korumak önceki yıllardan çok daha zor olacak. Türkiye'yi sahiplenmekte gerekli duyarlılığı göstermeyen insanlar Türkiye Cumhuriyeti yönetiminde kaldıkça işimiz ziyadesiyle zorlaşıyor. Çünkü onlar için AOÇ'yi elden çıkartmak hiçbir anlam ifade etmiyor. Ülkemizin topraklarını yabancılara daha rahat satabilmek için özel kanun çıkaran, özel çaba gösterenler için AOÇ'nin hiçbir anlamı yoktur.

Biz Atatürk'ün evlatları artık, hem AOÇ'yi, hem de tüm ülkemizi, ülkenin yöneticilerine karşı korumak zorundayız. Bundan acı bir şey olabilir mi? Bir ülke, o ülke yönetimince korunur ve yönetim ülkesini korumak için halkından destek ister. Biz ise ülkemizi yönetimden korumak zorundayız.

Artık AOÇ'nin korunması sorunu, ülkenin tamamının korunması sorunu içinde yer alıyor. Onun için AOÇ'yi korumak tek başına bir anlam ifade etmiyor. Ülke bütünüyle elden gidiyor. Bu nedenle ilk görevimiz kesinlikle direnmek, tekrar direnmek ve sonuçta kazanarak ülkeyi ona sahip olmayanlardan kurtarmaktır. İnanıyorum ki, bir gün ve mutlaka bunu başaracağız. Çünkü başaramazsak ne AOÇ, ne de ülkemiz kalacak...

“ARTIK HİÇBİR İLDE ZİRAAT FAKÜLTESİ AÇILMAMALI, HATTA BAZILARI KAPATILMALIDIR!”

Son yıllarda “Doğa Bilimleri” ya da “Tarım Teknolojileri” gibi farklı adlar altında açılmış olsa da, ülkemizde tarımsal yükseköğretim kurumlarının sayısı giderek artıyor. Ancak gerekli teknik donanımdan yoksun sadece siyasi amaçlarla açılmış olan fakülteler beklenen faydayı sağlayamazken, eğitimin kalitesi de tartışılabilir hale geliyor ve sonuçta meslek itibarı zarar görüyor. Ülkemizde bulunan ziraat fakültelerinin ihtiyaç duyulandan çok daha fazla olduğunu belirten Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Cemalettin Yaşar ÇİFTÇİ, “Bundan sonra hiçbir ilde ziraat fakültesi açılmamalı hatta mevcutlardan bazıları kapatılmalıdır” diye konuşuyor.

Uzun yıllardır tarımsal yükseköğretim konusunda çalışmalar yapan Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Cemalettin Yaşar ÇİFTÇİ, sorularımızı şöyle yanıtladı:

1-Türkiye’de ziraat öğretimini nasıl değerlendiriyorsunuz? Eğitim ve öğretim sistemi ülkemiz gereksinimlerine yanıt verecek düzeyde midir?

Türkiye’de ziraat eğitimi, özellikle 1999 yılından sonra tam bir kaos içerisine girmiştir. Şöyle ki, bugünkü mevzuat içerisinde herhangi bir yasal yaptırım olmayan ancak sadece “tavsiye” niteliğinde görüş bildirmesi mümkün olan; Ziraat, Orman ve Su Ürünleri Fakülteleri Dekanları ve bu fakültelerden olan Rektörler tarafından oluşturulan “Tarım, Orman ve Su Ürünleri Konseyi”, Türkiye’deki ziraat fakültelerinin vereceği eğitime ilişkin, adeta bir üst karar organı gibi, çeşitli kararlar almakta ve bunların uygulanmasını takip etmektedir.

Bilindiği gibi ziraat fakülteleri 1999 yılına kadar bölümlere öğrenci almakta idi, öğrenciler tercihlerini yaparken bölüm tercihi yapıp ona göre ÖSYM tarafından yerleştiriliyorlardı. Belki daha önce de bulunan ancak, 90’lı yılların ortasında işlerlik kazanan Tarım, Orman ve Su Ürünleri Konseyi bölümler yerine lisans programlarının oluşturulmasına yani, ziraat fakültelerinin bitkisel üretim, hayvansal üretim, tarım teknolojisi, gıda mühendisliği ve peyzaj mimarlığı lisans programı olmak üzere 5 lisans programından oluşmasına karar vermiştir. Hemen hemen aynı Hocalarımızın yer aldığı Konsey, lisans programlarına kayıt olan öğrenciler henüz mezun olmadan, bu kez 3 + 1 sistemine geçilmesini ve 2003 eğitim yılında bu sisteme göre öğrenci alınmasını kararlaştırmıştır. Tarım Orman ve Su Ürünleri Konseyi 2008 yılında da Bölüm Sistemi eğitim ve öğretim sistemine geçilmesine karar vermiştir.

Ziraat fakültelerinde eğitim ve öğretim sistemi bir kaos içindedir. Bugün fakültemizde, bölüm sistemine göre, lisans programları sistemine göre, ziraat mühendisliği sistemine ve tekrar bölüm sistemine göre kayıt olmuş öğrenciler bulunmaktadır. Aldıkları dersler farklı, ders saatleri farklı, vs. bazı dersler kaldırılmış, bazı derslerin kredileri değişmiştir.

Tarım Orman ve Su Ürünleri Konseyi’nin aldığı ve tüm ziraat fakültelerinde uygulama zorunluluğu getirdiği kararlar sonucunda; **ziraat fakültelerinde merkezileşme, ziraat mühendisliği eğitiminde tekdüzeleşme meydana gelmiştir. Artık, Tarım Orman ve Su Ürünleri Konseyi, ziraat fakültelerinin uygulayacakları eğitim öğretim sistemlerinden elini çekmelidir.**

1980’li yıllara kadar ziraat fakültelerine gelen öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun tarımla az çok bir ilgisi ve bilgisi bulunmaktaydı ve ziraat fakültelerine isteyerek gelmekteydiler. Ancak ziraat fakültelerine son yıllarda gelen öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun tarımla hiçbir ilgisi ve bilgisi bulunmamaktadır. Halen birçok Avrupa ülkesinde ziraat fakültesinde okumanın ön koşulu olarak, çiftçi çocuğu olunması gibi zorunlu olmayan ancak tercih önceliği sağlayan koşullar bulunmaktadır. Mesleğin öğrenilmesinden çok diplomalı olmanın zorladığı yapı, konu ile ilgi ve beklentisi olmayan kişilerin tercih yapmasına neden olmaktadır.

Ne yazık ki, bazı öğrencilerimiz, kokuyor diye ahıra, ağıla ve kümeslere girmek, mikrop kaparam diye toprağa değmek istememektedirler. Tarımla daha önce hiçbir ilgisi olmayan ve ziraat fakültelerine isteyerek gelmemiş bu öğrencilere, tarımı öğretmek ve sevdirmek oldukça güç olmaktadır.

2-Yeni ziraat fakültesi açılmasına neden karşı çıkıyorsunuz?

Benim karşı olduğum üniversite ve fakültelerin gerekli donanımları (yeterli öğretim üyesi, laboratuvarları, dershaneleri, kütüphaneleri, öğrenci yurtları vd.) olmadan açılmaları ve eğitime başlamalarıdır. Belki 20 – 30 sene sonra bu fakülteler olanaklarını geliştirebilirler, ancak bu süre içinde yeterli eğitimi vermeden mezun olacak öğrencilerin durumu ne olacaktır?

1982 yılına kadar ülkemizde 7 adet ziraat fakültesi varken ve bu fakülteler, coğrafik bölgelerimize uygun bir dağılım göstermişken, 1982 yılında 4, 1983 yılında 1, 1987 yılında 2, 1992 yılında 8, 1995 yılında 1, 2005 yılında 1, 2008 yılında 1, 2010 yılında 1, 2011 yılında 1 ve 2012 yılında 3 artarak toplam sayısı 30’a çıkmıştır.

Bildiğiniz gibi, Mekteb-i Zirayi Şahane, Halkalı Ziraat Mekteb-i Ali’si, Ankara Yüksek Ziraat Mekteb-i ve Yüksek Ziraat Enstitüsü Ziraat Fakülteleri kurulurken, yeterli öğretim üyesi, bu okulların laboratuvarları, dershaneleri, kütüphaneleri, öğrenci

yurtları ve en önemlisi de ziraat eğitiminin olmazsa olmazı öğrencilerin uygulamaları yapabilecekleri çiftlikleri bulunmaktaydı. Yüksek Ziraat Enstitüsünün kendine ait bir uygulama çiftliği yoktu ancak Enstitünün arazisi ve Atatürk Orman Çiftliği uygulama alanları vardı. Ayrıca şunu belirtmek isterim ki, Yüksek Ziraat Enstitüsü Ziraat Fakültesi öğrencileri ilk yıl 11 ay süreyle staj yapmak ve staj sonunda gayet ciddi bir şekilde yapılan staj sınavında başarılı olmak zorunda idi. Bu yönetmelik 1953 yılında değiştirilmiş ve staj, sömestre ve yaz tatilleri aralarına dağıtılmıştır.

Bugün ziraat fakültelerinin hemen hemen tamamı yukarıda saymaya çalıştığım hiçbir olanağa sahip değilken kurulmuşlardır. Tıp eğitimi için hastaneler ne ise, ziraat eğitimi için de laboratuvar ve uygulama çiftlikleri odur.

Ne yazık ki ülkemizde gerek üniversiteler ve gerekse fakülteler siyasi olarak açılmaktadır ve Sayın Rektörlerimiz de görev sürelerinde üniversitelere açtıkları fakülte sayısı ile gurur duymaktadırlar.

Bugün itibarıyla ülkemizde 103 devlet üniversitesi, 65 vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 168 üniversite bulunmaktadır.

Ülkemizde bulunan ziraat fakülteleri ihtiyaç duyulandan çok daha fazladır. Ziraat fakülteleri açılırken ülke gerçekleri ve gereksinimleri göz ardı edilmiş, siyasi tercihlerle yan yana bulunan birkaç ilde ziraat fakülteleri açılmıştır. Aynı bölgede bulunan, benzer ekolojiye sahip olan ve birbirlerine çok yakın illerde ziraat fakülteleri açılmasının ülke tarımına ne kazandıracığı ve ne kazandırdığı üzerinde düşünülmesi gerekli bir konudur. Bundan sonra hiçbir ilde ziraat fakültesi açılmamalı hatta mevcutlardan bazıları kapatılmalıdır. Öğrencilerin tercihleri bu şekilde devam ederse, zaten bu kendiliğinden olacaktır.

3- Son dönemde “Tarım Bilimleri ve Teknolojileri” ya da “Ziraat ve Doğa Bilimleri” gibi farklı adlar altında yeni fakülteler açılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yukarıdaki sorunuzla bağlantılı olarak açıklamak gerekirse, Düzce Üniversitesi Tarım ve Kırsal Kalkınma Fakültesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi ise Tarım ve Doğa Bilimleri Fakültesi açmak için 2010 yılında Tarım Orman ve Su Ürünleri Konseyi’ne başvurmuşlardı. Konsey Sekreterinin olumlu görüşüne rağmen Konsey her iki öneriyi de kabul etmemişti. Bu konunun artık kapandığını düşünürken Düzce Üniversitesi Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi’nin 23.03.2012 tarihinde Abant İzzet Baysal Üniversitesi Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi’nin 25.03.2012 tarihinde yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulduğunu Resmi Gazete’den öğrendim. Bunlara ilaveten de 2.5.2012 tarihinde Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’nde Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Ayrıca 24.10.2011 tarihinde Niğde Üniversitesi’nde Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi kurulmuştur.

Bu üniversitelerin web sayfalarında bu fakültelerin hangi bölümlere sahip oldukları belirtilmemektedir.

Ziraat ve doğa bilimleri fakültelerinde ziraatın konumu ne olacaktır? Örneğin, mühendislik ve mimarlık fakültelerindeki gibi, mühendislik dalları ayrı, mimarlık dalları ayrı mı olacak? Yoksa ziraat ve doğa fakültelerinin lisans programları birlikte mi olacaktır? Bu fakültelerin bölümleri ve ders katalogları açıklandığında daha net bir şey söylemenin doğru olacağı kanısındayım.

Tarımsal yükseköğretiminin başladığı 1848 yılından günümüze kadar, Mekteb-i Ziraiyi Şahane, Halkalı Ziraat Mekteb-i Alisi, Ankara Yüksek Ziraat Mektebi, Yüksek Ziraat Enstitüsüne bağlı Ziraat Fakültesi, Ankara Üniversitesi ve diğer üniversiteler ziraat fakültesi adıyla öğrenime devam ederken ziraat yükseköğretiminin adını değiştirmek ne kadar doğrudur? Bugün fakültelerinin adları değişse de Mülkiye ve Tıbbiye halen yoğunlukla kullanılmaktadır.

Ülkemizde 26 üniversitede ziraat fakültesi olarak eğitim öğretim yapılırken ve fakülte mezunlarına ziraat mühendisi unvanı verileceği belirtilmişken fakültele böylesi farklı adların verilmesi ne kadar doğru olacaktır ve öğrenci tercihlerinde bir kaosa yol açmayacak mıdır?

Hatırlarsınız, bir banka reklamı vardı. Yok birbirimizden farkımız, biz Osmanlı Bankasıyız diye, isim değiştirmekle ne değişecektir?

4. Ziraat fakültelerinde biyosistem mühendisliği ve tarımsal biyoteknoloji gibi yeni bölümler açılmasına yönelik görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

Benim, Fakülte Kurulunda kurul üyesi iken sürekli karşı çıktığım ve gerek sunularımda gerekse yazılarımda devamlı yazdığım konuya temas ettiniz. Sorunuzu yanıtlamadan önce her fakültenin her bölümü açma isteğini sorgulamamız gerekiyor.

2012 – 2013 eğitim öğretim yılı için öğrenci talep eden 26 ziraat fakültesinde 14 değişik bölüm olmak üzere 179 bölüm bulunmaktadır. Bu dönem için bölümlerin genel kontenjanı 6.925 ve lise birincileri için 216 olmak üzere toplam 7.141’dir. Ziraat fakültelerinin 25’inde bahçe ve tarla bitkileri bulunmakta, 2’sinde de süt teknolojisi bölümü yer almaktadır. Diğer bölümlerin sayısı bu iki değer arasındadır.

Yeni bölümler açma konusunda bir örnek vermek gerekirse, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Tarım ve Doğa Bilimleri Fakültesi açmak için Konsey’e başvurusunda kurulması düşünülen 7 bölüm arasında, Hayvan Yetiştirme ve Islahı Bölümü ve Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliği Bölümü de yer almaktadır.

Her sektörün yoğun olduğu il ve/veya ilçelere ziraat fakülteleri bölüm açmaya kalkarsa bölüm sayılarının fakültelerde 20–30 hatta daha fazla olacağını düşünmek gerekir. Tabi ki Bolu ve çevresi kanatlı hayvan yetiştiriciliğine önemli bir ilimizdir. Bu sektörde kaç

ziraat mühendisine gereksinim duyulmaktadır? Bugün zaten zootekni bölümlerimizde kanatlı hayvan yetiştiriciliği konusu öğrencilerimize verilmektedir. Kendini bu konuda özel olarak yetiştirmek isteyen meslektaşlarımız zootekni bölümlerimizde yüksek lisans ve doktora yaparak uzmanlaşabilirler. Bölüm açmak, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nda Araştırma Enstitüsü açmaya benzemez. Çünkü bu bölümlerden her yıl öğrenci mezun edilecektir.

Eğer bu kapıyı bir kez açarsak, bunun önüne geçmek gelecekte mümkün olamayabilir. Bu mantıkla gelecekte sadece tarla, bahçe ve zootekni bölümlerini dikkate alırsak, Zootekni Bölümüne ek olarak;

1. Büyük Baş Hayvan Yetiştiriciliği,
2. Küçük Baş Hayvan Yetiştiriciliği,
3. Arıcılık,
4. İpek Böcekçiliği,
5. Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliği vd.

Tarla Bitkileri Bölümüne ek olarak;

1. Serin İklim Tahılları Yetiştiriciliği,
2. Sıcak İklim Tahılları Yetiştiriciliği,
3. Yemelik Baklagil Yetiştiriciliği,
4. Nişasta Şeker Bitkileri Yetiştiriciliği,
5. Tütün İlaç Baharat Bitkileri Yetiştiriciliği,
6. Yağ Bitkileri Yetiştiriciliği,
7. Lif Kauçuk Bitkileri Yetiştiriciliği,
8. Yem Bitkileri Yetiştiriciliği,
9. Mera Yönetimi,
10. Bitki Islahı vd.

Bahçe Bitkileri Bölümüne ek olarak; 1. Meyve Yetiştiriciliği, 2. Sebze Yetiştiriciliği, 3. Bağcılık, 4. Süs Bitkileri, 5. Seracılık bölümlerinin açılmasına nasıl engel olunabilecektir.

Ayrıca, gelecekte koyun yetiştiriciliği, keçi yetiştiriciliği, ördek yetiştiriciliği, buğday yetiştiriciliği, şeker pancarı yetiştiriciliği, pamuk yetiştiriciliği vd. birçok bölüm talepleri gelirse ne yapılacaktır? Fakültelerimizde öğrencilerimize 140 kredi - saat ders verilmektedir. Böyle bölümler, bu ders saatlerini nasıl dolduracaklardır. Yeni bir bölüm açılmasına karar verirken çok dikkatli olunmalıdır. Bence yeni bölüme gereksinim de yoktur.

Sorunuza gelince, bugün için öğrenci alınan iki farklı bölüm vardır. Bunlar Biyosistem Mühendisliği ve Tarımsal Biyoteknoloji bölümleridir.

Yıllardır Ankara, Ege ve Çukurova Üniversitelerinin Tarım Makinaları ve Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümleri, ayrıca bir biyosistem mühendisliği bölümü de açmak için büyük uğraş vermişlerdir. Hatta bu konuda ZMO ve Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi birlikte Ankara'da 2 günlük bir çalıştay düzenlemişti. Yılı yanlış hatırlamıyorsam 2006 ya da 2007 idi. Bu konu uzun süre konsey ve Fakülte kurullarında tartışılmış, bazı Hocalarımız, yeni bölümler açmaktan çekinilmemesi, bölüm sistemine geçilirken yeni lisans programları önerirlerken, başka yeni lisans programlarının da önerilmesini savunmuşlardır.

Burada, bir sitemimi belirtmeden geçemeyeceğim, benim bu yıl 5 yıllık öğrencilik hayatım dahil bu meslekte 42. yılım geçmiştir. Tarla Bitkileri Yetiştirme ve Islahı Bölümü mezunuyum. Tarla Bitkileri Bölümü, değişik isimlerle 1933 yılından bu yana eğitim vermiş, öğrenci mezun etmiş iken son yönetmeliğe geçerken, YÖK'e yeniden rüşünü ispat etmek zorunda kalmış, bölüm ve hocalarımız sanki yeni bir bölüm açılıyor gibi dosyalar hazırlamak zorunda bırakılmıştır. Diğer bölümlerimiz de aynı işlemi yapmışlardır. Bu kişisel olarak çok zoruma gitti. Çünkü bu durum, rahmetli Prof. Dr. Ömer TARMAN, Prof. Dr. Vamık TAYŞI, Prof. Dr. Osman TOSUN ve diğer Hocalarımın emeklerini göz ardı etmekte.

Tekrar sorunuza dönersek, 2012 – 2013 eğitim öğretim yılında 6 fakültemiz (Uludağ, Namık Kemal, Mustafa Kemal, Gaziosmanpaşa, Sütçü İmam ve Erciyes Üniversitesi) biyosistem mühendisliği bölümlerine toplam 210+6 = 216 öğrenci talep etmişlerdir.

Yukarıda, bu konuda Ankara, Ege ve Çukurova Üniversitelerinin bu bölümü açmak için yıllarca uğraş verdiğinden bahsetmişim, ancak görüldüğü gibi bu fakültelerimizde biyosistem mühendisliği bölümleri yoktur. Bunun da nedeni, YÖK'ün biyosistem mühendisliği lisans programı açılan fakültelerde tarımsal yapılar ve sulama bölümü ile tarımsal makine bölümünün öğrenci alamayacağına ve birleşmelerine karar vermesidir? Yaklaşık 80 yıldır tarımsal yapılar ve sulama bölümü ile tarımsal makine bölümü olarak eğitime devam eden bu bölümlerin ne gibi bir sıkıntıları var idi de biyosistem mühendisliği bölümü için ısrarcı oldular? Bana sorsanız biyosistem mühendisi ne iş yapar diye inanın ben bilmiyorum. Ama göreceksiniz, gelecekte bu durum büyük sorunlara neden olacak ve eskiye dönüş başlayacaktır.

Tarımsal biyoteknoloji bölümüne gelirse, 2012 – 2013 eğitim öğretim yılında 7 fakültemiz (Ondokuz Mayıs, Çanakkale Onsekiz Mart, Süleyman Demirel, Namık Kemal, Atatürk, Erciyes ve Ahi Evran Üniversitesi) tarımsal biyoteknoloji bölümlerine toplam 255+8 = 263 öğrenci talep etmişlerdir. Yine eski fakültelerimiz bu bölümü açmamıştır. Özellikle biyoteknoloji laboratuvarları olan büyük üniversitelerin ziraat fakültelerinin değişik bölümlerinde bitkisel ve hayvansal biyoteknoloji konusunda lisansüstü ve doktora tez çalışmaları başarılı bir şekilde yürütülmekteydi ve yürütülmektedir.

Şimdilik 7 fakültede bulunan tarımsal biyoteknoloji bölümü her yıl öğrenci alacak ve mezun edecektir. 4 – 5 yıl sonra bu öğrenciler nerede ve ne olarak iş bulabileceklerdir. Bu bölümler açılırken ülkemizin kaç tarımsal biyoteknoloji mezununa gereksinimi olduğu hesaplanmış mıdır?

Sonuç olarak şunu söyleyebilirim, her bölümün her ziraat fakültesinde bulunması mutlak bir zorunluluk değildir. Fakültenin bulunduğu, bölgenin gereksinim duyduğu bölümlerde eğitimin sürdürülmesi, o bölgenin gereksinim duymadığı bölümlerin kapatılması ve buna göre öğrenci talebinde bulunulması daha gerçekçi bir yol olarak gözükmektedir. Öğretim üyelerimiz, ne yazık ki lisansüstü

program olabilecek konularda bile bölüm açma isteğini sürdürmektedirler. Bunu anlamak gerçekten olanaksızdır. Yarin bu bölümlerden mezun olacak gençlerin de geleceklerinin düşünülmesi gerekmektedir.

5.Sizce tarım sektörü için gerekli donanım ve yetkinliğe sahip mühendisler yetiştirebiliyor muyuz?

Son 30 yılda plansız bir şekilde ziraat fakültelerinin sayısının hızla artması ve bunlardan bir kısmının da ikili öğretime geçmeleri ziraat mühendisliği eğitiminin kalitesini tartışmalı duruma getirmiştir. Yaygın eleştirilerin başında şu konular gelmektedir: 1. Eğitim sistemimizde uygulamalar kaldırıldığı için tamamıyla ezbere dayalı bir eğitim ve öğretim yapılmaktadır. 2. Çoğu öğrenci hayatlarının en dinamik ve öğrenmeye açık oldukları dönemde 4 yıl gibi uzun bir süre üretimden uzak tutulmaktadır. 3. Öğrencilerin genel kültür dahil birçok konuda görüş belirtme yetenekleri köreltilmiş, birer evet efendimci konumuna getirilmişlerdir. 4. Öğrencilerin gelecek konusunda herhangi bir beklenti ve güvenceleri olmadığından tamamıyla kendine güveni olmayan, kaygılı ve rahatsız bir konumda bulunmaktadırlar.

6.Ziraat mühendisliği mesleği toplumların geleceği açısından çok önemli olmasına karşın, ne yazık ki kamuoyunda hak ettiği itibarı göremiyor. Bunun düzeltilmesi için neler yapılmalıdır?

Kamuoyundaki yanlış düşünceler ve ziraat fakültelerinin prestiji düzeltilmelidir. Bundan 15 – 20 sene önce bir meslektaşımız önderliğinde “İşsiz Ziraat Mühendisleri Derneği” kurulmuştur. Ne amaçla kurulduğu belli olmayan bu dernek nedeniyle ziraat mühendisleri öne çıkmış, yazılı ve görsel basın bunu kullanarak, işsizlikten bahsederken hep ziraat mühendislerinden bahseder olmuştur. Bu durum da ziraat fakültelerini seçebilecek öğrencilerin, tercih etmemesine zemin hazırlamıştır. Ülkemizin ne yazık ki acı bir gerçeği olarak, üniversitelerin değişik fakültelerinden mezun olanlar da çok büyük oranda işsizdir. Bugün üniversite mezunu işsizlerin sayısı oldukça yüksek olup, çığ gibi de artmaktadır.

Kamuoyundaki bu yanlış imajımızın düzeltilmesi ve bu derneğin kurulmasıyla ziraat mühendisliği mesleğine verilen büyük tahribatın ortadan kaldırılması gereklidir, ancak bu uzun bir süre alacak derken Uşak Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nde önceki Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Yusuf Ziya ÖZCAN, Türkiye’deki üniversitelerin derin uyku içinde olduğunu söylemiş ve Ziraat Fakültelerini ağır bir dille eleştirerek, Türkiye’nin domates ve buğday gibi ürünlerin tohumlarını yurtdışından ithal etmesinin üniversiteler açısından utanç verici olduğunu söylemiştir. *ÖZCAN, “Biz ekonomiye ne katkı veriyoruz? Yeni yeni teknolojiler mi üretiyoruz? Bugün domates tohumunu İsrail’den, buğday tohumunu da ABD’den alıyoruz. utanç verici bir durum. Bugün bir kilo tohum altından daha değerlidir. Bizim ziraat fakülteleri bu tür işlerle hiç ilgilenmiyor mu? Eğer memleketimiz bugün bu durumdaysa bunun sorumlusu biziz”* diye konuşmuştur.

Aradan yaklaşık 10 ay geçtikten sonra yine YÖK Başkanımız, 30 Eylül 2010 tarihinde Nevşehir Üniversitesi Akademik Yıl Açılış Töreni’nde Türkiye’deki üniversiteleri eleştirerek, *“Bir örnek de tarımdan verecek olursak; ülkemizde yetiştirilen domates ve buğday tohumlarının büyük kısmı, elimizde yeterli yerli tohum olmadığı için yurt dışından geliyor. ABD ve İsrail’den geliyor. Bazen bir Türk aydını olarak kendimi çok küçük hissediyorum. Yani biz ihtiyacımız olan domates tohumunu ülkemizde üretemez miyiz?”* diyerek eleştirilerini sürdürmüştür.

YÖK Başkanımız Prof. Dr. Yusuf Ziya ÖZCAN, 05.10.2010 tarihinde Turgut Özal Üniversitesi Akademik Yılı Açılışında, ABD ve İsrail’in ürettiği GDO’lu domateslerle 20 yıl içinde bir milleti yok edebileceği tezinde ısrarlı olduğunu, *“dışarıdan aldığımız tohumların o kadar masumane olmadığını düşündüğünü”* belirtmiştir.

Tohumculuk sektöründeki 3 birlik 01.10.2010 tarihinde ortak açıklama yaparak, YÖK Başkanımızın bu eleştirilerini “YÖK Başkanı’nın yerli tohumumuzun olmadığını söylemesinin gerçeği yansıtmadığını”, *halen Türkiye’de üretilen buğdayın tohumluklarının temin edildiği ekmeklik buğday çeşitlerinin yüzde 95’i, makarnalık buğday çeşitlerinin yüzde 98’i, arpa çeşitlerinin yüzde 99’unun yerli araştırmacılar tarafından geliştirildiği”,* sera üretiminde yerli çeşitlerin payının yüzde 35’lerin üzerine çıktığı, açık tarla üretiminde de yerli domates çeşitlerinin payının yüzde 60’ın üzerinde olduğunu belirterek yanıtlamışlardır.

Sayın YÖK Başkanımızın bu üç konuşmayı yaptığı üniversitelerde, ziraat fakültesi bulunmamaktadır. Bu konuşmalar, ziraat fakültesi olan üniversitelerde yapılmış olsaydı Sayın Başkanımıza gerçeğin böyle olmadığını, bu konuda kendisine yanlış bilgi verildiğini söyleme olanağı bulunabilirdi.

Sayın Başkanımız ilk açıklamayı yaptığında Tarım Orman ve Su Ürünleri Konseyi’nin ziraat kökenli üyeleri bir rapor hazırlayıp, gerçek durumu açıklayabilirler ve Sayın Başkan’ın ilk konuşmasından 10 ay sonra aynı düşüncede olmamasını ve konuşmalarında gerçek durumu belirtmesini sağlayabilirlerdi. Bu demeçler, kamuoyu nezdinde ziraat fakültelerinin hiçbir iş yapmayan kurumlar olarak görülmesine neden olmuştur. Ancak gerçek öyle değildir, 72.000.000 insanımızın bugün karnı doyabiliyorsa, beslenebiliyorsa bunda, geçmişte olduğu gibi bugün de ziraat fakültelerinin ve bu fakültelerde yetişmiş ziraat mühendislerinin fedakarca çalışmasının büyük rolü vardır. Ziraat fakülteleri ve ziraat mühendisleri derin bir uyku içinde olmayıp, ziraat fakültesi öğretim üyeleri, asistanları ve idari personeli olarak ülke tarımının gelişmesi için, birçok olumsuzluklara rağmen üzerlerine düşen görevleri yerine getirebilmek amacıyla çalışmalarını aralıksız sürdürmektedirler.

ZİRAAT FAKÜLTELERİ

1	ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
2	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
3	ANKARA ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
4	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
5	BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
6	BOZOK ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
7	ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
8	ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
9	DİCLE ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
10	EGE ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
11	ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	SEYRANİ ZİRAAT FAKÜLTESİ
12	GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
13	HARRAN ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
14	IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
15	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
16	KIRŞEHİR AHİEVREN ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
17	MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
18	NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
19	ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
20	ORDU ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
21	OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
22	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
23	SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
24	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
25	YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	ZİRAAT FAKÜLTESİ
26	İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ (Henüz Öğrenci Almıyor)	ZİRAAT FAKÜLTESİ

Niğde Üniversitesi Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi (24.10.2011)

Düzce Üniversitesi Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi (23.3.2012)

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi (2.5.2012)

SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTELERİ

1	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
2	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
3	ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
4	ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
5	EGE ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
6	FIRAT ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
7	İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
8	MERSİN ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
9	MUĞLA ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
10	MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
11	RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
12	RİZE ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
13	SİNOP ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
14	SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	EĞİRDİR SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
15	TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
16	YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
17	İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ*	SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ
18	KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ*	İNEBOLU SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ

* 2012-2013 döneminde öğrenci alımına başlayacak.

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	SÜRMENE DENİZ BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	TÜTÜN EKSPERLİĞİ YÜKSEKOKULU

GIDA DENETİM HİZMETLERİ

Murat ASLAN*

Ülkemiz gıda denetim hizmetlerine ilişkin Avrupa Birliği'ne uyumu amaçlayan son kanunumuz Veteriner Hizmetleri Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu 01.06.2010 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Geçen iki yıllık süreç, bu konuda tam bir değerlendirme yapma konusunda biraz daha beklenilmesini gerektirse de, gerek meslek örgütlerinin ve gerekse de bilim insanlarının bu kanunun yasalaşma sürecine gerçek anlamda dahil edilmemesinden kaynaklanan sıkıntıların kendini göstermesi açısından yapılacak değerlendirmede hiç de aceleci olunmadığı söylenebilir.

Gıda denetim hizmetleri konusunda Avrupa Birliği ülkelerinin birçoğunda hatta bazı ülkelerin eyaletlerinde bile farklı uygulamalar bulunmaktadır. Durum böyleyken, geniş bir coğrafya ve değişik kültürel özelliklere sahip bulunan ülkemizde bu alanda yapılacak yeni değişikliklerin dünden bugüne çözülmesi elbette ki kendi içinde zorluklar getirecektir. Bu anlamda her başlanan cümledeki AB müktesebatına uyum söyleminin, bununla alakalı teknik-ekonomik ve sosyal alt yapısının oluşturulmadığı durumda, yalnızca bir algı oluşturma gayretine hizmet ettiği de, görünen bir gerçek olarak ortadadır.

Kanunun, Veteriner Hizmetleri Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem konularını tek bir bakış açısıyla görmesi, her ne kadar bir bütünlük oluştursa da, bunların uygulamasına yönelik çıkarılmış yönetmelik sayısının yüzleri geçmesi, bunun dışında Bakanlıkça çıkarılan uygulama talimatlarının çokluğu da göz önünde bulundurulursa, tek bir bakış açısıyla görmenin, her zaman yaşamın gerçekliliğiyle örtüşmediği daha iyi anlaşılabilir.

5996 sayılı Veteriner Hizmetleri Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunuyla gıda üretim işletmelerinde sorumlu yönetici olarak görev yapan, gıda konusunda yüksek öğrenim görmüş meslek mensuplarının görev alanlarını kısıtlayan hükümler getirmesi ise geçen iki yıllık süreçte kendini olumsuz anlamda hissettiren bir diğer unsur olmuştur. Bu değişiklik, öncelikli olarak, küçük işletmelerde gıda güvenilirliğini sağlamada teknik eleman gerekliliğine ihtiyaç olmadığı gibi bir algıyı oluşturmakla birlikte, diğer taraftan ülkemiz kanun yapma gelenekleri açısından ise, var olanı geliştirmek yerine, sil baştan yeniden tasarlama özelliğimizin de halen diri olduğunu göstermiştir.

Bakanlığın resmi verilerinde 400.000 satış ve toplu tüketim yeri 40.000 civarında üretim yerinin, 4.500 gıda denetçisiyle denetleniyor olduğu belirtilmektedir. Gıda denetimlerine ilişkin yapılan faaliyetler noktasında ise, denetim sayılarının çokluğuyla alakalandırılması, denetimlerin, sayısal ifadelerle başarılı olduğu düşüncesini oluşturmaktadır. Oysa buradaki temel esasın, sayısal anlamda denetim sayısının çokluğundan ziyade nitelik olarak denetimlerin ne şekilde gerçekleştiğidir. Bu anlamda denetçilerin özlük haklarının düzenlenmesinden tutun da, o denetçilerin eğitimi ve verecekleri kararda oluşabilecek baskı unsurlarının ortadan kaldırılmasına kadar birçok unsur ön plana çıkmaktadır.

Kanunun “Cezaların uygulanması, tahsili ve itirazlar” başlıklı 42. maddesi 2. fıkrasında “Bu Kanunda belirtilen idarî yaptırımları uygulamaya, il tarım müdürü yetkilidir. İl tarım müdürü bu yetkisini ilçe tarım müdürlerine yazılı olarak devredebilir. Ancak, resmî kontroller sırasında, insan sağlığı, gıda ve yem güvenilirliği, bitki ve hayvan sağlığı açısından tehlike oluşturması ve acil tedbirleri gerektirmesi durumunda, idarî para cezaları hariç olmak üzere diğer idarî yaptırımları uygulamaya kontrol görevlisi de yetkilidir.” hükmüyle kontrol görevlisinin acil durumlarda, yetkilendirildiği belirtilmiş ise de, geçen iki yıllık süreçte, kontrol görevlilerinin, mevcut durumlar itibarıyla bu yetkilerini kullanıp-kullanmadıkları açıklanması gereken bir durumdur.

Kanunun 31. maddesinde geçen denetim hizmetlerinde asli ve sürekli görevler hariç olmak üzere, uygun göreceği görev ve yetkileri, kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri, birlikler, kooperatifler, vakıf ve üniversitelere kısmen veya tamamen devredebileceği hükmü, denetim hizmetlerinin kamu tarafından yapılmasına bir alternatif olarak görülse de, bugüne kadar uygulanmaması sevindiricidir. Ancak bu maddenin uygulanmasına yönelik özellikle bazı çevrelerce oluşturulmaya çalışılan altyapı çalışmaları, yakın zamanda bu konuda bazı değişiklikler olabileceğinin sinyallerini vermektedir. Ülkemiz ki denetim hizmetlerin devletçe yapılmadığının en ağır sonucunu, yapı denetimlerine ilişkin yetkilerin özel kuruluşlara devri ve onun sonrasında yaşanan depremlerde, onbinlerce konutun yıkılıp, onbinlerce insanımızın öldüğü bir durumda acı tecrübelerle yaşamıştır. Bu sebepten dolayı konunun tekrar düşünülüp dikkatlice ele alınması gerekmektedir.

AB'ye uyum çerçevesinde yeni gıda kanunu tartışılırken dile getirilen, gıda denetimlerinin özerk bir yapıya kavuşturulması hükmünün ise gerçekleşmediği veya gerçekleştirilemediği görülmektedir.

*Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Üyesi

5996 sayılı Veteriner Hizmetleri Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununa ilişkin çok dile getirilen ancak yasa koyucu tarafından (elbette ki siyasi erkin gücünü daraltma noktasındaki isteksizliği de bu konuda etkili olmuştur) hayata geçirilemeyen gıda denetimlerinin özerk hale getirilememesidir. Günümüz Türkiye'sinde siyasetin bürokrasi üzerinde bu kadar baskın olduğu, bürokraside yer bulmanın veya yükselmenin yolunun siyasetçiye yakın olmaktan geçtiği bir ortamda, gıda denetimi özerkliğinden bahsedilmesi çok zor görünmektedir.

Gıda denetim hizmetlerine ilişkin bir önemli husus da ülkemizden Avrupa Birliği ülkelerine ihraç edilen gıda ürünlerinin uygunsuzluğunun tespiti sonucu iade edilmesidir. Avrupa Birliği ülkelerinde yürürlükte olan gıda ve yem için hızlı alarm sistemi (Rapid Alert System for Food and Feed - RASFF), ülkemiz açısından da bağlayıcı hükümler içermektedir. Yeni gıda kanununda, hızlı alarm sistemine ilişkin hükümler bulursa da bu konudaki sıkıntılarının devam ettiği görülmektedir. Şöyle ki 2011 yılında ülkemiz için RASFF tarafından 275 sınırdan ret, 9 uyarı, 43 bilgilendirme yapılmıştır. Bu uyarılar bulaşan, pestisit, katkı, migrasyon, mikrobiyolojik, yabancı madde içeren ürünlerimizle ilgilidir. Bu sayı geçmiş yıllara göre bir azalma gösterse de yine de sayısal ve ürün çeşitliliği açısından Avrupa'nın diğer ülkeleriyle kıyaslandığında yüksek olduğu görülmektedir. Bu ürünlere ilişkin bir diğer eleştiri konusu ise, bu ürünlerin iç piyasaya arzının yapıldığı iddiasıdır. Bakanlığın bu konuda da kamuoyunu tatmin edici çalışmalarda bulunması gerekmektedir.

Bütün bunlar ülkemiz gıda denetim hizmetlerine ilişkin öteden beri birçok defalar bilim insanı, meslek örgütleri ve tüketici örgütlerince dile getirilen olumsuzluklar olsa da, bu anlamda yaşanan olumlu gelişmeleri de belirtmek gerekmektedir. Öncelikli olarak bakanlığın 2009 yılından itibaren, tüketici sorunlarının kolay ve ulaşılabilir olmasını sağlayan Alo Gıda şikayet hattını hayata geçirmesi olumlu bir gelişmedir. Burada yaşanan en büyük sorun, ülkemiz hukuk sisteminden kaynaklanan bir durumla ilgili olarak; tüketicinin şikayete konu kendisinde bulunan ürüne ilişkin herhangi bir işlem yapılamamasıdır. Şikayet konusu ürünün varsa aynı parti-seri nolu bir başka benzerinden bizzat gıda kontrolörü tarafından numune alınarak tetkik edilmesi gerekmektedir. Böyle bir durumda ise genelde şikayet konusu, çabuk bozulan ürünlerin benzerleri bulunmamakta ve yapılan işlemler boşa gitmektedir. Bu durum tüketicide güven kaybına yol açmakla beraber mevcut durumda ise çözümü zor görünmektedir.

Gıda denetimlerine ilişkin bir diğer olumlu gelişme de Bakanlığın yapmış olduğu tetkikler sonucu ürünlerinde taklit ve tağşişe sebep olan firmaları kamuoyuna duyurmasıdır. Böyle bir uygulamanın, olumsuz gıda üreten firmalara uygulanan idari ve adli işlemlerden daha etkili olduğu, kamuoyunun ilgisinden de anlaşılmaktadır. Güvenilir gıda tüketiminin teminine yönelik çok önemli bir katkı sağlayacağı görünen bu uygulamanın, gıda işletmeleri açısından ise bazı rahatsızlıklar oluşturduğu, kamuoyuna yansıyan beyanlardan anlaşılmaktadır. İtirazlar noktasında, laboratuvarların akreditasyonu, bir tek numune sonucunun olumsuzluğu göz önünde bulundurularak ticari itibar kaybına uğrandığı ve yapılan işlemin bütün sektörleri kapsamadığı şeklinde ifade edilmektedir. Böyle bir uygulamanın ülkemizde gıda ürünlerinde kullanılması yasak olan genetiği değiştirilmiş ürünler de dahil olmak üzere bütün gıda ürünlerini ve bütün gıda işletmelerini tarafsızca kapsamaması, Bakanlığın bu konudaki güvenilirliğini artıracaktır. Bu güven sayesinde kamuoyunun ilgisi de her zaman en üst düzeyde tutulmuş olacaktır.

Sonuç itibariyle; gıda denetim hizmetlerinin etkinliği her zaman önemini koruyacaktır. Yeterli-dengeli ve güvenilir gıda tüketimini temin eden ülkelerin, dünyanın en gelişmiş ülkeleri olduğu gerçekliliğiyle, ülkemizde de bu konuda yapılması gerekenler, bilimsel çalışmaların ışığında, bu konunun paydaşlarıyla beraber yürütülmelidir.

PAZARCILARIN İŞİ İYİCE ZORLAŞMIŞ DURUMDA

Güngör URAS

Milliyet, 15 Temmuz 2012, Pazar

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan “Pazar Yerleri Hakkındaki Yönetmelik”, 12 Temmuz 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlandı. Tamamı 34 madde olan yönetmelik ülke genelinde pazarları ve pazarcıları “hizaya sokmayı” hedefliyor.

Pazarları ve pazarcıları “hizaya sokmaya çalışırken” pazarları marketleştirerek havasını kaçırmamak iyi olacak. Çünkü her pazarın ve pazarcının rengi farklıdır. Her ülkenin pazarı farklıdır. Her şehrin ve hatta her semtin pazarı farklıdır.

Ben pazar meraklısıyım. Çocukluğunda Bartın’ın “Kadınlar Pazarı”na hayrandım. Benzeri bulunmaz. Sonra “Düzce Pazarı” hayranlığım başladı. Yurtdışında Nice, Brüksel, Paris, Münih, Londra, New York gibi şehirlerdeki pazarları da görme şansım oldu.

Sakin yanlış anlaşılmasın. Pazarlar ve pazarcılarla ilgili düzenlemeye karşı olmak mümkün değildir. Burada tartışılan, düzenlemede “kâfinin ötesine” gidilerek pazarların “tek tip-renksiz” satış yerlerine dönüştürülme tehlikesidir...

Farklılık-özellik çok önemlidir. Bodrum’da şehir merkezindeki cuma pazarı farklıdır. Bizim Farıya’daki çarşamba pazarımız farklıdır. Yalıkavak’ın perşembe pazarı farklıdır. Bu pazarları cazip kılan farklılıklarıdır.

Önce market rekabeti sarstı

Pazarları önce market rekabeti sarstı. Bizim Yeniköy Pazarı’mız vardı. Market rekabetine dayanamadı. Dağıldı. Dağılmadan önceleri pazara her gittiğimde Pazarcı Müslim Efendi, “Abicim... Sakıp Sabancı’ya, Vehbi Koç’a söyle, domates, patates, yoğurt, su satmayı bıraksınlar... Onlar bizim yapabileceğimiz işi yaparlarsa, Abicim, biz n’apcaz?” der dururdu.

Sonunda Pazarcı Müslim Efendi Koç ve Sabancı’nın marketlerinin rekabetine dayanamayarak, tezgahını topladı. Ortadan kayboldu.

Yeni yönetmelik pazarları “kurumsallaştırıyor”. Pazarcılara yer tahsis edilecek. Kirasını ödedikçe o yer ömür boyu pazarcının olacak. Yönetmeliğe göre (1) Semt Pazarları’na el olarak (2) Üretici Pazarları ve (3) Organik ve İyi Tarım Ürünleri Pazarları da kurulabilecek. Bunlar bir arada olamayacak. Ayrı ayrı kurulacak pazar yerleri, belediyelerce işletilecek. Pazarcılar meslek kuruluşlarına kayıt olacak. Vergi verecek. Pazarlarda zabıta bürosu, çöp toplama yeri, elektronik tartılar, hoparlör sistemi, aydınlatma sistemi, güvenlik kamerası ve tuvaletler bulunacak.

Ayşe Teyzem markete alıştı

Yönetmelikte, çevreyi rahatsız edecek şekilde satış yapılamayacak maddesine dayalı olarak “Pazarcılar artık bağırarak malını övemeyecek, müşteriye gel gel yapamayacak” deniliyor. Yönetmeliğe göre pazarlarda, kese kâğıdı, doğada çözünebilen ya da bezden imal edilmiş poşetler kullanılacak. Satışa sunulan her bir mal çeşidi için, mala ilişkin bilgilerin yer aldığı fiyat etiketi düzenlenecek. Pazarcılar kimlik takacak, mevsim şartlarına uygun kıyafetler giyecek.

Pazarlar, Ayşe Hanım Teyzemgillerin döneminin alışveriş yeri idi. Ayşe Hanım Teyzemgiller alışveriş için bir hafta semt pazarının kurulmasını beklerdi. Sabun, çivit, tencere, kova, çamaşır ipi, peynir, zeytin pazardan alınırdı.

Şimdi her köşe başında market açıldı. Ayşe Hanım Teyzemgiller, “eski alışkanlık ile ve de pazarın havasını yaşamak, zevkini çıkarmak için” gene pazara gidiyorlar ama sebze, meyve dahil bir çok alışverişlerini marketten yapıyorlar. Hele hele Ayşe Hanım Teyzemgillerin gelini, torunu pazara hiç uğramıyor. Onlar market kuşağı.

Bu durumda semt pazarları giderek ölür mü? Ölmez ama küçülür. Üretici pazarları ve organik gıda pazarları giderek öne çıkar.

BASINDA YER ALAN YANILTICI GDO HABERLERİ ÜZERİNE

27.08.2012

Biyogüvenlik Kurulu'nda bilimsel inceleme aşamasında iken, kamuoyu tepkisi karşısında Tüm Gıda İthalatçıları Derneği (TÜGİDER), Türkiye Gıda ve İçecek Sanayii Dernekleri Federasyonu TGDF) ve Ünak Gıda ve Kimyevi Maddeler San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin gıda amaçlı GDO izin taleplerini geri çekmelerinin hemen ardından bazı gazetelerin bazı köşe yazarları son derece bilgi eksikliği içeren ve gerçekte alakalı olmayan birtakım bilgiler vermek suretiyle halkı yanıltmaya yönelik davranış içerisine girmişlerdir. Köşe yazarlarınca verilmeye çalışılan bilgiler ve açıklamalarımız aşağıda kamuoyu bilgisine ve takdirine sunulmuştur.

Biyoteknolojinin ürünlerini topyekün reddeden sistemli politika yapılıyor. Bu ülkede bilimdsı maalesef sürekli kazanıyor. Biyoteknolojiyi reddetmeyelim. GDO'yu reddetmek bilimi reddetmektir.

Ne yazık ki, bazı köşe yazarlarımız bu ülkede daha neyin tartışıldığını dahi anlayamadan fikir beyanında bulunmaktadır. GDO'lu tohumlar modern biyoteknoloji vasıtasıyla üretilmektedir. Modern biyoteknoloji tıpta (kırmızı biyoteknoloji), endüstride (beyaz biyoteknoloji), su ürünlerinde (mavi biyoteknoloji) ve tarımda (yeşil biyoteknoloji) kullanılmaktadır (Erbaş, 2008). Örneğin, günümüzde bizleri çok ciddi hastalıklara karşı koruyan çok güçlü aşilar, şeker hastaları için hayati öneme sahip insülin, modern biyoteknoloji vasıtasıyla üretilmektedir. Bunun yanında sıklıkla tükettiğimiz yoğurt, peynir, sirke gibi pek çok ürün de klasik biyoteknoloji vasıtasıyla üretilmektedir. Kimsenin biyoteknoloji ürünlerini toptan reddetme gibi bir durumu zaten olamaz. Bazı yazarlarımızın hala anlayamadığı itiraz noktamız ise, GDO'lu tarım ürünlerinin abartılı ve gerçekte bağdaşmayan bir şekilde reklamının yapılması, olumsuzluklarının görmezden gelinerek tüm insanlığın ve doğanın (geri dönüşü olmayacak şekilde) kobay olarak kullanılmasıdır. Bu çerçevede, gerçekte bağdaşmayan yanıltıcı söylemleri düzeltmenin "**bilimi reddetmek**" anlamına gelip gelmediği konusunu halkımızın takdirine bırakıyoruz.

Yediğimiz her şey GDO'lu.

Halka doğru bilgi vermek gibi büyük sorumluluğu olan basın mensuplarının böylesine yanlış bilgilerle insanları paniğe sevk etmeleri son derece yanlış bir davranıştır. Dünyada GDO'lu tarım ürünlerinin tarımı ve ticareti 1996 yılında başlamıştır. Tarım Bakanlığımız GDO'lu tohumla tarım yapmayı 1998 yılında yayımladığı bir genelgeyle yasaklamıştır. Ülkemize GDO'lu tarım ürünlerinin girişini durdurmak için 2004 yılında GDO'ya Hayır Platformu kurulmuş ve dinamik bir mücadele verilmiştir. Alanı düzenleyen ilk GDO mevzuatımız 2009 yılında yürürlüğe giren bir yönetmelik olmuştur. Biyogüvenlik Yasası 2010 yılında yürürlüğe girmiş, aynı yıl çıkarılan yönetmelikleriyle alan daha detaylı düzenlenmiştir. Mevzuat çerçevesinde bugüne dek GDO'lu 19 adet soya ve mısır çeşidine sadece yem amaçlı izin verilmiştir. Doğrudan insan gıdası olarak izin verilmiş GDO'lu bir ürün yoktur. Ülkemizde yetiştirilen soya, mısır, sebze ve meyve GDO'suzdur.

GDO açlığı bitirecek.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) de 2002 yılında yayımladığı bir raporunda belirttiği üzere dünyada açlık tarımsal üretim yetersizliğinden değil, üretilenin adil paylaşılmamasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla açlığın nedenini tarımsal üretim yetersizliği olarak görmek son derece yanlış bir saptamadır. Yerküreyi kuzey ve güney olmak üzere iki parçaya ayırırsak, kuzey temel olarak buğdayla güney ise pirinçle beslenmektedir. Bugün stoklarda Türkiye gibi 10 ülkeyi besleyecek buğday, yine ülkemiz gibi 165 ülkeyi besleyecek pirinç vardır. Bunun yanında dünyada neredeyse hepsi gelişmiş ülkelerde olmak üzere 1 milyon 300 bin obez (ETC Group, 2009), buna karşılık çoğunluğu sömürüye maruz kalan güney ülkeleri olmak üzere 1 milyara yakın aç insan vardır (FAO). GDO'nun açlığı önleyebilmesi için en başta yüksek verime sahip olması gerekmektedir. ABD Tarım Bakanlığı Dış İlişkiler Servisi'nin 2006 yılında yayımladığı bir raporunda açık bir şekilde belirttiği üzere üretilen hiçbir GDO'lu tarım ürünü verim artışını hedeflememiştir (Fernandez-Coenejo, 2006). Türkiye'nin GDO'suz tohumla ürettiği mısır ve soya verimi, dünya ortalamasının üzerinde; bu ürünleri %90 oranında GDO'lu tohumla yetiştiren ülkelerin hemen hepsinin oldukça üzerindedir.

GDO tarım ilacı kullanımını ortadan kaldıracak.

Dünyada GDO'lu tohumla tarım yapılan arazilerin neredeyse yarısı tek başına ABD'ye aittir. ABD Tarım Bakanlığı Ulusal İstatistik Servisi verileri kullanılarak yapılan bir çalışma, bu ülkede 1996-2009 yıllarını kapsayan 13 yıllık süreçte GDO'lu tohumla tarım yapan çiftçilerin GDO'suz tohum kullanan meslektaşlarına oranla 144 bin ton daha fazla tarım ilacı kullandıklarını ortaya koymuştur (Benbrook, 2010). ABD'den sonra dünya sıralamasında ikinci sırada yer alan Brezilya'da 2005 yılında aktif madde olarak hektara kullanılan tarım ilacı miktarı 7 kg iken, 2011 yılında %43,2'lük artışla bu miktar 10,1 kg'a yükselmiştir. Aynı yıllar için yabancı ot ilacı kullanımında %44, haşere ilacı kullanımında da %84 artış olmuştur. Brezilya, çok hızlı bir şekilde 8,5 milyar dolara yükselen tarım ilacı pazarıyla da ABD'nin ardından ikinci olmuştur (Freitas Jr, 2012). Brezilya'nın ardından dünya sıralamasında üçüncü sırada yer alan Arjantin'de de yabancı ot ilacı aktif maddesi kullanımı 1996 yılında 13,9 milyon litreden 2008 yılında 200 milyon litreye yükselmiştir (GRAIN, 2009). Bu süre zarfında GDO'lu soya ekim alanı sadece 5 kat artarken, tarım ilacı kullanımı tam 14 kat artmıştır. GDO'lu tohumlarla tarım ilacı kullanımının düşeceğini beklemek mantiken de yersizdir. Zira, GDO'lu tohumları üreten çokuluslu şirketler aynı zamanda dünyanın en önde gelen tarım ilacı üreticileridir ve kazançlarının en önemli bölümünü de tarım ilacı satışları oluşturmaktadır.

Hintler kör olmaya devam mı etsin?

Yukarıda belirttiğimiz üzere güney yarıküredeki yoksul ülkeler temel olarak pirinçle beslenmektedir. Pirinçte A vitamini bulunmadığından özellikle çocuklarda ve hamile kadınlarda ileri derecede görme kusurları oluşmaktadır. Bu amaçla 1999 yılında Alman ve İsviçreli bilim insanları nergis bitkisinden aktardıkları bir genle pirincin "**beta karoten**" üretmesini

sağlamışlardır. Bu madde insan vücudunda A vitaminine dönüşmektedir. Bu nedenle bu GDO'lu bitkiye "Altın Pirinç" adı verilmiştir (Ye et al, 2000; Piane et al, 2005). Ancak, bu dönüşümün olabilmesi için vücutta yeterli düzeyde protein, yağ ve çinko bulunması gerekmektedir. Bu maddeler şiddetli düzeyde açlıkla karşı karşıya olan insanların bedenlerinde yeterince bulunmadığından bir çocuğun bu pirinçten yeterli A vitaminini alabilmesi için günde 5,5 kg, kadınların ise 7,5 kilogram pırlav yemesi gerekmektedir. Oysa iki havuç ya da yarım tabak sebze yemeği bir insanın günlük A vitamini ihtiyacını büyük oranda karşılamaktadır. GDO'lu bitkilerin besin içeriği zenginlikleri konusunda FAO, Dünya Sağlık Örgütü ve GDO savunucusu internet sitelerinde sürekli Altın Pirinç örneği verilmesine karşın, 10 yılı aşkın süredir bu pirincin ticari amaçlı üretimine her nedense başlanamamıştır.

... GDO'lu gıdalar için de böyle bir inanç var. Araştırmadan, kanıtlamadan, kategorik redde dayalı bir inanç. "Doğal olan iyidir, doğaya müdahale edilirse kötü olur"dan başka bir cümlesi olmayan bir inanç. GDO'ya karşı çıkmak hurafeleri savunmaktır.

Kansere karşı direncimizi artıran isoflavonları GDO'lu soya %12-14 arasında daha az içermektedir (Lappe, et al. 1999). Kalp sağlığı için yararlı fitoöstrojen konsantrasyonu GDO'lu soyada daha düşük miktarda bulunmaktadır (Lappe, et al. 1999). Yağ içeriğinde A vitamini kapsamını artırmak için genetiğiyle oynanan kanolanın, GDO'suzu ile kıyaslandığında, E vitamini içeriğinin son derece azaldığı ve yağ bileşiminin değiştiği saptandı (Shewmaker, et al. 1999). Tüm bu eksiklik ve değişimlerin gelecek nesiller üzerinde nelere yol açacağı şimdiden bilinmemektedir. Kanada'da Sherbrooke Üniversitesi'nde kadınların kan örnekleri üzerinde yapılan bir çalışmada, GDO'lu gıdalarla beslenen kadınların-hatta bu çalışmada yer alan 30 hamile kadının karınlarındaki doğmamış bebeklerinin kanında dahi bitkilere aktarılmış olan bakterinin zehrini tespit edilmiştir (Aris and Leblanc, 2011). Gönüllü insan denekler üzerinde sadece GDO'lu soya yedirilmek suretiyle gerçekleştirilen bir çalışmada, GDO'lu DNA'nın sindirim sisteminde tamamıyla parçalanmadığı ve bağırsak bakterilerine geçtiği tespit edilmiştir (Heritage, 2004; Netherwood, et al. 2004). Bu da bize GDO'lu DNA parçalarındaki antibiyotik direnç genlerinin sindirim sistemimizde hastalık yapan bakterilere geçmesi halinde ciddi bir rahatsızlıkta antibiyotik tedavisinden fayda bulmayacağımızı göstermektedir. GDO'lu yemle yapılan hayvan besleme denemelerinde ise özellikle sindirim sistemi ile karaciğer ve böbreklerde tahribat, bağırsıklık sisteminin zayıflaması ve kısırılık gibi olumsuzluklara rastlanmaktadır (Zentek et al, 2008; Hines 1993; Tralbalza-Marunicci et al, 2008; Finamore, 2008). GDO'lu ürünlerle kullanılan tarım ilaçlarının insan hücrelerinde zehirli etki gösterdiği saptanmıştır (Gasnier et al, 2009). Bu nedenle ülkemizde de gıda amaçlı GDO başvurularını değerlendiren Biyogüvenlik Kurulu'nun Bilimsel Sosyo-Ekonomik Değerlendirme Komiteleri GDO'ları halk sağlığı açısından önemli bir risk olarak görmüş ve hiçbirinin gıda amaçlı kullanımına onay vermemiştir. Bu bilimsel verilerden hareketle "**GDO'lara karşı çıkmamanın ne demek olduğu**" yanında, tüm bu gerçeklere karşın "**hiç sorgulamaksızın GDO hayranı olmanın ne demek olduğunu**" kamuoyunun takdirine bırakıyoruz.

Soğuğa ve susuzluğa dayanıklı buğdayın doğada var olduğunu mu sanıyorsunuz? Hibrit domates tohumu yaratılmamış olsaydı domates bu kadar ucuz ve dünyada bu kadar çok insan için ulaşılabilir olur muydu sanıyorsunuz?

Evet efendim, dünyada soğuğa da kuraklığa da dayanıklı buğday çeşidi vardır ve üstelik GDO'suzdur. Ülkemizde de

Tarım Bakanlığı bünyesindeki araştırma enstitülerimizin soğuğa, kışa ve kuraklığa karşı geliştirdikleri pek çok buğday çeşidi vardır. Hem de GDO'suz. GDO'lu buğdayı 2002 yılında Monsanto yaratmıştır. Köşe yazarlarımızın gönlünden geçen amaçlar için değil, tarım ilacı satışlarını arttırmak diye yabancı ot ilacına dayanıklı tohum geliştirmişlerdir. Söz konusu çokuluslu şirket ABD ve Kanada'da yapmış olduğu ticari amaçlı üretim başvurusunu, henüz izin işlemi tamamlamadan 2004 yılında geri çekmiştir. Yani dünyanın hiçbir yerinde izin almış GDO'lu bir buğday çeşidi yoktur. Diğer yandan hibrit domates GDO'lu domates değildir. Hibrit, birbirini döleyebilen bitkilerin oluşturduğu melezdır. GDO'da ise tohuma bir toprak bakterisinin zehir salgılayan genini aktararak, bitkinin tüm dokularında zehirli protein üretimi sağlanmaktadır. Hibriti doğa yaparken GDO ancak laboratuvarında ileri teknoloji kullanılarak oluşturulabilmektedir. GDO'yu güzel göstermek için verilen örneklerin GDO'larla uzaktan yakından ilgisi yoktur.

İşin en üzücü yanı...

Halkımız GDO'nun ne demek olduğunu, hatta ne demek olmadığını dahi anlamışken, "**bazı akademisyenlerimizin**" son derece yanlış verilerle dolu, biyoteknoloji, GDO, hibrit kavramlarını bilmeyen ve yanlış kullanan, kötüyü güzel göstermek için kötü örneklerle destekleyen ve burada yanlışlarını düzeltmeye çalıştığımız gazete yazılarına "**GDO'ya objektif bir yaklaşım, rehberi bilim olanların bakış açısı**" şeklinde yorum yapmaları, gülünesi değil, ağlanası bir durumdur!

Sonuç olarak;

GDO'lar dünyadaki açları değil, çokuluslu şirketleri besleme projesidir. GDO'lar tüm dünya çiftçilerini tohum ve tarım ilacı kapsamında sadece birkaç çokuluslu şirkete bağlama projesidir. GDO'lar dünyadaki açlığa ya da tokluğa sadece birkaç çokuluslu şirketin karar verme projesidir. GDO'lar tüm insanlığı birkaç çokuluslu şirketin yönetmesi projesidir. GDO'lar biyolojik çeşitliliğin azaltılması, tek bir ürünün geniş alanlarda yetiştirilmesi (monokültür) projesidir. GDO'lar tüm insanlığın ve tabiatın kobay olarak kullanılması projesidir. GDO'lar bilimin ticarileştirilmesi ve gerçeklerin üzerinin örtülmesi projesidir. GDO taraftarları, aslında tüm bu olumsuzlukları çok iyi bildiklerinden gıdaların üzerine "**GDO'ludur**" yazmaya yanaşmamaktadır. Ülkemizde GDO'ya değil, kendimize yeterliliği hedefleyen doğru bir tarım politikasına ihtiyaç vardır.

İnsan ve hayvan sağlığı ile biyolojik çeşitliliğin korunması için tüm veriler insanoğlunun GDO'lu tohumlardan, bunlarla üretilmiş tarım ürünlerinden ve gıdalardan, GDO'lu yemle beslenmiş hayvansal ürünlerden uzak durması gerektiğini göstermektedir. Bunu sağlayabilmek için de başta GDO'ya Hayır Platformu olmak üzere meslek odalarına, çiftçi örgütlerine, sendikalara, tüketici derneklerine ve çevre örgütlerine büyük sorumluluk düşmektedir.

***GDO'ya Hayır Platformu**

***GDO'ya Hayır Platformu, 2004 yılından bu güne seksenden fazla kurumsal üyesiyle çevre, ekoloji, biyoçeşitlilik, insan ve hayvan sağlığını koruma mücadelesini, bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarını yılmadan sürdürmektedir.**

GEÇMİŞİYLE “TÜRK KAHVESİ”*

Tolunay SANDIKÇIOĞLU

AMAÇ: Çalışmanın amacı; adıyla, tadıyla, pişirilme şekli ve sunumuyla tamamen bu topraklara has bir lezzet olan Türk Kahvesi'nin tüketim toplumunun dayattığı hazır çözünebilir kahvelere yenilmeyecek kadar köklü bir geleneği olduğunu tekrardan hatırlamamızı sağlamaya çalışmaktır.

Arap yarımadasında ortaya çıkan kahve, hangi süreçten sonra tüm dünyaya yayılmış ve “Türk kahvesi” adıyla anılmıştır? Dört kıtada hüküm süren Osmanlı'nın en şaşalı devrinde tanıştığı kahve günlük yaşama nasıl ve ne şekilde girmiş, toplumdaki etkileriyle dönem edebiyatına yansımaları ne şekilde olmuştur? Bu çalışmada cevabı aranan soruların bir kısmı işte bunlardan ibarettir.

MATERYAL VE YÖNTEM: Osmanlı İmparatorluğu'nda kahvenin kabul görüp yayılmaya başladığı 16. yüzyıla ait kaynaklarımız çeşitli olsa da tarihin bu alanına dair kaynaklarımız sınırlıdır. Kültürel tarihin önemli bir parçası olan yeme-içme tarihine dair bilgileri çeşitli seyahatnamelerden, divan edebiyatına ait bazı eserlerden, yabancı gezginlerin mektuplarından ve bazı fetvalardan takip edebiliyoruz. Bu ve benzeri tarihi kaynakların taranması, dönemle ilgili çalışma yapan akademisyenlerin eserlerinin incelenmesi sonucu kahvenin İstanbul'a gelişi ve yayılışıyla ilgili bulgulara ulaşılmıştır.

BULGULAR: Fernand Braudel, kahvenin Osmanlı'da ilk defa 1511 tarihinde kullanılmaya başlandığını iddia ederken (1) Peçevi İbrahim Efendi, kahvenin İstanbul'a ilk defa H. 962 (M. 1555) yılında girdiğini ve bu tarihten önce Rumeli'de kahve ve kahvehanenin bilinmediğini yazar. Peçevi'de ve Gelibolulu Ali Mustafa Efendi'de geçtiği şekliyle; Halepli Hakem (Hekim) adında bir herif ile Şamlı Şems adında bir zarif İstanbul'a gelerek Tahtakale'de büyük bir dükkan kiralayıp kahve satmaya ve kahvehane işletmeye başlarlar. Miladi 1551 (H. 959) yılına tarihlenen bir başka metinde ise; Kahve-hane mahall-i eğlence. Sene 959 ibaresinin yer aldığı görülür. (2)

Katip Çelebi (1609-1657) ise, Hicri 950 (1543) yılında gemilerle İstanbul'a kahve geldiğini ve İstanbul ahalesinin kahveyle tanıştığını kaydeder. “Aslı Yemen diyarından çıkıp tütün gibi dünyaya yayıldı. Kimi şeyhler Yemen dağlarını mesken edinip dervişleriyle bir tür ağaç yemişi bulup kalb ve bûn dedikleri taneleri döğüp yerlerdi ve kimisi de kavurup suyunu içerdi. Riyazat ve sülûke uygun ve şehveti kesmeye elverişli soğuk ve kuru gıda olduğundan Yemen ahalesi birbirinden görüp şeyhler ve sûfiler ve başkaları kullandılar.” (3)

Anadolu'da kahvenin 13. yüzyılda dahi bilindiğini iddia eden bazı araştırmacılar ise, iddialarını Mevlana'nın (öl. 1273) Divan-ı Kebir'indeki; “Devletimiz geçim devleti, kahvemiz arştan gelmede, meclise badem helvası dökülmüş, saçılmış” (4) beytiyle destekliyor. Ortaçağ Arap leksikografı ise, kahwah sözcüğünün “bir çeşit şarap” anlamına geldiği konusunda hemfikirler. (5)

*III. Geleneksel Gıdalar Sempozyumu bildirisi

Zamanı, mekanı, kaynağı hakkındaki bilgiler kesin olmasa da; kahvenin Yemen'den yola çıktıktan sonra Cidde'ye, ardından Süveyş ve Mısır'a, oradan da gemilerle başta İstanbul olmak üzere İzmir, Selanik, Payas, Yafa, Akka, Trablusşam, Sayda ve Antalya (6) gibi diğer Osmanlı şehirlerine de ulaştığını söyleyebiliriz. Gemilerle uzun bir yol kat ederken zembillerin içine konan, üstü ferde ile sarılan ve onun da üstü çulla örtülen kahve binbir zahmetle rutubetten korunarak payitahta getirilir.

Bugünkü Tahtakale'nin sokak aralarında, içlerinde kahvehanelerin de bulunduğu pek çok içecek (eşribe) ve güzel koku (attar) dükkanı faaliyet göstermeye başlar. Nağzi'nin Münazara-i Kahve vü Bade (7) mesnevisinde anlatıldığına göre Tahtakale semtindeki kahvehaneler gönlün çektiği hoş yerlerdir. Gittikçe cazibe merkezi olan kahvehanelerde sebil gibi kahve içilir, hûri ve gilmanlara benzeyen sakileri vardır. Seyahatnamesinde payitahtı da anlatan Evliya Çelebi, İstanbul'da kahve satan esnafın sayısını 500, dükkan sayısını ise 300 kadar diye yazar. Mısır Çarşısı'nda kahve satılan hanlar arasında Kapan-ı Asel, Papasoğlu, Laz Ahmed Ağa, Sepetçi, Küçük Çukur, Arakoğlu, Tahta Han'ın yanı sıra çeşitli mahzenlerin de mevcudiyeti bilinir.(8)

Peçevi (1574-1650)'ye göre, kahvehanelere gelen insanlar genellikle okur-yazar kişilerdir, kahvehanelerde kitap okuyup yazarlar veya okudukları gazelleri tartışır. 16. yüzyıldan Mustafa Ali kahvehane bir araya gelen insanları şöyle anlatır: “Zira ki ol mecalise varanlar, dervişan ve ehl-i irfan zümresidir ki muradları birbirlerini görüp sohbet etmektür. Ve herkesin içüp keyflerin sür'atle yetiştirmekdür. Bir dahi gureba ve fukara fırkasıdır ki gariblerün mesakin ve me'vaları yokdur. Niteki fakirlerün başka cem'iyet idecekleyin nü kud ve dünyalıkları yokdur. Ol cihetden mülazemetleri kahvehanelerdür. (9)

Kahvehanelerin Osmanlı toplumunda sahneye çıkmasıyla Osmanlı'nın kültürel ve toplumsal yapısı zaman içinde etkilenir ve değişir. 16. ve 17. yüzyıllarda sık sık yasaklanan kahvehanelerin temel kapatılma gerekçesi, siyasi ve dini otoritenin kontrolü dışında olmalarıdır. Saray, kontrol altında tutamadığı kahvehanelere karşı devamlı bir denetleme halindedir. Müslüman ahalinin ve dönemin ileri gelenlerinin sıklıkla gelip gittiği bir yer haline gelen kahvehaneler gittikçe halkı kıskırtan dedikoduların üretildiği, memnuniyetsizliklerin biçimlendiği, dile getirildiği veya yönlendirildiği bir yer olarak algılanır. Bunda; insanların kahvehanelerde sosyal statülerine göre farklı yerlerde otursalar bile aynı mekanda bir araya gelip aynı meseleleri konuşmalarının da etkisi vardır.

Kahvehanelerin kapatılması zaman zaman dini ortodoksinin veya sofı ulemanın tepkisiyle ilişkilendirilse bile aslında siyasi otoritenin dinsel bir kaygısı yoktur. Mesele bu mekanların siyasi işlevleriyle ilgilidir ve siyasi otorite bazen kendi amaçları için keskin sofı önderleri kullanır. Bu süreçte kahvehane camiyle sosyal ve fiziksel yakınlığını en azından mahalle ölçeğinde korusa da, aslında diğer birçok yerde olduğu gibi camiye alternatif yerel bir platform olarak görülür. (10) Artık insanların sosyalleşme mekanı camiler değil kahvehanelerdir ve bu durum birçok din adamını rahatsız etmektedir. Ebussuud Efendi (1490-1574) de bu konudaki kişisel tutumunu açıkça belirtmekte gecikmeyerek fetvasını (11) verir. Söz konusu bu fetvanın tek gerekçesi d'Ohsson'un da gözlemlediği gibi kömürleşmiş her şeyin tüketilmesinin gerçek imana aykırı olmasıdır. (12)

Müslümanların devam ettiği kahvehaneler, gayrimüslimlerin buluşma mekanı meyhanelere nazaran daha kalabalık ve bu nedenle potansiyel olarak daha tehlikeli yerler olarak görülmeye devam eder. 1568 yılında Eyüp, Galata ve İstanbul'daki kahvehaneler, meyhanelerle bir tutulup yasaklanır ve kahve stokları da yakılır.

Kanuni Sultan Süleyman kahvenin yaygın kullanımını sınırlandırmak için söz konusu keyif verici maddeye resm-i bid'at adıyla yeni bir vergi yüklese de, kahvehaneler farklı zümrelerden insanları çekmeye devam eder. Çünkü kahvehaneler, dostların birbirlerine bir şey ikram etmesi bakımından evde ağırlamaya göre daha ucuzdur. Peçevi, “nice akçeler ve pullar sarf edip yaran cem'iyetine sebep olmak için tertib-i ziyafet eden bir iki akçe kahve baha vermekle ondan artık cem'iyet safasın eder oldu” (13) sözleriyle bu gerçeğe dikkat çeker. Ayrıca yine Sultan Süleyman, iktidarı döneminde kahvehanelerde halka okunmak üzere sosyal, edebi ve tarihsel konularla ilgili basit hikayelerin yazılmasını da emreder. Amacı, kahvehaneye gelenlerin dikkatini sosyal ve ekonomik sorunlardan başka yönlere çekerek siyasi içerikli söylentilerin yayılmasını engellemektir.

II. Selim, III. Murat, IV. Murat ve III. Selim gibi padişahların tahta çıktıklarında yaptıkları ilk işlerden biri meyhane ve kahvehane gibi halkın toplanma mekanlarının kapatılmasına yönelik emirler çıkarmak olmuştur. Kahve tüketiminin yasaklanması ve kahvehanelerin kapatılmasına ilişkin en büyük girişim, Dördüncü Murat (1623-1640) zamanında olur. Bunun görünürdeki nedeni, kaynaklarda “harik-i azim” diye geçen büyük bir yangın vakiasına kahvehanelerin birinin sebep olduğunun düşünülmesidir. Kahvehane üzerindeki iktidar gösterimi, bu kurumların tümüyle yasaklanması ve kapatılması şeklinde gerçekleşir, Sultan “minba'd kahvehane itdürmeyüp” diye emir verir ve bütün kahvehaneler kapatılır. Bu dönem, son toptan kahvehane kapatma olaylarının yaşandığı dönemdir. Bundan sonra siyasi iktidar, enerjisini kahvehaneleri devletin kontrolü ve gözetimi altına alacak mekanizmaları bulmaya yönlendirir. Dolayısıyla, kahvehaneleri tümüyle kapatmaksızın, “ibreten liğayr” birkaç tane kapattırmayı daha uygun bulur.

Kahve ve kahvehane Osmanlı'nın günlük hayatına girene kadar edebiyattaki imgesel hayal dünyası mey ve meyhane merkezlidir. Divan şairleri mey ve meyhane imgesini hayal dünyalarıyla bezeyip sevenlerine sunarlar. Kahvenin İstanbul'a gelişi ve benimsenişleriyle edebi alanda bir kargaşa ve atışma baş gösterir. İkisi de birer içecek olan kahveyle şarabı karşılaştıranların bazıları kahveden, bazıları da şaraptan yana tavır koyar. Artık kahvenin içeriği, rengi ve fonksiyonu ile şarabın özellikleri adeta bir edebi münazara konusu haline gelmiştir. Şairlerin bir kısmı yine badeye güzellmeler dizerken, bazıları da kahveden yana

Halkın kahveye ve kahvehaneye düşkünlüğünü Manisalı Şuhûdi; “Ma ‘cûn berş ü şerbet ü kahve delisi halk / Dârü’ş-şifa-yı ehl-i safa kahve-hanedür” diyerek eleştirir.

Şeyhi Mustafa; “Kahve devrinde çekildi ortadan câm-ı şarab / Kondu şimdi aşıyan-ı tuti-i ale gurab” diyerek kahveyi kargaya, şarabı da kırmızılığından dolayı papağana benzetir ve şarap ortadan çekilince, papağan yuvasına karga konduğundan yakınır.

Manastırlı Keşfi “Kahve içme eğer helal ise de / Bade iç eğer vebal ise de” diyerek şarap ve kahveyi helal-haram açılarından karşılaştırır ve dinen haram olmasına karşın şaraptan yana tavır koyar.

Şehname yazarı Lazkiyeli Muhammed; sefa veren şarabın alınıp keder veren kahvenin atılmasını Arapça bir deyimle anlatır: “Al ele cam-ı safayı kahve fincanın gider / Bu meşhurdur huz ma safa da’ma keder”

Re’yi de kahve ve şarabın karşılaştırılması meselesine “Kahveye teşbih kılmak badeyi şübehattır / Bade magz-ı rûh-perverdür kahve kışriyyatdır” dizeleriyle karışır.

16. yüzyıl şairlerinden Sai kahvehaneye olumsuz bakanlar arasındadır: “Kahve-hane gibi cay-ı mezellet yoktur / Her zaman anda oturmak gibi zillet yoktur. “

SONUÇ: Arap yarımadasından İstanbul’a ulaşan ve dönemin kültürel yaşamında kendine önemli bir yer bulan kahve, zamanla kıta Avrupa’sına da yayılmış ve “Türk içeceği-Türk kahvesi” adıyla nam salmıştır.

Avrupalıların kendi damak tatlarına göre (krema-şeker vb.) yorumladıkları kahve, zaman içerisinde Osmanlı İmparatorluğu’nda toplumun her kesimini etkileyerek Osmanlı’nın kültürel simgelerinden biri haline gelmiştir. Gerek edebi yansımaları, gerekse “kahve/altı-kahvaltı” sözcüğünün yerleşmesi gibi sosyal yansımaları bu koyu renkli mayinin hayatımızda ne kadar önemli bir yer tuttuğunun kanıtı sayılabilir.

DİPNOTLAR

1. Femand Braudel, Kahvenin Batı’da Yayılması (çev. Mehmet Genç), Tarih ve Toplum, Sayı: 14,1985, s.22.
2. Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, Türkiye ‘de Kahve ve Kahvehaneler, Türkiye Etnografya Dergisi, Sayı V, 1962, s. 43.
3. Katip Çelebi, Mizanü’l-Hak Fi İhtiyari’l-Ahak, MEB Yayınları, İstanbul, 1993, s. 39.
4. Mevlana, Divan-ı Kebir, C. II, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2008, s. 77, beyit 631.
5. Alan S. Kaye, Kahve Sözcüğünün Etimolojisi-Koyu Renkli İçki, Yemek ve Kültür, s. 7, Çiya Yayınları, İstanbul, 2006, s. 99.
6. İdris Bostan, Kahve, Diyanet Vakfı Yayınları, İA, XXIV, Ankara, 2001, s. 204.
7. Prof. Dr. Namık Açıkgöz, Kahvename, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999, s. 61-94.
8. İdris Bostan, a.g.m., s. 204.
9. Osmanlı Kahvehaneleri, s. 33.
10. Osmanlı Kahvehaneleri, s. 26.
11. M. Ertuğrul Düzdağ. Şeyhülislam Ebussuud Efendi’nin Fetvaları Işığında 16. Asır Türk Hayatı, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1972, s. 31.
12. Seyahatnamelerden Seçmeler..., s. 139.
13. Peçevi İbrahim Efendi, Peçevi Tarihi (Sad: B. S. Baykal) C. I. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982, s. 258.

KAYNAKÇA

1. Ahmet YAŞAR, “Erken Modern Dönem Osmanlı’da Kamu Mekanı Üzerinde Mücadele: Kahvehane Yasaklamaları”, Uluslararası XV. Türk Tarih Kongresi Bildirileri, Ankara, 2006.
2. Ed: Ahmet YAŞAR, “Osmanlı Kahvehaneleri - Mekan, Sosyalleşme, İktidar”, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2010.
3. Prof. Dr. Cemal KAFADAR, “Kim var imiş, biz burada yoğ iken? Dört Osmanlı: Yeniçeri, Tüccar, Derviş ve Hatun”, Metis Yayınları, İstanbul, 2009.
4. Prof. Dr. İdris BOSTAN, “Kahve”, İslam Ansiklopedisi XXIV, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2001.
5. Katip ÇELEBİ, “Mizanü’l-Hak Fi ihtiyari’l-Ahak”, MEB Yayınları, İstanbul, 1993.
6. Prof. Dr. Namık AÇIKGÖZ, “Kahvename” (Klasik Türk Edebiyatında Kahve), Akçağ Yayınları, Ankara 1999.
7. Ord. Prof. Dr. Süheyl ÜNVER, “Türkiye’de Kahve ve Kahvehaneler”, Türkiye Etnografya Dergisi, Sayı V, 1962.

MESLEKTAŞIMIZA “YILIN KADINI” ÖDÜLÜ

Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği (TÜKD) Antalya Şubesi, Antalya'nın ilk kadın Ziraat Mühendisi ve meşhur Antalya turuncu reçelinin Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü'ndeki (BATEM) üretim tesislerinin kurucusu olan 82 yaşındaki Ayten ELBAY ÖNCEL'e "Yılın Kadını" ödülü verdi.

Ayten Elbay ÖNCEL 4 Mayıs 1929 tarihinde Antalya'da doğdu. Hakim olan babasını küçük yaşta kaybetti. Annesi, ağabeyi ve halası ile birlikte büyüdü. İlk, orta ve lise öğrenimini Antalya'da tamamladıktan sonra 1946 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi tarafından açılan sınava girdi ve sınavı birincilikle kazandı. 1946-1950 yılları arasında gördüğü yüksek öğrenimini de birincilikle tamamlayarak yüksek ziraat mühendisi olarak mezun oldu. 1950 yılında Tarım Bakanlığına bağlı Antalya Bağ Bahçe Araştırma Enstitüsü'nde ilk kadın ziraat mühendisi olarak göreve başladı. Bakanlık tarafından kendine verilen bölüm başkanlığı kadrosu ile aynı kurumda otuz üç yıl hizmet yaptı ve 1983 yılında "Daire Başkanı" unvanı ile emekli oldu.

Otuz üç yıllık hizmet hayatında araştırma projelerinin hazırlanması ve uygulamasında görev aldı. Enstitü bünyesinde laboratuvar ve reçel üretim ünitesi kurulmasını sağladı. Tarımın, ülkemiz kalkınması ve sanayileşmesinde üretime dayalı istihdamaya yönelik iş gücünün artırılmasındaki önemini yanı sıra Türk kadının tarımsal kalkınmaya olan katkısının önemli olduğunu bilincini yaşamı boyunca sürdürdü.

Halen Antalya İbradi'de kendisine ait arazilerde üzüm ve hububat yetiştirmenin yanı sıra, çiftçilik ve hayvancılıkla geçinen bölge halkının tarımsal kalkınmasına yönelik çabalarını da sürdürmektedir. Yüksek Orman Mühendisi olan eşiyle 1954 yılında evlenmiş ancak eşini erken yaşta kaybetmiş olan ÖNCEL, iki kız çocuğu annesidir.

TÜKD tarafından Yılın Kadını seçilen Ayten ELBAY ÖNCEL ödülünü, 10 Mart 2012 Cumartesi günü Dedeman Otel'de düzenlenen törende, TÜKD Antalya Şube Başkanı Zübeyde Nuray TANLAK'ın elinden aldı.

YAKAKENT'TEN BALIKÇI VE BALIKÇILIK ÖYKÜLERİ...

YAKAKENT BELEDİYESİ KÜLTÜR YAYINLARI NO:1

YAKAKENT'ten

balıkçı ve balıkçılık öyküleri

hamdi arpa

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Hamdi ARPA'nın, Samsun Yakakent'te balıkçılarla yaptığı söyleşilerden derlediği "YAKAKENT'ten Balıkçı ve Balıkçılık Öyküleri" adlı kitap okuyucularıyla buluştu.

Yakakent Belediyesi Kültür Yayınları içinde yayınlanan kitapta ARPA, doğup büyüdüğü balıkçı kasabasının tarihini anılar, fotoğraflar ve gazete kupürleri gibi tarihi belgeler eşliğinde anlatıyor.

Kitapta, 1979 yılında SSCB tarafından gözaltına alınan denizcilerden, köpekbalığı avcılığına ve II. Dünya Savaşı sırasında denizden torpil çıkmasına kadar uzanan birçok ilginç hikaye konu ediliyor. Röportaj yapılan balıkçıların, "Rus İsmail", "Anzarot Muzaffer", "Uzun Osmanların Hasan'ın Haşım" gibi lakaplarıyla anılması ise anlatılanlara ayrı bir sıcaklık katıyor.

Yazar Hamdi ARPA'nın da belirttiği gibi; "Bu kitap sadece bir anı kitabı değil. Bir kasabanın tarihi ile ilgili anekdotların olduğu, aynı zamanda da, Türkiye'nin balıkçılık tarihine ilişkin çalışmalar yapacaklara ipuçları verecek bazı bilgiler içeren bir kitap..."

Hamdi ARPA'yı uzun soluklu ve titiz bir araştırmannın eseri olan kitabı için kutluyor, başarılarının devamını diliyoruz.

"YAKAKENT'ten Balıkçı ve Balıkçılık Öyküleri" e-kitap olarak <http://www.akuademi.net/ki/?YAKAKENT> web adresinde yer alıyor.

